

STORTINGET

Innst. 12 S

(2018–2019)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Prop. 1 S (2018–2019)

Innhold

	Side
1. Innledning	1
1.1 Oversikt over regjeringens budsjettforslag.....	1
2. Generelle merknader for rammeområde 16	6
2.2 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet	7
2.2 En skole der alle kan lykkes	7
2.3 Generelle merknader fra Senterpartiet	12
2.3 Tillit og kvalitet i skolen.....	12
2.4 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti.....	16
2.5 Generelle merknader fra Kristelig Folkeparti.....	18
2.6 Oversikt over alternative budsjettforslag i finansdebatten	20
3. Kunnskapsdepartementet	24
3.2 Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag.....	24
4. Grunnopplæring	24
4.2 Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene	25
4.3 Kap. 222 og kap. 3222 Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester.....	25
4.4 Kap. 222 Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester	26
4.5 Kap. 223 Sametinget	26
4.6 Kap. 225 og kap. 3225 Tiltak i grunnsopplæringen.....	26
4.7 Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen.....	31
4.8 Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler.....	45
4.9 Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.	45
4.10 Kap. 229 og kap. 3229 Norges grønne fagskole – Veia.....	47
4.11 Kap. 230 og 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem	47
5. Barnehager	48
6. Fagskoleutdanning	52
6.2 Kap. 241 Felles tiltak for fagskolesektoren	54
7. Kompetansepolitikk og livslang læring	54
7.2 Kap. 253 Folkehøgskoler.....	54
7.3 Kap. 254 Tilskudd til voksenopplæring	55
7.4 Kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettssentre	56
7.5 Kap. 256 og kap. 3256 Kompetanse Norge	56
7.6 Kap. 257 Kompetansepluss	57
7.7 Kap. 258 Tiltak for livslang læring	58
8. Høyere utdanning	59
8.2 Kap. 270 Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	68
8.3 Kap. 280 og kap. 3280 Felles enheter	70
8.3 Post 1 Driftsutgifter	70
8.4 Kap. 281 og kap. 3281 Fellestiltak for universiteter og høyskoler.....	71
9. Forskning	72
9.2 Kap. 285 Norges forskningsråd	72
9.3 Kap. 287 Forskningsinstitutter og andre tiltak	72
9.4 Kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak	73
10. Utdanningsstøtte	74
11. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet	76
11.1 Kap. 920 Norges forskningsråd	77
11.1 Post 50 Tilskudd til forskning	77
11.2 Kap. 923 og kap. 3923 Havforskningsinstituttet	77
11.3 Kap. 926 og kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	78
11.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling	78

	Side
12. Forskning under Landbruks- og matdepartementet	78
12.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon.....	78
13. Oppfølging av anmodningsvedtak	79
14. Forslag fra mindretall	79
15 Komiteens tilråding	80

Vedlegg 1 Brev fra Kunnskapsdepartementet (rettebrev) datert 19. oktober 2018

Vedlegg 2 Brev fra Kunnskapsdepartementet (rettebrev) datert 9. november 2018

STORTINGET

Innst. 12 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 1 S (2018–2019)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Kunnskapsdepartementet samt forskningskapitler under Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområde 16)

Til Stortinget

1. Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jorodd Asphjell, Martin Henriksen, Nina Sandberg og Torstein Tvedt Solberg, fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Stine Margrethe Knutsdatter Olsen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til Stortingets forretningsorden § 43 om fagkomiteenes behandling av statsbudsjettet.

Komiteen behandler i denne innstillingen regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019 under ramme-

område 16 Utdanning og forskning, etter den vedtatte inndelingen i rammeområder, jf. Innst. 1 S (2018–2019). Rammeområde 16 omfatter inntekts- og utgiftskapitler under Kunnskapsdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Landbruks- og matdepartementet.

Komiteen viser til at regjeringen la frem Prop. 1 S (2018–2019) 8. oktober 2018. Regjeringspartiene Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre inngikk forlik med Kristelig Folkeparti 20. november 2018 om statsbudsjettet for 2019, og komiteen viser til Stortingets behandling av finansinnstillingen, Innst. 2 S (2018–2019) 3. desember 2018, der nettorammebeløp for hvert enkelt rammeområde ble vedtatt. For rammeområde 16 er netto sum fastsatt til 77 267 508 000 kroner.

Komiteen avholdt åpen høring 23. og 25. oktober 2018.

For øvrig viser komiteen til de respektive partiers merknader og forslag under de enkelte kapitler og poster. Når det gjelder budsjettposter som ikke er omtalt i denne innstillingen, har komiteen ingen merknader og slutter seg til regjeringens forslag.

1.1 Oversikt over regjeringens budsjettforslag

Tabellen under viser regjeringen Solbergs forslag til statsbudsjett for 2019 for rammeområde 16, jf. Prop. 1 S (2018–2019).

90–99-poster behandles av finanskomiteen utenfor rammesystemet.

Oversikt over regjeringens forslag under rammeområde 16 Utdanning og forskning

			Prop. 1 S (2018–2019)
Kap.	Post	Formål	
Utgifter			
Kunnskapsdepartementet			
200		Kunnskapsdepartementet	
	1	Driftsutgifter	382 440 000
	21	Spesielle driftsutgifter	16 275 000
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 939 000
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag	
	21	Spesielle driftsutgifter	40 671 000
220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Driftsutgifter	380 591 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	206 019 000
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	68 705 000
221		Foreldreutvalgene for grunnsopplæringen og barnehagene	
	1	Driftsutgifter	15 633 000
222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester	
	1	Driftsutgifter	108 930 000
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 596 000
225		Tiltak i grunnsopplæringen	
	1	Driftsutgifter	23 246 000
	21	Spesielle driftsutgifter	106 749 000
	60	Tilskudd til landslinjer	230 867 000
	63	Tilskudd til samisk i grunnsopplæringen, <i>kan overføres</i>	71 038 000
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	52 991 000
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	274 477 000
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	54 343 000
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	8 978 000
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	294 663 000
	70	Tilskudd til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og lærekandidater med spesielle behov	62 868 000
	74	Prosjekttilskudd	10 195 000
	75	Grunntilskudd	80 787 000
226		Kvalitetsutvikling i grunnsopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 146 268 000
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 625 098 000
	45	Større utstysanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	49 000 000
	60	Forskning på tiltak for økt kvalitet i barnehagen og grunnsopplæringen	44 229 000
	63	Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1.-10. trinn	1 538 587 000
	71	Tilskudd til vitensentre	67 075 000
227		Tilskudd til særskilte skoler	
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	40 181 000
	78	Tilskudd	164 245 000
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.	
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 502 183 000
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 661 353 000
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	163 661 000
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	117 293 000
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	19 084 000

			Prop. 1 S (2018–2019)
Kap.	Post	Formål	
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	325 804 000
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	52 323 000
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	24 615 000
	78	Kompletterende undervisning	25 325 000
	79	Toppidrett	47 533 000
	81	Elevutveksling til utlandet	2 056 000
	82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleietilskudd	64 165 000
229		Norges grønne fagskole - Veia	
	1	Driftsutgifter	26 781 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 240 000
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Driftsutgifter	714 323 000
	21	Spesielle driftsutgifter	47 449 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 504 000
231		Barnehager	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	481 266 000
	51	Forskning, <i>kan nyttes under post 21</i>	8 543 000
	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	102 800 000
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage	149 809 000
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	20 560 000
	70	Tilskudd for svømming i barnehagene	68 164 000
240		Fagskoler	
	60	Tilskudd til fagskoler	725 350 000
	61	Utviklingsmidler til fagskoleutdanning	41 864 000
241		Felles tiltak for fagskolesektoren	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	17 031 000
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 21</i>	12 568 000
252		EUs utdannings- og ungdomsprogram	
	70	Tilskudd	656 136 000
253		Folkehøyskoler	
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	885 626 000
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 236 000
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	668 000
254		Tilskudd til voksenopplæring	
	70	Tilskudd til studieforbund	214 524 000
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 864 000
255		Tilskudd til freds- og menneskerettssentre	
	70	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	37 308 000
	71	Falstadsenteret	21 496 000
	72	Stiftelsen Arkivet	15 834 000
	73	Nansen Fredssenter	6 562 000
	74	Narviksenteret	8 539 000
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	9 485 000
	76	Raftostiftelsen	5 418 000
256		Kompetanse Norge	
	1	Driftsutgifter	64 258 000
	21	Spesielle driftsutgifter	8 584 000
257		Kompetansepluss	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	5 998 000

			Prop. 1 S
Kap.	Post	Formål	(2018–2019)
	70	Tilskudd, kan overføres	171 725 000
258		Tiltak for livslang læring	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 1	212 844 000
	60	Tilskudd til karriereveiledning	34 525 000
260		Universiteter og høyskoler	
	50	Statlige universiteter og høyskoler	35 606 697 000
	70	Private høyskoler	1 564 288 000
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, kan overføres	662 779 000
280		Felles enheter	
	1	Driftsutgifter	170 786 000
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000
	50	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	450 293 000
	51	UNIT - Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	157 654 000
	71	Tilskudd til UNIS	136 187 000
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler	
	1	Driftsutgifter, kan nyttes under post 70	200 742 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	14 282 000
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	234 107 000
	70	Andre overføringer, kan nyttes under post 1	36 309 000
	78	Tilskudd til Universitets- og høyskolerådet	20 321 000
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene	
	1	Driftsutgifter	18 962 000
285		Norges forskningsråd	
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 699 644 000
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 634 642 000
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	751 245 000
	55	Virksomhetskostnader	792 543 000
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 71	6 845 000
	53	NUPI	5 020 000
	56	Holbergprisen	16 803 000
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	207 444 000
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	183 255 000
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	48 639 000
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	15 783 000
288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	21	Spesielle driftsutgifter	122 140 000
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	286 405 000
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, kan overføres	2 240 253 000
	75	UNESCO-kontingent	22 793 000
	76	UNESCO-formål	4 002 000
<i>Nærings- og fiskeridepartementet</i>			
920		Norges forskningsråd	
	50	Tilskudd til forskning	2 198 200 000
923		Havforskningsinstituttet	
	1	Driftsutgifter	639 800 000
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overføres	405 726 000
	22	Fiskeriforskning og -overvåking, kan overføres	150 530 000

			Prop. 1 S
Kap.	Post	Formål	(2018–2019)
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	
	1	Driftsutgifter	184 450 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	85 683 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 000 000
928		Annen marin forskning og utvikling	
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	63 805 000
	72	Tilskudd til Nofima	100 846 000
<i>Landbruks- og matdepartementet</i>			
1137		Forskning og innovasjon	
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	248 878 000
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	178 036 000
	54	Næringsrettet matforskning mv.	158 901 000
	70	Innovasjonsaktivitet mv., <i>kan overføres</i>	3 500 000
	71	Bioøkonomiordningen, <i>kan overføres</i>	2 832 000
<i>Statsbankene</i>			
2410		Statens lånekasse for utdanning	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	392 941 000
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	7 167 192 000
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 983 362 000
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	742 493 000
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 255 776 000
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	602 006 000
	74	Tap på utlån	386 200 000
Sum utgifter rammeområde 16			82 255 991 000

Inntekter

Inntekter under departementene

3220		Utdanningsdirektoratet	
	1	Inntekter ved oppdrag	6 030 000
	2	Salgsinntekter mv.	1 261 000
3222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester	
	2	Salgsinntekter mv.	8 033 000
3225		Tiltak i grunnsopplæringen	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	19 734 000
3229		Norges grønne fagskole - Veia	
	2	Salgsinntekter mv.	1 829 000
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 229 000
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem	
	1	Inntekter ved oppdrag	47 449 000
	2	Salgsinntekter mv.	10 493 000
3256		Kompetanse Norge	
	1	Inntekter ved oppdrag	8 205 000
	2	Salgsinntekter mv.	368 000
3280		Felles enheter	
	1	Inntekter ved oppdrag	10 000
	2	Salgsinntekter mv.	601 000
3281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler	
	2	Salgsinntekter mv.	10 000
3288		Internasjonale samarbeidstiltak	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 698 000
3923		Havforskningsinstituttet	

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S (2018–2019)
	1	Oppdragsinntekter	419 163 000
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy	
	1	Oppdragsinntekter	85 836 000
5310		Statens lånekasse for utdanning	
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	18 530 000
	29	Termingebyr	16 892 000
	89	Purregebyrer	105 016 000
<i>Renter og utbytte mv.</i>			
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning	
	80	Renter	4 857 196 000
Sum inntekter rammeområde 16			5 613 583 000
Netto rammeområde 16			76 642 408 000

2. Generelle merknader for rammeområde 16

2.1 Generelle merknader fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskaping og velferd. Barnehagen og skolen skal gi barn trygge rammer og bygge opp nødvendige ferdigheter til å realisere drømmer og ambisjoner. Derfor har regjeringen høye ambisjoner for norsk barnehage og skole, gjennomføringen i videregående opplæring, høyere utdanning og en kunnskapspolitikk med vekt på livslang læring hvor ingen går ut på dato.

Ni av ti barn går i barnehage, og disse medlemmer er opptatt av å sikre at alle barn får mulighet til å gå i barnehage uavhengig av familiens økonomi. Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringen foreslår å bevilge om lag 46 mill. kroner slik at gratis kjernetid kan utvides til å gjelde 2-åringer fra lavinntektsfamilier. Med dette vil til sammen 46 500 barn i lavinntektsfamilier få rett til gratis kjernetid i barnehagene. I tillegg foreslås 9 mill. kroner til arbeid med å rekruttere barn til barnehagen i utsatte byområder. Barnehagesektoren styrkes også med 10 mill. kroner til flere studieplasser i barnehagelærerutdanningen.

Tidlig innsats i skolen har siden 2013 vært et av regjeringens viktigste satsingsområder, og i budsjettet for 2019 foreslår regjeringen flere grep som vil gi elever som strever, hjelp tidlig av flere og bedre lærere. Flere lærere enn noen gang får tilbud om videreutdanning, og for 2019 settes det av 1,6 mrd. kroner til dette formålet. Regjeringen foreslår om lag 122 mill. kroner til flere lærerspesialister. Det vil gi 1 200 dyktige lærere mulighet til profesjonell videreutvikling uten at de må gi opp undervisningen. Det åpnes nå for at flere lærere kan ta doktorgrad. Regjeringen foreslår at det opprettes 10 nye stipen-

diatstillinger for lærere og setter av 5 mill. kroner til tiltak for å få flere lærere til å ta doktorgrad.

I tillegg foreslås 230 mill. kroner til kompetanseutvikling lokalt på skolene der fylkeskommunene, private eiere, universitet og høyskoler samarbeider om innhold og organisering av ulike kompetansetiltak.

Høsten 2018 ble det innført en lærernorm i grunnskolen, som gir flere lærere i skolen. Fra høsten 2019 trappes ordningen opp til 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og 20 elever per lærer på 5.–10. trinn. Regjeringen foreslår om lag 1,47 mrd. kroner i øremerkede midler til finansiering av økt lærertetthet. I tillegg foreslås å styrke kommunenes frie inntekter med 200 mill. kroner til tidlig innsats og flere lærere.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har som mål at ni av ti elever som begynner på videregående, skal fullføre og bestå innen 2030. Nye tall viser at vi er på god vei. Elevene i videregående opplæring er mer på skolen, får bedre karakterer, og færre faller fra. Regjeringen har imidlertid høyere ambisjoner og fornyer derfor skolens innhold, innfører ny struktur på yrkesfag og satser på flere og bedre lærere. Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å styrke yrkesfagene med ytterligere 30 mill. kroner i 2019. Det kommer i tillegg til over 500 mill. kroner som yrkesfagene er styrket med siden 2013. Pengene skal gå til å styrke kompetanse til yrkesfaglærerne og prøvenemdene.

Regjeringen foreslår også å sette av 7,1 mill. kroner til å starte opp en folkehøgskole på Svalbard høsten 2019. Disse medlemmer mener at folkehøgskolen vil gi elever og ansatte et helt unikt tilbud og bidra til et særlig fokus på miljø og bærekraft i en sårbar region.

Alle har behov for påfyll av kunnskap underveis i karrieren, og det er derfor nødvendig å legge til rette for bedre kompetanse- og karriereutvikling på ulike arenaer og gjennom hele livet. Disse medlemmer viser til at regjeringen vil satse 130 mill. kroner på kompetanse-reformen «Lære hele livet». Av dette vil regjeringen bevilge 37 mill. kroner til utvikling av fleksible videreut-

danningstilbud i digital kompetanse, og 30 mill. kroner til bransjeprogram for bransjer som er særlig utsatt for digitalisering og automatisering og annen omstilling.

Disse medlemmer viser til at grønn omstilling er regjeringens viktigste prosjekt. Norge skal omstille seg slik at vi oppfyller våre klimaforpliktelser og tar vare på naturen. Gjennom kunnskap, forskning og innovasjon må det skapes mange nye jobber med høy verdiskaping. Vårt nye arbeidsliv må være grønt, smart og nyskapende. Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringen har lagt frem en revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning hvor det varsles at regjeringen vil bruke 1,5 mrd. kroner på tre nye opptrapplingsplaner over de fire neste årene, herunder 800 mill. kroner til et teknologiløft, 450 mill. kroner til forskning og utvikling for fornyelse og omstilling i næringslivet og 250 mill. kroner til kvalitet i høyere utdanning. For 2019 er det satt av 481 mill. kroner til dette formålet i regjeringens forslag til budsjett.

Utvikling av ny teknologi er helt sentralt for det grønne skiftet. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at regjeringen vil styrke forskningen på muliggjørende og industrielle teknologier med 65 mill. kroner over Kunnskapsdepartementets budsjett, i tillegg til satsinger i andre departementer. Blant annet IKT-Pluss.

Disse medlemmer viser til at regjeringen fortsetter arbeidet med å bedre studentvelferden. Prosessen med innføring av 11 måneders studiestøtte fortsetter, og studiestøtten utvides nå med uke 3 av 4. En heltidsstudent vil dermed få utbetalt 8 100 kroner mer våren 2019 enn hva studenten fikk våren 2016. Regjeringen fortsetter også satsningen på studentboliger og med tilslag om tilskudd til 2 200 nye studenthybler i 2019.

Universitet og høyskoler trenger oppgradering og utvikling av areal slik at de kan møte nye behov og sikre høy kvalitet i både utdanning og forskning. Arealene må være i god teknisk stand, kostnadseffektive og funksjonelle med tanke på mer studentrettet aktivitet. Disse medlemmer mener arealene også må tilrettelegges bedre for digitalisering, og er derfor glad for at bevilgningene til oppgradering og utvikling av areal foreslås økt med 86 mill. kroner til 161 mill. kroner i 2019.

2.2 Generelle merknader fra Arbeiderpartiet

En skole der alle kan lykkes

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil ha en sterk offentlig fellesskole der alle elever lærer mer og trives bedre. Fellesskolen er en nøkkel til å motvirke økt ulikhet og sosiale forskjeller. Disse medlemmer jobber for en skole der alle barn kan lykkes, uavhengig av foreldrenes økonomi og bakgrunn, og der alle barn får et grunnlag for videre utdanning, arbeid og å kunne leve gode liv. Disse medlemmer mener at trygge barn lærer best, og vil skape gode læringsmiljøer med mindre stress og press og mer tid til læring. Der-

for vil disse medlemmer prioritere det som setter lærerne og de andre yrkesgruppene i skolen i stand til å hjelpe hver enkelt elev.

Bedre barnehager

Disse medlemmer mener at et godt og tilgjengelig barnehagetilbud er viktig for barn, for foreldre og for arbeidslivet. I barnehagen skal barn få leke fritt og utforske verden sammen med andre barn og trygge voksne. I dag går nesten alle barn i barnehage, en viktig fellesarena for tidlig innsats og sosial læring og inkludering, der alle barn skal oppleve at de er del av et fellesskap. Nok ansatte med riktig kompetanse er den viktigste forutsetningen for gode barnehager, for at alle barn blir sett og for at lek og læring skjer på barnas premisser, og disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås en samlet satsing på 580 nye mill. kroner til barnehagene, utover regjeringens budsjettforslag.

Særlig vil disse medlemmer ha en mer ambisiøs pedagognorm med krav om at halvparten av de voksne skal være barnehagelærere, arbeide systematisk for flere fagarbeidere og ha en bemanningsnorm som sikrer at barna møter nok trygge voksne. Disse medlemmer vil ikke være med på regjeringens forslag om å øke barnehageprisen for vanlige småbarnsfamilier for tredje år på rad.

En reform for tidlig innsats og mer tid til læring

Disse medlemmer viser til at mye er bra i norsk skole, men det er også store utfordringer: En av fire elever fullfører ikke videregående opplæring innen fem år. Det er 15 000 elever i hvert kull som forlater skolen uten formelle kvalifikasjoner, og det øker sjansen for å bli langvarig arbeidsledig, ufør og få dårlig helse. Årsakene til frafall begynner for de fleste tidlig i skoleløpet, og elever som ikke lærer å lese, skrive og regne godt i de første skoleårene, får også problemer med å mestre andre fag. Slik fører svake grunnleggende ferdigheter til store kunnskapshull – og frafall.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett vil gjennomføre en reform for tidligere innsats i barnehage og skole, herunder forbedre lærernormen med 500 flere lærere i 2019 og sikre en god innføring av lese-, skrive- og regnegarantien ved å bruke 250 mill. kroner for å opprette innsatsteam med spesialpedagoger og andre fagfolk og ha mer ressurser for å bygge et sterkere lag rundt elevene i 1.–4. klasse. Det foreslås også en rekke tiltak til kvalitetsutvikling og for å rekruttere og holde på flere lærere i skolen.

Bedre trivsel i skolen: Trygge elever lærer best

Disse medlemmer mener at for mye av ansvaret for å bekjempe mobbing skyves over på kommuner og skoler, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative

budsjett har en bred folkehelsesatsing innen skole og helse, som bidrar til trygge og stimulerende oppvekstforhold for alle barn. Elevundersøkelsen for 2017 viste at over 6 pst. av elevene blir mobbet to til tre ganger i måneden eller oftere. Disse medlemmer mener at alle barn og unge skal ha et godt skolemiljø, og at ingen skal være redde for å oppleve mobbing verken på skoleveien, i friminuttene eller i timen. Derfor må alle skoler arbeide kontinuerlig, kunnskapsbasert og målrettet med å forebygge og oppdage mobbing og trakassering – og raskt håndtere det når det oppstår. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett vil gjennomføre et større kompetanseløft for alle ansatte i skolen, styrke skoler med store læringsmiljøutfordringer med flere miljøarbeidere og innføre det vellykkede prøveprosjektet med beredskapsteam mot mobbing for alle kommuner.

Et digitalt taktskifte og en mer praktisk skole

Disse medlemmer viser til at skole- og utdanningssystemet vårt skal gi barn og unge den kunnskapen de trenger i et samfunn i sterk endring. Men selv om barna våre i mange tilfeller skal forberedes på et arbeidsliv og jobber vi ennå ikke kjenner, er det ferdigheter vi vet de vil trenge: Elevene må lære å lære, bli gode på problemløsning, kommunikasjon og samarbeid, og opplæringen må stimulere til kreativ og kritisk tenkning. Elevene som begynner på skolen i år, skal være i arbeidslivet også om 60 år. Disse medlemmer vil ha en moderne skole som gir barn og unge den kompetansen og de ferdighetene som trengs, og gjennomføre et digitalt taktskifte i skolen i tett samarbeid med lærerne, inkludert 50 nye mill. kroner til en ny ordning for utvikling og innkjøp av digitale læremidler. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett også foreslår en satsing på 50 mill. kroner til mer kompetanse til de ansatte og bedre innhold i skolefritidsordningen (SFO).

Disse medlemmer mener skolen er blitt for akademisert, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge både 60 mill. kroner til et krafttak for mer lek og praktisk læring fra første klasse og 100 mill. kroner til et utstyrløft for mer praktisk læring i ungdomsskolen. Disse medlemmer viser også til at Arbeiderpartiet tidligere har foreslått å innføre den praktiske skolesekken for at alle elever skal få prøve seg i praktiske ferdigheter og lære mer om fagarbeid og praktiske yrker.

Yrkesfagmilliard for flere stolte fagarbeidere

En god yrkesfagopplæring må begynne med mer praktisk læring allerede i 1. klasse og gi fagarbeidere gode muligheter til høyere yrkesfaglig utdanning ved fagskolene. At det venter et trygt og seriøst arbeidsliv med faste ansettelser og hele stillinger, er også viktig for

at flere skal velge yrkesfag, gjennomføre og gå ut i arbeidslivet som stolte fagarbeidere. Faglig dyktige og selvstendige fagarbeidere med faste ansettelser er et konkurransefortrinn for norsk næringsliv, og et viktig bidrag til trygge og gode velferdstjenester. Analyser fra SSB viser at vi ligger an til å mangle over 90 000 fagarbeidere innen 2035, men i dag slutter hver tredje yrkesfagelev før de har oppnådd fag- eller svennebrev, og mellom 7 000 og 9 000 elever står uten tilbud om læreplass.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet har foreslått at staten skal bidra med en yrkesfagmilliard i stortingsperioden til moderne og oppdatert utstyr, høyere lærlingtilskudd og mer praksis, og viser til at Arbeiderpartiet leverer på dette i sitt alternative budsjett med over 250 mill. kroner til yrkesfagene i 2019. Disse medlemmer mener at alle yrkesfagelever må få en læreplass, og vil ha et mer forpliktende samarbeid mellom arbeidsliv, fylkeskommuner og stat for å få dette til. Som del av en slik forpliktelse vil disse medlemmer øke lærlingtilskuddet med mål om at opplæring i bedrift skal verdsettes likt som opplæring i videregående skole, innføre et stipend for å få flere fagarbeidere til å bli yrkesfaglærere og innføre praksistilskudd til bedrifter for at flere skal få mer praksis fra første dag.

Kompetansereform for arbeidslivet

Disse medlemmer viser til at få samfunn i verden stiller så høye krav til kompetanse som vårt, men også til at få samfunn har så gode forutsetninger for å ta i bruk og bygge videre på kompetanse som vi. Investering i kunnskap og kompetanse blir særlig viktig for å møte digitaliseringen i alle deler av samfunns- og arbeidslivet. Disse medlemmer mener at den viktigste forutsetningen for flere jobber er arbeidstakere med riktig kompetanse, og disse medlemmer vil gjøre livslang læring til en av våre aller viktigste oppgaver, slik at ansvaret ikke legges på den enkelte. Uten ekstraordinær innsats for å bygge nødvendig kompetanse i hele bredden av befolkningen, der staten tar en betydelig del av ansvaret, er risikoen stor for at teknologiske endringer skyver hele yrkesgrupper ut av arbeidslivet og for at både ledighet og lønnsforskjeller øker. Dette betyr at flere må mestre ny teknologi, og innebærer både at kompetanse mer enn noen gang er ferskvare og at flere vil bytte jobb oftere. Det forsterker det politiske ansvaret for at alle også får mulighet til å lære og oppdatere sin kompetanse. Faste ansettelser og et lite hierarkisk arbeidsliv som stimulerer til medarbeiderdrevet utvikling, er viktig.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, sammen med partene i arbeidslivet, vil gjennomføre en bred kompetansereform som skal gi den enkelte rett til etter- og videreutdanning, bedriftene og virksomhetene mer kompetanse og bringe utdanningsinstitusjonene tettere på arbeidslivet. Arbeiderpartiets kompetansere-

form skal utvikles i tett samarbeid med arbeidslivets parter og utdanningsinstitusjonene (fagskoler, høyskoler og universiteter), slik at de som ikke er i jobb, kan kvalifiseres for arbeidslivet, og de som er i jobb, sikres kompetansen som trengs for et langt arbeidsliv. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås store satsinger på over 1,2 mrd. kroner for å heve arbeidstakernes kompetanse både på veg til og i arbeidslivet. For å unngå økende forskjeller mellom de som er i arbeidslivet og de som vil inn, foreslår Arbeiderpartiet som del av sin kompetansereform to løft som skal sikre arbeidstakernes rett og mulighet til å «lære på jobb», og kvalifisere dem som i dag står utenfor arbeidslivet, gjennom å «lære på vei til jobb». Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet, som del av reformen, foreslår å opprette et kompetansefond med en oppstartbevilgning på 100 mill. kroner, som skal investere i befolkningens kunnskap og kompetanse. Nasjonale kompetansebehov ligger til grunn, men satsingene skal være tilpasset arbeidsplassenes regionale og lokale behov. I tillegg foreslås det et løft for at personer som står utenfor arbeidslivet, skal kunne tilegne seg arbeidskvalifiserende kompetanse.

Disse medlemmer viser også til andre relevante satsinger i Arbeiderpartiets alternative budsjett, herunder satsing på arbeidsmarkedstiltak ved lønnskudd, utdanning og kompetanse som bringer mennesker fra trygd til arbeid, en omfattende inkluderings-, kompetanse- og helsepakkepakke med tettere oppfølging for unge som i dag står utenfor arbeidslivet, og en aktivitetsreform med jobbgaranti som gir unge på gradert uføretrygd en reell jobbmulighet fremfor trygd.

Bedre studentvelferd og satsing på psykisk helse

Disse medlemmer mener at utdanning av kunnskapsrike kandidater handler både om kvalitet i utdanningen og rammevilkårene for å være student. Lik rett til utdanning er en av grunnpillarene i det norske utdanningssystemet, og et sentralt prinsipp for disse medlemmer, men for mange studenter er avhengige av økonomisk hjelp og ekstrajobb for å kunne studere. Studentboliger er et sentralt virkemiddel for å styrke studentøkonomien og sikre studentene tilpassede boforhold under studietiden. Disse medlemmer mener det er behov for å styrke byggingen av studentboliger i regi av landets studentsamskipnader, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å øke tildelingen til totalt 3 000 studentboliger i året. Disse medlemmer vil også fortsette opptrappingen til 11 måneders studiestøtte.

Det er dokumentert at hele én av fire studenter opplever alvorlige psykiske symptomer i studietiden, og dette gjør studenter mer utsatt enn befolkningen for øvrig. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å styrke det forebyg-

gende arbeidet med studenters psykiske helse, gjennom landets studentsamskipnader, med ytterligere 15 mill. kroner.

For å sikre en solid og omstillingsdyktig universitets- og høyskolesektor, og for å tiltrekke oss dyktige studenter og forskere i årene framover er det helt sentralt med en god infrastruktur og en tilrettelagt bygningsmasse. Disse medlemmer er skuffet over at langtidsplanen for forskning og høyere utdanning ikke leverer en tydelig prioriteringsliste for bygg og infrastruktur, og vil ha en større satsing, tydeligere prioriteringer og mer forutsigbarhet for dette i universitets- og høyskolesektoren. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 100 nye mill. kroner til bygg og infrastruktur i universitets- og høyskolesektoren.

Tettere studentoppfølging – ikke stipendkutt

Disse medlemmer støtter ikke regjeringens foreslåtte innstramming i konverteringsordningen for studielån. Det vil straffe studenter som enten ikke fullfører en grad eller bytter retning underveis i studiene, og det vil være et disinsentiv for å få til mer etter- og videreutdanning. Det er også tvilsomt om det vil føre til bedre gjennomføring. Disse medlemmer viser til at hele stipendkuttet på 256 mill. kroner legges inn igjen i Arbeiderpartiets alternative budsjett, og at det i tillegg sattes mer på etter- og videreutdanning, bedre studiekvalitet og tettere oppfølging av studentene.

Studieplasser innen strategisk viktige områder for nasjonen

Samtidig som arbeidslivet opplever økte kompetansebehov, opplever utdanningssystemet større pågang. I sommer stod rekordmange 26 657 kvalifiserte søkere uten tilbud om studieplass. Fra 2013 til 2017 har dette tallet økt med rundt 70 pst. Men tross høye søker-tall, og at mange under 30 år står utenfor studier eller arbeid, har regjeringen siden 2014 knapt foreslått nye studieplasser.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett foreslår en kraftig økning på i alt 3 000 nye studieplasser, særlig innen utdanninger som er strategisk viktig for norsk arbeidsliv, som lærerutdanning, helse- og sosialfagene, IKT, teknologi og realfag. Det vil gjøre at flere får muligheten til å studere, og bidrar til at arbeidsledige og andre som står utenfor arbeidslivet lettere kan sikre seg kompetansen som trengs for å komme i arbeid.

Disse medlemmer mener at det er viktig med en større opptrapping og en videreutvikling av tilbudet innen fagskolesektoren, og viser til at Arbeiderpartiet foreslår 300 flere fagskoleplasser i 2019, som en del av en opptrappingsplan, kombinert med mer etter- og videreutdanning for å sikre god pedagogisk kvalitet.

Forskning for samfunnets utfordringer

Forskning er en forutsetning for videre utvikling og vekst, og helt nødvendig for å møte de store, sammensatte utfordringene Norge og verdenssamfunnet står overfor. Disse medlemmer etterlyser særlig en sterkere satsing på forskning innen IKT og datasikkerhet, samfunnssikkerhet og beredskap, og mener også det er nødvendig å sikre bedre rammevilkår for fagmiljøene som skal utdanne og utvikle samfunnet og institusjonene våre, samt mer forskning innen bioøkonomi, de marine og maritime næringene, og klima/energi-området. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å styrke forskningsinn-

satsen og den kunnskapsbaserte samfunnsutviklingen, gjennom å opprette tre nye forskningsprogrammer på til sammen 150 mill. kroner innen profesjonsforskning, IKT og datasikkerhet og samfunnssikkerhet og beredskap.

Disse medlemmer viser også til at Arbeiderpartiet foreslår en satsing på i alt 100 nye rekrutteringsstillinger i universitets- og høyskolesektoren. Stillingene skal bidra til å utvikle profesjonene, øke omfanget av og kvaliteten på forsknings- og innovasjonsarbeidet i helse- og omsorgssektoren, bidra til en god innføring av 5-årig lærerutdanning og til å utvikle flere solide fagmiljøer innen IKT, teknologi og realfag.

Kap.	Post	Utgifter	Diff. i forhold til regjeringen
714	21	En time fysisk aktivitet hver dag	30
714	74	Skolemat	716
714	74	Skolefrukt	-20,5
770	70	Gratis tannhelse 19–21 åringer	100
770	70	50 prosent refusjon tannhelse for 22–25 åringer	200
200	1	Kunnskapsdepartementet – administrasjon	-40
220	1	Utdanningsdirektoratet – administrasjon	-65
226	21	Ny ordning for utvikling og innkjøp av digitale læremidler	100
226	21	Omprioritering: Den digitale skolesekken – flytte til vår digitale satsing	-50
226	21	Lærerrekuttering - opprette ny nasjonal kampanje, særlig rettet mot flere menn	10
226	21	Omprioritering: Lærerspesialister – fra regjeringens forslag	-52
226	21	Bedre lærerutdanning med mer praksis og flere praksisskoler	20
226	22	Etterutdanning for lærere i digitale læremidler	20
226	22	Omprioritering: etterutdanning for lærere i digitale læremidler	-20
254	73	Kompetansereform: tilskudd til Voksenopplæringsforbundet	2
258	21	Kompetansereform: utvide bransjeprogram til transport og varehandel	30
258	21	Fangeleir Espeland	1
258	21	Lister kompetanse	1
260	50/70	Kompetansereform: incentiver for utvikling av tilpassede etter- og videreutdanningstilbud – universitet og høyskole	30
258	60	Kompetansereform: opprette nasjonalt kompetansefond for læring i arbeidslivet	100
260	50	Kompetansereform: tilskudd til studiesenter og desentraliserte utdanningstilbud	15
228	77	Den tyske skolen	3
260	50/70	3000 nye studieplasser	154
260	50/70	Bygg og infrastruktur universiteter og høyskoler	100
260	50/70	100 rekrutteringsstillinger (ph.d.) ved universiteter og høyskoler	40
260	50/70	Bedre veiledning av studenter	25
270	74	Psykisk helsetilbud for studenter	5
270	75	3 000 nye studentboliger – 800 flere enn regjeringen	53
285	53	Tre nye forskningsprogrammer for IKT og datasikkerhet, samfunnssikkerhet og beredskap og velferdsstatens yrker	150
285	53	Omprioritering: Forskningsrådet – flytte til vår satsing	-70
2410	50-90	Rentefritak for deltidsutdanning	4,4
2410	50-90	Stipendkutt studenter	256

Kap.	Post	Utgifter	Diff. i forhold til regjeringen
225	21	Forsøksordninger med nye tiltak for ungdom som står utenfor arbeidslivet (Venneslabroen – 2,9 mill. kroner)	2,9
225	60	Landslinje sjømat ved Vardø VGS, oppstart høst 2019 (1. august).	0,5
225	66	Midler som klasser kan søke på for å dekke inntil 1/3 av utgiftene til skoleturer i regi av «Hvite busser» e.l. som en del av strategi mot antisemittisme, fra skoleåret som starter i august 2019	15
225	75	Frivillige organisasjoner arbeid mot mobbing. Forandringsfabrikken 2,5 mill. Barnevakten nettvettprogram til innføring av fagfornyelsen i 2020 2 mill. kroner	4,5
226	21	Øke bevilgning til skole-hjem-samarbeid, Islandsmodellen	5
226	61	Tilskuddsordning Mentorordning for nye lærere	60
226	71	Tilskudd til Vitensentre	20
228	71	Jevne ut forskjellsbehandling av tilskudd til friskoler – midler til gjennomføring av lærernorm som friskoler kan søke på	15
228	71	Studieretning, naturbruk, ulovfestet ekstratilskudd	13,4
231	60	Setesdalen folkehøgskole, Sjunghatten 0,75, Ørskog 0,75	1,9
253	70	Kompensasjon for økt elevtall – faktisk elevtall – til folkehøgskolene	11
920	50	Forskningsentre for bioøkonomi	20
920	50	Nytt Forskningscenter for hav/kyst	15
920	50	Forskningsrådet – Maroff	30
920	50	Nytt Forskningscenter for næringsdrevet digitalisering	30
923	1	Prosjektmidler til utvikling og etablering av Blått Kompetansesenter Sør	5
928	50	Veterinærinstituttet, forskning/fiskehelse	10
2410	50	Studiestøtte 12 mnd. for studenter med barn	120
2410	70	Studiestøtte 12 mnd. for studenter med barn	35
2410	72	Studiestøtte 12 mnd. for studenter med barn	5
260	50	Jordmorutdanning på UIS	1
260	50	30 studieplasser medisin	4
260	50	Senter for klimaomstilling i Sogndal	10
260	50	Universitetet i Agder, senter for yrkesfag	3,9
260	50	Senter for krisepsykologi, midler til sorgstudie, 22. juli-ofre	1,3
260	50	Medisinsk utstyr og teknisk inventar SEARCH ved NMBU Høyland	10
260	50	UiS+UiB utredningspakke 5 mill. kroner, planlegge en klinisk master i medisin gjennomført i Stavanger over 3 år. Oppstart høsten 2019	5
260	70	Professorat antisemittisme, halvtårsvirkning	0,5
260	70	Høyskolen for dansekunst, halvtårsvirkning	1
260	70	Senter for orientalske språkfag, MF halvtårsvirkning	2,6
281	1	Felles tiltak for universiteter og høyskoler	-5
281	45	Utstyrsmidler	-5
571	60	Gjeninnføre frukt og grønt i ungdomsskolen	102,8
571	60	Bemanning skolehelse	50
571	60	Utstyrløft for mer praktisk læring i ungdomsskolen	100
571	60	Flere ansatte i barnehagen og bedre finansiering av bemanningsnormen	300
571	60	Flere barnehagelærere og en mer ambisiøs pedagognorm	125
571	60	Flere barnehageplasser	175
571	60	Ikke øke barnehageprisen	65
571	60	500 flere lærere i grunnskolen	150
571	60	Ressurser og innsatsteam til innføring av lese-, skrive- og regnearanti	250
571	60	Lærerspesialister – ny innretning og bedre tid til lærerne	52
571	60	Beredskapsteam mot mobbing	20
571	60	Forebygge mobbing i skolen, kompetanseheving for ansatte	30

Kap.	Post	Utgifter	Diff. i forhold til regjeringen	
571	60	Krafttak for lek og praktisk læring i 1.–4.klasse (ny ordning)	50	
571	60	Kvalitet i SFO – bedre innhold og flere kvalifiserte ansatte (ny ordning)	60	
571	60	Miljøarbeidere – 100 nye i 2019	27	
571	60	Pilotprosjekt: hospitering for rådgivere i ungdomskolen – mer kunnskap om yrkesfag	2,5	
571	60	Opprette ny rentekompensasjonsordning for barnehager, skoler og svømmeanlegg, låneramme 5 mrd.	37,5	
572	60	Yrkesfagmilliard: oppdatert og moderne utstyr i undervisningen	100	
572	60	Yrkesfagmilliard: økt lærlingtilskudd	110	
572	60	Yrkesfagmilliard: praksistilskudd til bedrifter for å gi elever praksis	20	
572	60	Yrkesfagmilliard: stipend for at flere fagarbeidere skal bli yrkesfaglærere	20	
572	60	Opptopping til 1 000 nye fagskoleplasser – 300 nye i 2019	15,5	
572	60	Etter- og videreutdanning for fagskolelærere	10	
572	60	Kompetansereform: Incentiver for utvikling av tilpassede etter- og videreutdanningstilbud – fagskole	10	
Sum			4506,2	-327,5

2.3 Generelle merknader fra Senterpartiet

Tillit og kvalitet i skolen

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet vil understreke at kunnskap og kompetanse er grunnleggende viktig i enkeltmenneskets liv, for gode velferdstjenester og for utviklingen av nærings- og samfunnsliv. Lik rett til utdanning må sikres gjennom hele utdanningsløpet og over hele landet. God kvalitet i grunnopplæringen og videregående opplæring krever først og fremst en solid økonomi i kommunene og fylkeskommunene. Senterpartiet mener det nå er behov for et reelt yrkesfagløft for å imøtekomme arbeidslivets skrikende behov for fagarbeidere i årene som kommer.

Mindre målstyring og mer tillit

Disse medlemmer mener at styring gjennom mål og resultater i for sterk grad har fått innvirkning på utformingen av skolen. Gjennom reformen Kunnskapsløftet, som ble innført i 2006, gikk læreplanene fra å være styrt av innhold til å bli styrt av mål. Dette skaper problemer. Det som måles, er det som får oppmerksomhet. Det som ikke måles – eller ikke kan måles – står i fare for å bli nedprioritert. Senterpartiet frykter at skolene presses til å prioritere gode testresultater framfor god undervisning. Det handlingsrommet som «Kunnskapsløftet» var ment å gi skolen lokalt og den enkelte lærer, er i realiteten kraftig strammet inn. Disse medlemmer mener dette har bidratt til å skape et omfattende skolebyråkrati. Senterpartiet ønsker å endre dette og mener at en tillitsbasert ledelse i skolesektoren er nødvendig. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet har fremmet forslag om en tillitsreform i skolen i tillegg til en rekke konkrete forslag i flere ulike saker i Stortinget våren 2018.

Barnehagefinansiering til barnas beste

Disse medlemmer viser til at private eiere har vært, og er fortsatt, en avgjørende årsak til at vi har nådd målet om full barnehagedekning, og at det er et mangfold av barnehager. Senterpartiet mener det er svært viktig å sikre at offentlige tilskudd til barnehage kommer barna til gode. Senterpartiet er kritisk til det økende omfanget av private barnehager som kjøpes opp av større konsern, og at privat barnehagedrift har blitt et attraktivt område for pengeplassering og spekulasjon. Disse medlemmer mener at en vesentlig årsak til dette er at dagens finansieringssystem skaper stor uforutsigbarhet og økonomiske utfordringer, særlig for små og enkeltstående private barnehager som derfor velger å selge når store kjeder tilbyr seg å kjøpe. En slik utvikling reduserer mangfoldet i sektoren.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet er positiv til innføring av bemannings- og pedagognormen i barnehagene, og viser til tidligere merknader i sakene der dette er behandlet. Men i forbindelse med behandlingen av Prop. 67 L (2017–2018) i vårsesjonen 2018 advarte disse medlemmer mot å iverksette reformene før uklarhetene i finansieringen var i orden, og foreslo derfor en utsettelse på ett år for ikke å risikere kutt i andre velferdstjenester og kvaliteten i barnehagene. Dessverre viser regjeringens budsjettforslag at Senterpartiet fikk rett i sin kritikk. Disse medlemmer viser til beregninger fra både KS og PBL som viser at reformene vil bli underfinansiert med over 400 mill. kroner i 2019 med regjeringens opplegg. Senterpartiet er bekymret for at innføringen av ny bemannings- og pedagognorm vil føre til flere oppkjøp dersom reformene ikke fullfinansieres. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslås derfor en økning i rammeoverførin-

gene til kommunene med rom for blant annet å fullfinansiere barnehagereformene.

Skolen må tilpasses elevene, ikke at elevene tilpasses skolen

Disse medlemmer viser til behandlingen av representantforslag fra Senterpartiet om evaluering av seksårsreformen våren 2018, jf. Innst. 317 S (2017–2018), Dokument 8:149 S (2017–2018). Det er over 20 år siden Reform 97 ble igangsatt og alderen for skolestart ble senket fra sju til seks år. Det første skoleåret skulle gi rom for mye lek og tid utenfor klasserommet, og det skulle være en gradvis og myk tilvenning til den skoledagen som ventet på 2. trinn. Med Kunnskapsløftet og det såkalte «PISA-sjokket» ble de gode intensjonene glemt og måtte vike for leseopplæring og innføring av læringsmål – også for de yngste elevene. Seksårsreformen, slik den i sin tid ble vedtatt, fikk aldri sjansen til å feste seg. I stedet ble seksåringene presset inn i en skoledag som ikke er tilpasset dem. Senterpartiet har derfor foreslått en evaluering med sikte på endringer slik at skolen innrettes etter de yngste elevenes behov. Disse medlemmer er svært fornøyd med at et samlet Storting sluttet seg til forslaget. I 2019 vil disse medlemmer arbeide videre med å påse at Stortingets vedtak følges opp, i tråd med intensjonen i Senterpartiets forslag og Stortingets vedtak.

Leirskole og fysisk aktivitet

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i mange år har vært en forkjemper for at alle elever skal få reise på leirskole i løpet av grunnskolen, og har foreslått en lovfesting av gratis leirskole for alle. I alternativt budsjettforslag for 2019 foreslår Senterpartiet et tilskudd på 1 000 kroner per elev som et skritt på veien mot gratis leirskole i tråd med gratisprinsippet i skolen.

Senterpartiet har gjentatte ganger fremmet forslag om å lovfeste 1 time daglig fysisk aktivitet integrert i skoledagen. Høsten 2017 fikk forslaget flertall. Disse medlemmer reagerer på regjeringens negative tilsvare på anmodningsvedtaket i budsjettproposisjonen for 2019. I Senterpartiets alternative budsjett foreslår partiet derfor tilskuddsmidler slik at skolene kan utvikle egne opplegg for å integrere fysisk aktivitet i undervisning og organisering av skoledagen.

Regjeringen styrer mot en lærerkrise

Disse medlemmer mener at mangelen på tilstrekkelig kvalifiserte lærere i hele landet er en av de største utfordringene som skolen står overfor de kommende årene. Svært mange kommuner rapporterer om vansker med å tiltrekke seg ansatte i alle fag med godkjent kompetanse for undervisning. En undersøkelse blant skoleledere i Utdanningsforbundet i 2017 viser at 1 av 3 skoler sliter med å rekruttere lærere. Situasjonen

er vanskelig i hele landet, men situasjonen er spesielt utfordrende i Nord-Norge, der lærermangelen er størst.

Underdekning på kvalifiserte lærere er ikke en ny problemstilling. I de senere årene er det gjennomført flere politiske beslutninger som i sum forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon. Disse medlemmer er kritiske til regjeringens innføring av krav om karakteren 4 i matematikk for opptak til lærerutdanningen, samt at nye kompetansekrav for undervisning er gitt tilbakevirkende kraft og dermed «avskiltet» mange tusen erfarne lærere. Køene for å ta etter- og videreutdanning blant lærere var lange også før dette kravet kom. I tillegg fører innføringen av masterutdanning til forskyvning av ferdigutdannede. Disse medlemmer viser til at i sum forsterker regjeringens politikk en uoversiktlig og uheldig rekrutteringssituasjon i skolen. Det er ikke mange år siden lærerutdanningen ble lagt om, og vi har heller ikke her rukket å vurdere effektene av denne før regjeringen gjør nye endringer. Skolen trenger tid og tillit til å la endringer og forbedringer sette seg.

Norge trenger flere fagarbeidere og et reelt yrkesfagløft

Senterpartiet har i en årrekke arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet har foreslått en rekke tiltak, både for å gjøre grunnopplæringen mer praktisk rettet, heve kvaliteten i fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for å velge yrkesfag. Endringene i arbeidslivet gjør det nødvendig å vurdere om fagopplæringen i dag samsvarer med den kompetansen som arbeidslivet trenger. Det er fortsatt et problem med høyt frafall i videregående opplæring, og størst er frafallet innen de yrkesfaglige utdanningsprogrammene.

Disse medlemmer mener det er et problem at skolene i dag slipper ansvaret for elevene når de går ut i læretida. Gjennom vekslingsmodellene og andre tiltak må skolene i større grad følge opp elevene fram til fagbrev. Ved å beholde elevene/lærlingene som en del av skolemiljøet ved overgangen til læretid, vil lærlingene beholde kontakten med medelever, lærere og skolens støttesystem. Disse medlemmer viser til Senterpartiets forslag i alternativt budsjett om økte midler til fylkeskommunene, som vil gi rom for et tettere oppfølgingsarbeid og formidling av lærlinger ved den enkelte skole. I tillegg foreslår Senterpartiet økte midler til hospitering for yrkesfaglærere slik at disse får oppdatert sin kunnskap, og nærmere kontakt med lokalt og regionalt næringsliv. Dette vil bidra til å øke antall læreplasser og sjansen for at elevene får fullført fagopplæringen.

Mangel på læreplasser er en utfordring i fagopplæringen. En del elever er ikke kvalifisert for å gå inn i ordinær opplæring som lærlinger. For gruppen av elever

som har ekstra utfordringer, og har fått tilbud om et opplæringsløp som praksisbrevkandidater, lærekandidater eller defineres som lærlinger med spesielle behov, er situasjonen spesielt utfordrende. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet vil styrke disse ordningene, og foreslår i alternativt budsjett derfor en økning i tilskuddsordningen slik at flere elever kan få et tilbud, og på sikt muligheten for å oppnå full fagkompetanse og deltakelse i arbeidslivet.

For små og mellomstore bedrifter kan det være en økonomisk utfordring å ta inn lærlinger. For å imøtekomme dette foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjett å øke læretilskuddet med 3 000 kroner.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet gjennom en rekke ulike tiltak i sitt alternative budsjett foreslår et reelt løft for yrkesfagene med en samlet satsing på 300 mill. kroner i en egen yrkesfagspakke, og viser til partiets merknader både i denne innstillingen og i innstillingen fra kommunal- og forvaltningskomiteen.

En relevant opplæring

Bruk av utstyr i form av maskiner og verktøy er en vesentlig del av fagopplæringen. For at fagopplæringen skal være relevant, er det viktig at elevene får benytte utstyr som er oppdatert og tilsvarende det de vil møte i læretida og i arbeidslivet etter endt utdanning. Det er kostnadskrevende å oppdatere skolens utstyr. Disse medlemmer viser til alternativt budsjettforslag, der Senterpartiet foreslår økte midler til utstyr generelt gjennom fylkeskommunene og en egen tilskuddsordning slik at skolene kan søke om tilskudd til særskilt kostnadskrevende utstyr.

For å utjevne kostnadsforskjellene mellom de ulike utdanningsprogrammene i videregående opplæring, og oppfylle gratis-skoleprinsippet, mener Senterpartiet det er behov for å øke utstyrsstipendene. I dette alternative budsjettforslaget foreslås derfor en økning av satsene for å imøtekomme de reelle kostnadene som elevene har.

Folkehøgskole

Folkehøgskolene har lange tradisjoner i Norge og er en viktig del av utdanningssystemet. Et år på folkehøgskole er for mange viktig for modning og for å finne motivasjon for vegen videre i realiseringen av sine evner og ønsker for framtida. Struktur og ansvar for egen hverdag er viktig lærdom for mange ungdommer. Folkehøgskolene gir tilbud ungdommen etterspør, og er slik sett «i takt med tida». Selvrealisering og mulighet til å forfølge egne interesser gir mestringsfølelse som vi vet er avgjørende for å lykkes med formell utdanning senere. Folkehøgskolenes viktigste rolle er å se og utvikle hele mennesket.

Disse medlemmer er imot den varslede avviklingen av støtten til kortkursene. Dette er opplæring

som er viktig for den enkelte, men som også bidrar til oppdatert kunnskap i arbeids- og samfunnsliv over hele landet. Senterpartiet er bekymret for hvilke konsekvenser dette vil få for aktivitetstilbudet til flere grupper, blant annet eldre og funksjonshemmede.

For å imøtekomme utviklingen i søkertall og behovet for å videreutvikle tilbudet i folkehøgskolene foreslår Senterpartiet i sitt alternative budsjettforslag tilskudd til etablering av to nye folkehøgskoler i 2019 utover regjeringens forslag: i Sjunghatten og på Røros.

Fagskoleutdanning for å dekke framtidens behov

Mens vel 30 pst. over 16 år har universitets- og høyskoleutdanning, er det bare ca. 1,4 pst. som har fagskoleutdanning. Disse medlemmer viser til at dette ikke er tilstrekkelig for å dekke arbeidslivets behov. Innenfor enkelte bransjer er det mangel på relevante fagskoletilbud sammenlignet med etterspørselen i arbeidslivet. Fagskoleutdanning er etterspurt både i næringslivet og i offentlig sektor. Tall fra NHOs kompetansebarometer for 2018 viser at 53 pst. av medlemsbedriftene har behov for flere fagskoleutdannede. Disse medlemmer viser til at regjeringen selv har uttalt at det de kommende årene bør være større vekst i fagskoleutdanningen enn i universitets- og høyskolesektoren. Allikevel har antall studieplasser i fagskolen økt langt mindre enn antall studieplasser i annen høyere utdanning de siste årene. Senterpartiet mener derfor det er et paradoks at regjeringen i sitt budsjettforslag for 2019 ikke legger opp til nye studieplasser i fagskolen når arbeidslivet så tydelig etterspør nettopp disse utdanningene.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjettforslag foreslår å øke utdanningskapasiteten i fagskolesektoren med 500 studieplasser neste år som ledd i en opptrapping i årene framover. I tillegg foreslår Senterpartiet økning i utviklingsmidler til fagskolene for å sikre en nødvendig kvalitetsutvikling av tilbudet i tråd med arbeidslivets behov for kompetanse.

Gjeldende finansiering av fagskoleutdanningene er ikke tilstrekkelig til å dekke kostnadene ved å tilby disse utdanningene. Disse medlemmer viser til at fagskoleutdanning er de eneste av de offentlige utdanningene som ikke er omfattet av gratisprinsippet. Studenter som går i fylkeskommunale fagskoler, betaler i gjennomsnitt 24 500 kroner i skolepenger. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslår partiet derfor økt basisfinansiering av fagskolene, i tillegg til økt ramme til fylkeskommunene.

Flere studieplasser og økt basisfinansiering

Disse medlemmer har merket seg at det innen flere næringer og yrker er en kritisk mangel på kvalifisert arbeidskraft. Senterpartiet mener at regjeringens budsjettforslag ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer arbeidslivets behov for kompetanse og den store søk-

ningen til høyere utdanning. Derfor foreslår Senterpartiet i alternativt budsjettforslag å øke antallet studie-plasser i UH-sektoren innen flere framtidsrettede utdanninger.

Disse medlemmer har tidligere advart mot innretningen av finansieringssystemet for universiteter og høyskoler. Finansieringssystemet for UH-sektoren har stor innvirkning på institusjonenes tilbud av studier, omfanget av forskning og studiekvaliteten. Disse medlemmer er bekymret for regjeringens ambisjon om at finansieringen av høyere utdanning i større grad skal baseres på konkurranse. Særlig er disse medlemmer kritiske til at systemet sementerer de historiske skjevhetene mellom institusjonene ved at resultatkomponenten vektet sterkere, og at antall fullførte grader gir bedre uttelling enn antall studiepoeng. Historiske skjevheter og økt innslag av konkurranse vil kunne forsterke institusjonenes ulike forutsetninger for å få uttelling i finansieringssystemet. Det fører til at institusjoner som tilbyr årsstudier, etter- og videreutdanning, blir nødt til å satse mer på gradsgivende studier på bekostning av andre viktige studier. Disse medlemmer mener dette vil kunne medføre et ytterligere press på viktige profesjonsutdanninger og mindre studiesteder og gjøre det vanskelig for institusjonene å løse sitt samfunnsoppdrag.

Disse medlemmer er bekymret for at dette vil svekke samarbeidet mellom studenter, forskere, fagmiljøer og institusjoner og dermed motvirke kvalitetsarbeidet i sektoren. I tillegg vil det kunne svekke de ansattes arbeidsvilkår i form av mindre forutsigbarhet og økt midlertidighet.

I Senterpartiets alternative budsjettforslag tar partiet grep for å vri dette og foreslår en opptrapping av basisfinansiering av universitet og høyskoler, herunder en særskilt økning til de nye universitetene for å bidra til å jevne ut skjevhetene i finansiering mellom nye og gamle institusjoner.

Sterkt behov for økt IKT-kompetanse

Mangel på studie-plasser innen IKT-fag er en kritisk faktor for realisering av viktige prosjekter og etablering av arbeidsplasser, både i offentlig virksomhet og i privat næringsliv. Disse medlemmer har merket seg tall fra bransjeorganisasjonene som viser at det er behov for nye 5 000 studie-plasser i inneværende periode for å imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse. Mangelen på kandidater og arbeidskraft innenlands fører til at mange bedrifter og virksomheter outsourcer driften av sine IT-oppgaver til utenlandske firmaer. Dette fører til press på det norske arbeidsmarkedet, økt sårbarhet og utgjør en sikkerhetsrisiko for kritisk digital infrastruktur.

For at landet skal kunne realisere mulighetene som ligger i digitaliseringen, både når det gjelder innovasjon,

effektivisering og nye arbeidsplasser, mener disse medlemmer det er det behov for å etablere nye studie-plasser i 2019. Tilgang på IKT-kompetanse er også nødvendig for å redusere den digitale sårbarheten i samfunnet, der det i Norge er en kritisk mangel på spesialister med utdanning på høyere nivå. I Senterpartiets alternative budsjettforslag foreslår partiet 600 nye studie-plasser innen IKT-fag i 2019, særskilt femårige utdanninger og masterutdanninger.

Lik rett til utdanning over hele landet

En god og forutsigbar studiefinansiering er avgjørende for å sikre alle lik rett til utdanning og sikre landet nødvendig kompetanse. Disse medlemmer er tilfreds med at regjeringen viderefører opptrappingen mot 11 måneders studiestøtte. Men disse medlemmer reagerer på at regjeringens forslag nok en gang innebærer at det er studentene selv som må betale for dette tiltaket. Realiteten er at studentene over mange år har mistet kjøpekraft. I tillegg har regjeringen allerede gjennomført skjerpelser i studiestøtten, både for elever og lærlinger i videregående opplæring, og i høyere utdanning, som overstiger gevinsten ved å utvide utbetalingsperioden til elleve måneder. I budsjettforslaget for 2019 foreslår regjeringen ytterligere endringer som vil avkorte stipendandelen avhengig av oppnådde studiepoeng. Disse medlemmer er kritiske til konsekvensene av dette. Det vil ramme de studentene som enten ikke ønsker å ta en hel grad, eller som av ulike årsaker må avbryte studiene før de har oppnådd en bachelor- eller mastergrad. Dette vil ramme personer som for eksempel ønsker å oppdatere seg gjennom å ta enkelt-emner eller fag. Disse medlemmer mener dette vil være uheldig ikke bare for den enkelte, men også for arbeidslivets behov for ny kompetanse.

Mange elever og lærlinger har i dag en kostnadsulemp som følge av at de må bo på hybel. Særlig gjelder dette ungdom som bor i distriktene. De siste årene har regjeringen gjennomført flere grep som øker kostnadsulempen for elever og lærlinger som må flytte på hybel for å ta videregående opplæring. I praksis betyr det at man påfører borteboende elever og lærlinger en dårligere økonomi enn hjemmeboende elever og lærlinger. Disse medlemmer mener dette er dårlig distriktspolitikk, og at det vil ha en negativ effekt på rekrutteringen av ungdom til videregående opplæring generelt, og yrkesfagene spesielt. Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det foreslås å øke selve bostipendet med 2 000 kroner per år fra høsten 2019.

Antallet studenter i boligkø hos landets student-samskipnader er fortsatt høyt. Senterpartiet foreslår i sitt alternative budsjettforslag å følge opp målsettingen om 20 pst. dekningsgrad av studentboliger ved å øke an-

tall boenheter i 2019 med 500 sammenlignet med regjeringens forslag.

Regional forskning for å dekke regionale behov

De regionale forskningsfondene skal bidra til forskning som styrker regional innovasjon og utvikling. Disse medlemmer viser til at fondene er viktige bidragsyttere til å støtte opp under regionenes prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats regionalt. Erfaringene etter opprettelsen i 2010 viser at de regionale forskningsfondene har en viktig rekrutteringsoppgave og mobiliserer til både nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. Disse medlemmer mener derfor det er skuffende at regjeringen i sitt budsjettforslag foreslår å kutte i de regionale forskningsfondene i 2019. Disse medlemmer ser et stort potensial i regional innovasjon og utvikling og mener at de regionale forskningsfondene spiller en viktig rolle i dette arbeidet. Derfor foreslår Senterpartiet å øke bevilgningen til regional forskning i 2019 med 35 mill. kroner i partiets alternative budsjettforslag.

Studieforbund

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen vurderer omlegging av tilskudd til studieforbund, herunder avvikling av tilskudd til politiske studieforbund. Dette er disse medlemmer sterkt imot. Formålet med studieforbund er lovfestet til å ivareta demokratiet. Disse medlemmer mener at politiske studieforbund i høyeste grad bidrar til å ivareta dette formålet. For de politiske partiene er studievirksomhet en viktig del av den interne skoleringen. For samfunnet er slik studievirksomhet viktig demokratiarbeid som engasjerer folk lokalt utover dem som er folkevalgte eller tillitsvalgte.

2.4 Generelle merknader fra Sosialistisk Venstreparti

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener lik rett til utdanning til alle er en forutsetning for et samfunn med like muligheter. Utdanning gir større frihet for enkeltmennesket og er en kilde til økt innsikt, forståelse og dannelse. For samfunnet er utdanning et verktøy for utjamning, inkludering og verdiskaping. Investeringer i oppvekst og utdanning er de mest lønnsomme investeringer et samfunn kan gjøre, og mye mer langsiktige enn investeringer i skatteutt. Dette medlem vil derfor vri pengebruken i statsbudsjettet fra kortsiktige skatteutt til langsiktige investeringer i oppvekst, utdanning og forskning. I en tid da norsk økonomi står foran en stor omstilling, er dette viktigere enn noen gang. Kunnskap er makt, og lik rett til utdanning til alle er derfor også viktig for et levende folkestyre. Derfor er utdanning en hovedprioritet for Sosialistisk Venstreparti, fra barnehage og grunnskole

til forskning og etter- og videreutdanning gjennom et langt yrkesliv.

Dette medlem viser til forslagene i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett og forslagene der om en barnehage og skole som gir alle barn like gode muligheter for å lære, lykkes og trives. Ved å ivareta barndommens egenverdi og bidra til å utjevne sosiale forskjeller skal barnehagetilbudet og skolehverdagen legge grunnlaget for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Sosialistisk Venstreparti vil bygge videre på den norske barnehagemodellen og den inkluderende fellesskolen som er tilpasset barns forutsetninger og behov. Nok voksne med god barnefaglig kompetanse er nøkkelen til gode barnehager. En god barnehage er en barnehage der alle barn blir sett hver dag og får omsorg og oppmuntring. Sosialistisk Venstreparti mener den nasjonale bemanningsnormen må fullfinansieres, og styrkes ytterligere. Første steg i en slik opptrapping vil være å stille krav om at minimum 50 pst. av de ansatte i barnehagen skal ha barnehagelærerutdanning, og at minimum 25 pst. skal ha relevant fagbrev for arbeid med barn. Gjennom å styrke finansieringen av barnehagelærerutdanningen kan vi styrke kompetansen og rekruttere flere barnehagelærere.

Alle barn skal få muligheten til å gå i barnehagen, uavhengig av foreldrenes inntekt. Sosialistisk Venstreparti vil redusere maksimalprisen for foreldrebetalingen. I stedet for behovsprøving, som er både byråkratiske og stigmatiserende, vil Sosialistisk Venstreparti at barnehagen skal være billigst mulig for alle, og på sikt gjøres gratis.

Dette medlem mener det er viktig å ivareta og styrke den inkluderende fellesskole, slik at alle barn og unge får et godt opplæringstilbud uavhengig av hvor de bor og hvilken økonomisk bakgrunn de kommer fra. Samfunnet skal ta ansvar for at alle barn kan gå på en skole der de får tilegnet seg kunnskaper og trives. For å oppnå dette er det viktig å tilpasse opplæring barns forutsetninger og behov. Et barn forberedes ikke på framtiden gjennom å kunne ramse opp flest mulig innlærte svar på kortest mulig tid. I stedet trenger vi dybdelæring, det å forstå kjernen i fagene, se sammenhenger på tvers av fag og å lære seg hvordan man selv kan gjøre bruk av ny kunnskap. Ved å bygge videre på den inkluderende fellesskolen vil dette medlem utvikle skolen slik at den i større grad tar i bruk mer praktisk, variert og aktiv læring, og der det er plass til kreativitet og kultur.

En slik modernisering av skolen vil kreve ny organisering og store investeringer, både i flere lærere, slik at det blir mer tid til oppfølging av hvert enkelt barn, og i flere skoletimer – slik at det blir rom for aktiv læring, praktisk-estetiske fag og øving som alle barn kan få utbytte av. Det er for å fornye skolen på denne måten Sosialistisk Venstreparti vil innføre heldagsskolen, en mer

praktisk og variert skoledag til erstatning for dagens SFO og hjemmelekser. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett starter innfasingen av en slik skoledag med å innføre en ekstra time i praktiske og estetiske fag og gratis tilbud om en kulturskoletime for elevene på 1.–4. trinn. For elevene på 5.–7. trinn økes tiden til øvingsarbeid på skolen sammen med lærer, slik at elevene kan få mer hjelp fra læreren sin og kan ha leksefri når de kommer hjem. Forskning tyder på at hjemmelekser kan ha negativ læringseffekt og gi lavere motivasjon for elever som sliter på skolen. Det er stor forskjell på hva slags oppfølging elevene får hjemme. Dette medlem mener mer av det viktige øvingsarbeidet i skolen bør legges inn i skoledagen som skolelekser med lærer til stede.

For elevene på ungdomstrinnet foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett innføringen av gratis og sunn skolemat, og for å støtte opp under målet om minimum en times fysisk aktivitet slik Stortinget har vedtatt, foreslås det i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett å bevilge 100 mill. kroner. At bevegelse og ernæring er viktig for barn som skal vokse, lære og utvikle seg, bekreftes av forskningen, og således er heldagsskolen en reform for læring, sosial utjevning og folkehelse.

Dette medlem vil understreke at økt lærertetthet og flere kvalifiserte lærere er en forutsetning for å lykkes med en slik skole. Dette medlem vil vise til Dokument 8:14 S (2018–2019) og Sosialistisk Venstrepartis forslag om en nasjonal satsning for flere lærere i skolen. Læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring i skolen. Til tross for stor tverrpolitisk enighet om viktigheten av kvalifiserte lærere har lærermangelen økt dramatisk de senere årene. Andelen som underviste i grunnskolen uten godkjent lærerutdanning, økte fra 3,4 pst. i 2013–2014 og til 5,6 pst. i 2017–2018. Dette tilsvarer en økning på hele 40 pst. og betyr at barn og unge i 1,5 millioner skoletimer blir undervist av personer som ikke er utdannet lærer. I følge SSB hadde hele 7,6 pst, eller 5461 lærere, av lærerne som jobber i norsk grunnskole i 2017, kun videregående utdanning eller lavere. I videregående opplæring mangler over 15 pst. av lærerne den nødvendige pedagogiske kompetansen. I Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett foreslås det bevilget 250 mill. kroner for å rekruttere og beholde flere kvalifiserte lærere, og sørge for at den nasjonale normen for økt lærertetthet merkes ute på den enkelte skole og i klasserommene.

Dette medlem vil videre vise til at Norge trenger flere fagarbeidere. Frafallet i videregående opplæring er størst på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene og blant gutter. Mange ungdommer sliter med psykiske helseutfordringer, stress og manglende motivasjon for læring. Sosialistisk Venstreparti vil derfor prioritere tiltak som vil øke gjennomføringen på yrkesfag, rekrutte-

re flere lærere og skolehelsesøstre og ruste opp utstyrsparken på de videregående skolene, og har foreslått økte bevilgninger på 300 mill. kroner til disse tiltakene.

Dette medlem er dessuten opptatt av at retten til opplæring, jf. FNs barnekonvensjon, gjelder for alle, også ungdommer som har fått avslag på asylsøknaden sin. I dag varierer det fylkene imellom i hvilken grad disse ungdommene får tilbud om opplæring. Sosialistisk Venstreparti fremmet derfor forslag, Dokument 8:223 S (2017–2018) om å fastsette nasjonale retningslinjer for å sikre alle ungdommer rett til skolegang fram til utsendelsesdato, uavhengig av hvilke fylke de er bosatt i. I alternativt statsbudsjett foreslås det derfor 11,1 mill. kroner til fylkeskommunene til dette formålet. Dette medlem vil videre vise til at Sosialistisk Venstreparti vil innføre en nasjonal norm for økt lærertetthet for videregående opplæring, og har fremmet forslag om dette på Stortinget.

Dette medlem mener skolen i større grad må tilpasses barns egne forutsetninger og behov enn det som er tilfellet i dag. Alle barn skal få like gode muligheter til å nå sitt læringspotensial, gjennom å få oppdage og utvikle et mangfold av sine talent. I stedet for en teoritung og ensrettet skole vil Sosialistisk Venstreparti skape det de kaller for en heldagsskole. Heldagsskolen handler om å bruke skoledagen til det beste for elevene. Det betyr en skoledag med større vekt på kreativitet og kunnskap enn på testing. Det betyr mer tid til praktiske og estetiske fag, og fysisk aktivitet hver dag i tillegg til sunn og gratis skolemat. I Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett starter partiet heldagsskolesatsingen ved å foreslå å innføre en ekstra time i ett av de praktiske og estetiske fagene, øke tiden til leksehjelp på skolen slik at elevene kan få hjelp av lærer og ha leksefri når de kommer hjem, og gi tilbud om en gratis og frivillig kulturskoletime for elevene på 1.–4.trinn. På ungdomstrinnet foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett innføring av gratis og sunn skolemat. I tillegg foreslås det å bevilge 100 mill. kroner til økt fysisk aktivitet for alle. Skolen trenger dessuten nok lærere som kan legge til rette for dybdelæring og praktisk og variert undervisning. Derfor foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett økt finansiering av den nasjonale lærernormen for økt lærertetthet og en offensiv tiltakspakke for å rekruttere og beholde flere lærere.

Dette medlem mener at flere lærere og en heldagsskole som ivaretar barn og unges helhetlige behov, er framtidens viktigste reform for økt kunnskap, sosial utjevning og god folkehelse. Den nye skoledagen gir også en bedre familiehverdag. Heldagsskolen er en skoledag bedre tilpasset livet folk lever i dag.

Dette medlem er bekymret for det vedvarende høye frafallet i videregående opplæring, særlig på yrkesfag, og at flere og flere unge sliter med psykiske helseutfordringer, stress og manglende motivasjon for læring.

Sosialistisk Venstreparti vil derfor prioritere tiltak som vil øke gjennomføringen på yrkesfag, rekruttere flere lærere og skolehelsesøstre, gi tilskudd til gratis skolefrokost og ruste opp utstyrsparken på de videregående skolene.

Dette medlem mener at dersom vi skal lykkes med å ivareta og videreutvikle faglig sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet, må vi sikre gode rammebetingelser for både ansatte og studenter. Institusjonene og studentene må sikres rammebetingelser som gjør det mulig å oppnå høy utdanningskvalitet. Dette medlem viser til at flere analyser tyder på at den akademiske friheten utfordres, og mange universiteter og høyskoler opplever mindre forutsigbarhet fordi finansieringen i økende grad knyttes til eksternt finansierte prosjekter med korte tidshorisonter. Det gjør det vanskeligere å tilby forskerne fast jobb, utvikle gode forskerkarrierer og forskningsmiljøer, og å investere i kvaliteten i utdanningene. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke basisbevilgningen til universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.

For å sikre at alle har like muligheter til å ta utdanning må studentene ha gode rammevilkår. Derfor vil dette medlem gå imot regjeringens forslag om å endre stipendordningen for studenter, starte en opptrapping av studiestøtten til minimum 1,5 G av folketrygden og gi tilskudd til arbeid for god psykisk studenthelse. Et slikt løft for oppvekst og utdanning har vi råd til, hvis vi lar være å bevilge store summer til skattekutt. Det er ingen tvil om hva som er best i et langsiktig samfunnsperspektiv.

Dette medlem mener en større andel av samfunnets ressurser må brukes på utdanning. I en situasjon der Norge skal gjennom en omfattende omstilling av nærings- og arbeidslivet som følge av de globale klimaproblemene og oljekrisen i norsk økonomi, er dette viktigere enn noen gang. Vi vet ikke nøyaktig hva Norge skal leve av i framtiden, men det kommer i stadig mindre grad til å være olje. En høyt kompetent befolkning og høy innovasjonsgrad kommer til å bli enda viktigere. Investeringer i forskning og utdanning legger grunnlaget for framtidens verdiskaping og nasjonalformue.

Sosialistisk Venstrepartis viktigste satsninger	Beløp
Barnehage	
Redusert maksimalpris i barnehage	130 mill. kroner
Flere barnehagelærere og fullfinansiering av bemanningsnorm i barnehagene	628 mill. kroner
Skole	
Flere lærere	210 mill. kroner
En årstime i praktiske og estetiske fag og en gratis frivillig kulturskoletime	180 mill. kroner
Tid til å gjøre leksene på skolen med hjelp fra lærer	90 mill. kroner
Mer fysisk aktivitet på skolen	100 mill. kroner
Gratis skolemat	421 mill. kroner
Tiltak for økt gjennomføring yrkesfag	450 mill. kroner
Høyere utdanning	
Øke basisfinansieringen av høyere utdanning	200 mill. kroner
Kategoriheving av barnehagelærerutdanningen	68,4 mill. kroner
Øke studiestøtten til 1,3 G	132 mill. kroner
Gå imot regjeringens forslag om å endre stipendordningen	255 mill. kroner
Bygge totalt 3 000 studentboliger	54 mill. kroner

2.5 Generelle merknader fra Kristelig Folkeparti

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at Kristelig Folkeparti vil bygge samfunnet på det verdigrunnlaget som er nedfelt i vår kristne og humanistiske kulturarv. Dette verdigrunnlaget tar utgangspunkt i hvert enkelt menneskes uendelige verdi, i vårt kollektive og personlige ansvar for hverandre og ønsket om å ta vare på miljø og livsgrunnlag for kommende generasjoner.

Dette medlem vil styrke barn og ungdommers livskvalitet og oppvekstvilkår ved å satse på familiene, barnehage, skole og barnevern. Familien er barnets grunnleggende og viktigste fellesskap og må derfor styrkes. Skolen skal sammen med hjemmet danne og ut-

danne elevene, og utruste dem for livet. Dette medlem mener at en av de beste investeringene vi kan gjøre, er å investere i barns kunnskap og oppvekst. Norge skal være en ledende kunnskapsnasjon og et godt samfunn å leve i.

Barnehage

Dette medlem viser til at mange barn har store deler av sin hverdag i barnehage, og at det derfor er viktig at barnehagen har et innhold som er på barnas premisser. Dette medlem mener at barnehagen skal være et trygt og godt sted for små barn å være, et sted der barnet får utvikle seg gjennom lek, samspill og kreativ utfoldelse.

Dette medlem mener at det aller viktigste for kvaliteten på barnehagetilbudet er at det er nok voksne i barnehagen. Dette medlem mener det må være en norm som sikrer at det er maks tre små barn per voksen og maks seks store barn per voksen i alle barnehager til enhver tid. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett 2019, hvor storsatsingen på en slik bemanning i barnehagene fullføres, og at Kristelig Folkeparti foreslår 160 mill. kroner til å fullfinansiere normen.

Grunnoplæringen

Dette medlem mener at en lærer som har tid til å se og støtte hver enkelt elev, er det aller viktigste for både læring og trivsel i skolen. Da må det ikke være for mange elever per lærer. Høyere lærertetthet gir mer tid til hver elev og bedre mulighet til å tilpasse opplæringen og gi alle den hjelpen og oppfølgingen de har behov for. Høy lærertetthet er særlig viktig blant de yngste elevene, slik at man tidlig kan sette inn ekstra hjelp der det trengs. I dag får mange hjelp for sent, og det settes inn klart mest spesialundervisning på ungdomstrinnet. Det er stikk i strid med det vi vet om betydningen av tidlig innsats. Vi må bort fra en «vente og se»-holdning, og sørge for at kunnskapshull tettes idet de oppstår.

Dette medlem viser til at Kristelig Folkeparti i perioden som ligger bak oss, har prioritert lærertetthet og i budsjettforhandlinger med regjeringen og Venstre fått inn 1,5 mrd. kroner i øremerkede midler til flere lærere i 1.–4. klasse. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett for 2019, hvor storsatsingen på lærertetthet fullføres, og at Kristelig Folkeparti viderefører 280 mill. kroner.

Dette medlem viser til at dette vil fullfinansiere innføringen av en norm for lærertetthet på maks 15 elever i snitt per lærer på hver skole i 1.–4. trinn, og maks 20 elever i snitt per lærer på hver skole i 5.–10. trinn. En lovfestet minstenorm for lærertetthet sikrer at de samlede lærerressursene står i forhold til antall elever på skolen, uansett bostedskommune. Lærerne er skolens viktigste ressurs, og Kristelig Folkeparti vil at alle barn, uansett hvor i landet de bor, skal sikres bedre og likere tilgang på denne ressursen.

Dette medlem understreker at trygge og kvalifiserte lærere er den viktigste nøkkelen til en god skole. Det er en stor utfordring at så mange nyutdannede og nyansatte lærere slutter i yrket. Et viktig tiltak for å forhindre frafall og lærermangel er god veiledning for nyutdannede lærere. Praktisk læring og veiledning fra en erfaren kollega gjennom det første året etter endt utdanning vil sikre en god overgang mellom utdanning og jobb og hjelpe lærerne til å lykkes. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å innføre en mentorordning for nyutdannede lærere. Ordningen innebærer at både den nyutdannede og

mentoren blir frikjøpt tilsvarende en 15-prosentstilling til gjennomføring av veiledningen. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås å bevilge 56 mill. kroner for høsten 2019.

Dette medlem mener det er svært viktig med et lavterskeltilbud – som kan fange opp barn og unge med psykiske plager, avdekke mobbing, vold og overgrep mot barn – slik skolehelsetjenesten og helsestasjonene i kommunene er. Det er altfor mange barn og unge som møter en lukket dør. Dette medlem mener at det trengs en styrking av skolehelsetjenesten og helsestasjonene, og viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås 200 mill. kroner utover regjeringens forslag til skolehelsetjenesten og helsestasjonene. Dette medlem viser til at altfor mange barn gruer seg til neste skoledag av frykt for å bli mobbet. Dette medlem vil trappe opp arbeidet for en skole som er fri fra alle typer mobbing. Dette medlem viser videre til at frivillige organisasjoner er viktig i arbeidet mot mobbing. Derfor foreslår Kristelig Folkeparti å øke tilskudd til Samisk arbeid mot mobbing med 1 mill. kroner. I tillegg foreslår Kristelig Folkeparti i sitt alternative budsjett at tilskuddet til Forandningsfabrikken økes med 2,5 mill. kroner for å støtte deres viktige arbeid for å sikre at barns stemmer blir hørt i skolehverdagen, og arbeidet mot mobbing. Videre foreslår Kristelig Folkeparti en økning i Barnevaktens nettvett-program til fagfornyelsen i 2020 med 2 mill. kroner.

Dette medlem mener det er viktig å legge til rette for et godt samarbeid mellom skole og hjem, og tror dette kan bidra positivt inn på barnets faglige og sosiale utvikling. Dette medlem vil vise til Islandsmodellen og øker i Kristelig Folkepartis alternative budsjett bevilgningen til skole-hjem-samarbeidet med 5 mill. kroner.

Dette medlem viser til at mange friskoler har store utfordringer knyttet til sin bygningsmasse, slik også mange offentlige skoler har. Manglende støtte til husleie og kapitalutgifter har ført til en økonomisk presset situasjon for friskolene. Dette medlem viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor kapitaltilskuddet ble foreslått økt med 36 mill. kroner.

Dette medlem vil understreke viktigheten av å jevne ut forskjellsbehandling av tilskudd til friskoler og vil i Kristelig Folkepartis alternative budsjett styrke friskolenes mulighet til gjennomføring av lærernormen ved å foreslå en økning i 15 mill. kroner som friskolene kan søke om til dette arbeidet.

Videregående opplæring

Dette medlem viser til at for å dekke arbeidslivets behov for flere fagarbeidere framover, og ikke minst for å sikre ungdom en forutsigbar vei fram til et fagbrev, trenger vi flere lærlingplasser. Omtrent 9 000 ungdommer står uten lærlingkontrakt. Det er alvorlig både for den enkelte og for samfunnet. Dette med-

le m mener at lærlingtilskuddet skal tilsvare kostnaden av en skoleplass i videregående skole, og viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås 43,5 mill. kroner til lærlingtilskudd for å nå dette i 2019.

Utdanning under voksenopplæringsloven

Det te med le m mener kompetanse er mer enn studiepoeng. Kompetanse og læring handler om å utvikle hele mennesker, og her har folkehøgskolene en svært viktig rolle. Det te med le m viser til at folkehøgskolene har økt elevtall de senere årene. Regjeringen har ikke tatt hensyn til økt elevtall i bevilgningsmodellen for tilskudd i 2019. Det te med le m viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås 11 mill. kroner for å rette opp skjevheter i tilskuddet da det har vært en sterk elevvekst de siste årene.

Det te med le m ønsker å ha et bredt folkehøgskoletilbud og viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en bevilgning på 20,3 mill. kroner for å sikre elever ved folkehøgskolene 11 måneders studiestøtte i likhet med andre studier. Det te med le m viser videre til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det også foreslås å videreføre studiestøtte til elever som tar et år nummer 2 på folkehøgskole.

Det te med le m viser til nye initiativ og nyetablerte folkehøgskoler som HELSE, Setesdalen folkehøgskole, Sjunkshatten og Ørskog. Det te med le m mener det er viktig å tilrettelegge for nye initiativ, og mener disse skolene bidrar til et bredt tilbud innen folkehøgskoler, og viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en støtte til disse på til sammen 2,3 mill. kroner.

Høyere utdanning

Det te med le m viser til at behovet for helsepersonell vil øke i tiden framover, og at det derfor må tas grep i dag for å sikre at vi har nok kompetent personell til å møte dette behovet. Det te med le m viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en styrking av helsefagutdanningene gjennom å opprette nye studieplasser innen sykepleie og medisin. Det te med le m viser også til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, hvor det foreslås en utredningspakke på 5 mill. kroner for å planlegge en klinisk master i medisin gjennomført i Stavanger over tre år. Det te med le m viser videre til at Kristelig Folkeparti i sitt al-

ternative budsjett prioriterer flere studieplasser innenfor flere ulike sektorer, og at det blant annet foreslås 100 nye studieplasser til NLA, MF og Høgskolen for ledelse og teologi. Nye stipendiatstillinger vil etableres ved VID og Fjellhaug med Kristelig Folkepartis budsjettopplegg, og arbeidet mot antisemittisme styrkes gjennom midler til en professorstilling på MF. Det te med le m viser til at Høgskolen for dansekunst (HFDK) er en unik og kvalitetsdrevet utdanning og en viktig aktør i det norske dansefeltet. Det te med le m mener det er viktig å stimulere til vekst og utvikling innenfor scenekunstfeltet ved hjelp av en rekke ulike tiltak, og viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, der HFDK foreslås tatt inn på statsbudsjettet med egen bevilgning.

Det te med le m viser til at Studiesenteret.no AS er et nasjonalt nettverk for utdanning og livslang læring som organiserer om lag 40 studiesentre i 15 fylker. Studiesenteret.no distribuerer studier fra norske utdanningsinstitusjoner til regioner og lokalsamfunn og fungerer som kontaktpunkt mellom utdanningsinstitusjoner og lokalsamfunn. Det te med le m vil fremheve den viktige funksjonen de enkelte studiesentrene ivaretar som motor i lokal/regional kompetanseutvikling. Det te med le m viser til at mens kommunene har som oppgave og legger til rette med lokale studiesentre for studentene, er Studiesenterets rolle å utvikle, vedlikeholde og drifte nettverket og plattformen undervisningen skjer på, samt å samhandle med utdanningsinstitusjonene, kommunene og næringsliv for å fremme læring gjennom hele livet og møte samfunnets behov for etter- og videreutdanning. Det te med le m viser til Kristelig Folkepartis alternative budsjett, der denne sektoren prioriteres med over 20 mill. kroner.

2.6 Oversikt over alternative budsjettforslag i finansdebatten

Tabellen under gir en oversikt over budsjettforslaget fra regjeringen sammenlignet med budsjettforslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti innenfor vedtatt ramme. Videre framgår de alternative budsjettforslagene fra henholdsvis Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Endringen i tabellen er i forhold til Prop. 1 S (2017–2018) og viser kapittel og post der det er endringer sammenlignet med proposisjonen.

Sammenligning av budsjettall, kapitler og poster. Rammeområde 16

H, FrP, V,							
Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	KrF	A	Sp	SV
Utgifter rammeområde 16 (i tusen kroner)							
200		Kunnskapsdepartementet					
	1	Driftsutgifter	382 440	382 440	342 440	344 240	382 440
				(0)	(-40 000)	(-38 200)	(0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
220		Utdanningsdirektoratet					
	1	Driftsutgifter	380 591	380 591 (0)	315 591 (-65 000)	342 491 (-38 100)	380 591 (0)
222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester					
	1	Driftsutgifter	108 930	108 930 (0)	108 930 (0)	108 930 (0)	113 930 (+5 000)
225		Tiltak i grunnopplæringen					
	21	Spesielle driftsutgifter	106 749	106 749 (0)	109 649 (+2 900)	106 749 (0)	106 749 (0)
	60	Tilskudd til landslinjer	230 867	231 367 (+500)	231 367 (+500)	231 667 (+800)	230 867 (0)
	61	Språkdeling	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring	54 343	0 (-54 343)	69 343 (+15 000)	114 343 (+60 000)	54 343 (0)
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring og skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot anti-semittisme	0	69 343 (+69 343)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
	69	Fysisk fostring	0	0 (0)	0 (0)	10 000 (+10 000)	0 (0)
	70	Tilskudd til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og lære­kandidater med spesielle behov	62 868	62 868 (0)	62 868 (0)	72 868 (+10 000)	62 868 (0)
	74	Prosjekttilskudd	10 195	10 195 (0)	10 195 (0)	11 195 (+1 000)	10 195 (0)
	75	Grunntilskudd	80 787	85 287 (+4 500)	85 287 (+4 500)	81 787 (+1 000)	84 587 (+3 800)
226		Kvalitetsutvikling i grunnopp­læringen					
	21	Spesielle driftsutgifter	1 146 268	1 177 918 (+31 650)	1 179 268 (+33 000)	1 066 268 (-80 000)	1 546 268 (+400 000)
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 625 098	1 600 098 (-25 000)	1 625 098 (0)	1 635 098 (+10 000)	1 125 098 (-500 000)
	61	Tilskuddsordning Mentorordning for nye lærere	0	60 000 (+60 000)	60 000 (+60 000)	0 (0)	0 (0)
	61	Tilskudd til ressurskrevende yrkesfag	0	0 (0)	0 (0)	15 000 (+15 000)	0 (0)
	62	Tilskudd til produksjonsskoler	0	0 (0)	0 (0)	15 000 (+15 000)	0 (0)
	63	Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1.-10. trinn	1 538 587	1 823 587 (+285 000)	1 538 587 (0)	1 538 587 (0)	1 538 587 (0)
	71	Tilskudd til vitensentre	67 075	67 075 (0)	87 075 (+20 000)	72 075 (+5 000)	67 075 (0)
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.					
	70	Frittstående grunnskoler	2 502 183	2 517 183 (+15 000)	2 502 183 (0)	2 502 183 (0)	2 502 183 (0)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V,			SV
				KrF	A	Sp	
230	71	Frittstående videregående skoler	1 661 353	1 674 753 (+13 400)	1 689 753 (+28 400)	1 674 853 (+13 500)	1 661 353 (0)
	77	Den tyske skolen i Oslo	24 615	24 615 (0)	27 615 (+3 000)	24 615 (0)	24 615 (0)
	82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleietilskudd	64 165	64 165 (0)	64 165 (0)	64 165 (0)	0 (-64 165)
		Statlig spesialpedagogisk støtte-system					
231	1	Driftsutgifter	714 323	714 323 (0)	714 323 (0)	718 323 (+4 000)	714 323 (0)
		Barnehager					
	21	Spesielle driftsutgifter	481 266	457 516 (-23 750)	481 266 (0)	481 266 (0)	481 266 (0)
240	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	102 800	262 800 (+160 000)	104 700 (+1 900)	102 800 (0)	102 800 (0)
		Fagskoler					
	60	Tilskudd til fagskoler	725 350	725 350 (0)	725 350 (0)	758 083 (+32 733)	725 350 (0)
253	61	Utviklingsmidler til fagskoleutdanning	41 864	41 864 (0)	41 864 (0)	51 864 (+10 000)	41 864 (0)
		Folkehøyskoler					
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	885 626	898 926 (+13 300)	896 626 (+11 000)	892 026 (+6 400)	893 976 (+8 350)
254		Tilskudd til voksenopplæring					
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 864	13 864 (0)	15 864 (+2 000)	13 864 (0)	13 864 (0)
256		Kompetanse Norge					
	1	Driftsutgifter	64 258	64 258 (0)	64 258 (0)	63 058 (-1 200)	64 258 (0)
258		Tiltak for livslang læring					
	21	Spesielle driftsutgifter	212 844	214 844 (+2 000)	244 844 (+32 000)	212 844 (0)	212 844 (0)
	60	Tilskudd til karriereveiledning	34 525	34 525 (0)	134 525 (+100 000)	34 525 (0)	34 525 (0)
260		Universiteter og høyskoler					
	50	Statlige universiteter og høyskoler	35 606 697	35 632 559 (+25 862)	36 005 897 (+399 200)	35 758 697 (+152 000)	35 954 797 (+348 100)
	70	Private høyskoler	1 564 288	1 578 967 (+14 679)	1 568 388 (+4 100)	1 564 288 (0)	1 564 288 (0)
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter					
	74	Psykisk helsetilbud for studenter	0	0 (0)	5 000 (+5 000)	0 (0)	0 (0)
	74	Tilskudd til velferdsarbeid	0	0 (0)	0 (0)	0 (0)	20 000 (+20 000)
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	662 779	662 779 (0)	715 779 (+53 000)	696 579 (+33 800)	716 779 (+54 000)
280		Felles enheter					
	50	Direktoratet for internasjonali- sering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	450 293	450 293 (0)	450 293 (0)	441 393 (-8 900)	425 293 (-25 000)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler					
	1	Driftsutgifter	200 742	195 742 (-5 000)	195 742 (-5 000)	196 742 (-4 000)	200 742 (0)
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	14 282	9 282 (-5 000)	9 282 (-5 000)	14 282 (0)	14 282 (0)
285		Norges forskningsråd					
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 699 644	1 699 644 (0)	1 699 644 (0)	1 649 644 (-50 000)	1 749 644 (+50 000)
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 634 642	1 634 642 (0)	1 714 642 (+80 000)	1 634 642 (0)	1 674 642 (+40 000)
	55	Virksomhetskostnader	792 543	792 543 (0)	792 543 (0)	788 543 (-4 000)	792 543 (0)
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak					
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	207 444	217 444 (+10 000)	207 444 (0)	207 444 (0)	207 444 (0)
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	183 255	183 255 (0)	183 255 (0)	218 255 (+35 000)	183 255 (0)
920		Norges forskningsråd					
	50	Tilskudd til forskning	2 198 200	2 223 200 (+25 000)	2 293 200 (+95 000)	2 198 200 (0)	2 238 200 (+40 000)
923		Havforskningsinstituttet					
	1	Driftsutgifter	639 800	644 800 (+5 000)	644 800 (+5 000)	639 800 (0)	639 800 (0)
928		Annen marin forskning og utvikling					
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	63 805	63 805 (0)	73 805 (+10 000)	63 805 (0)	63 805 (0)
1137		Forskning og innovasjon					
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	248 878	248 878 (0)	248 878 (0)	283 878 (+35 000)	248 878 (0)
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	178 036	178 036 (0)	178 036 (0)	188 036 (+10 000)	178 036 (0)
2410		Statens lånekasse for utdanning					
	50	Avsetning til utdanningsstipend	7 167 192	7 170 151 (+2 959)	7 547 592 (+380 400)	7 172 934 (+5 742)	7 553 492 (+386 300)
	70	Utdanningsstipend	2 983 362	2 983 362 (0)	3 018 362 (+35 000)	3 029 362 (+46 000)	3 033 362 (+50 000)
	72	Rentestøtte	1 255 776	1 255 776 (0)	1 260 776 (+5 000)	1 255 896 (+120)	1 258 976 (+3 200)
		Sum utgifter rammeområde 16	82 255 991	82 881 091 (+625 100)	83 526 891 (+1 270 900)	82 553 686 (+297 695)	83 075 576 (+819 585)

Kap.	Post	Formål	Prop. 1 S	H, FrP, V, KrF	A	Sp	SV
Inntekter rammeområde 16 (i tusen kroner)							
	Sum inntekter rammeområde 16		5 613 583	5 613 583 (0)	5 613 583 (0)	5 613 583 (0)	5 613 583 (0)
	Sum netto rammeområde 16		76 642 408	77 267 508 (+625 100)	77 913 308 (+1 270 900)	76 940 103 (+297 695)	77 461 993 (+819 585)
	Avvik fra rammevedtak		-625 100	0	645 800	-327 405	194 485

3. Kunnskapsdepartementet

3.1 Kap. 200 og kap. 3200 Kunnskapsdepartementet

Komiteen mener et godt og inkluderende læringsmiljø i barnehage og skole legger et viktig grunnlag for et godt liv, videre utdanning og aktiv deltakelse i samfunnet og arbeidslivet. Barnehagen og skolen skal bygge på et bredt kunnskapssyn og bidra til at alle barn og unge skal få muligheter til å tilegne seg kunnskap og utvikle sine talenter, holdninger og verdier.

Komiteen vil påpeke at kunnskap gir fremtidsmuligheter for den enkelte, uansett bakgrunn, og danner grunnlaget for sosial mobilitet i samfunnet. Kunnskap er grunnlaget for demokrati, verdiskapning og velferd. At alle får mulighet til å tilegne seg kunnskap, er avgjørende for å styrke norsk konkurransekraft og fremtidig verdiskapning. For å nå dette målet er det viktig med gode lærere, og det er viktig med nok lærere.

Komiteen vil peke på at elevene må mestre mange fagfelter, og de må trenes i å samarbeide med andre, være kreative og tenke kritisk. Utdanningen skal bidra til å dyrke lærelyst og nysgjerrighet og motivere de unge til livslang læring.

Komiteen mener vi må bygge videre på det som fungerer godt i norsk skole i dag, og sette oss nye ambisiøse mål for å kunne møte fremtidens kompetansebehov. Skolen skal forberede elevene på en fremtid og et arbeidsmarked vi ikke vet hvordan blir. Komiteen mener mye tyder på at i fremtiden vil høy kompetanse og innovasjon være enda viktigere enn i dag. I tillegg vet vi at utdanning bidrar til å redusere sosiale forskjeller og forebygge sosiale problemer.

Komiteen vil derfor understreke viktigheten av at kunnskapssektoren prioriteres, og at politikken som føres, må være forsknings- og kunnskapsbasert.

3.2 Kap. 201 Analyse og kunnskapsgrunnlag

Komiteen understreker viktigheten av at kunnskapssektoren prioriteres, og at politikken som føres, må være forsknings- og kunnskapsbasert, og har merket seg at Kunnskapsdepartementet har samlet midlene til driftsutgifter for aktiviteter som styrker analyse- og kunnskapsgrunnlaget, om sektorene departementet har ansvar for.

Komiteen er tilfreds med departementets overordnede sektormål for grunnopplæringen, som er:

- Alle har et godt og inkluderende læringsmiljø.
- Barn og unge som har behov for det, får hjelp tidlig slik at alle får utviklet potensialet sitt.
- De ansatte i kunnskapssektoren har høy kompetanse.
- Alle lykkes i opplæringen og utdanningen.

Komiteen er opptatt av at arbeidet mot mobbing skal ha høy prioritet, og at det er nødvendig med styrking av yrkesfag.

Komiteen er særlig opptatt av å få mer kunnskap om hvordan de yngste har det på skolen, og viser til at Stortinget har bedt regjeringen om å sette i gang ekstern evaluering av forholdet mellom intensjonene og prinsippene bak seksårsreformen og dagens situasjon for seksåringene i skolen.

Komiteen påpeker at alle barn og unge skal ha et inkluderende, likeverdig og tilpasset opplæringstilbud, slik at alle får mulighet til å utvikle potensialet sitt. Komiteen ser frem til stortingsmelding høsten 2019 om tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage og skole.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, vil særlig påpeke at gode og nok lærere er nøkkelen til å nå målene, og vil således vise til hovedprioriteringene for 2019, som er økt lærertetthet gjennom lærernormen og fortsatt satsing på lærerløftet gjennom videreutdanning av lærere og skoleledere.

4. Grunnopplæring

4.1 Kap. 220 og kap. 3220 Utdanningsdirektoratet

Komiteen understreker Utdanningsdirektoratets viktige funksjon med å sikre implementering av den nasjonale utdanningspolitikken. Dette gjelder spesielt ved å føre tilsyn med virksomheten ved skolene. Komiteen vil understreke viktigheten av at alle feil og mangler som blir avdekket gjennom tilsyn, blir nøye fulgt opp i det videre arbeidet.

Komiteen har merket seg at Utdanningsdirektoratet i økende grad bidrar til å støtte opp under kvalitetsutviklingsarbeidet i barnehagene og skolene, gjen-

nom å utvikle støttemateriell for lærere i barnehage og skole, tilby nettbaserte læringsressurser, utvikle læringsfremmende prøver i skolen, etablere veiledningsordning for skoleledelsen med videre.

Komiteen vil påpeke at forskningen som er gjort på barnehage- og skoleområdet i Norge, viser at det er for store variasjoner i kvaliteten på tilbudet barna mottar, andel elever som får spesialpedagogisk oppfølging, frafall og lærerkompetanse. For å sikre alle barn og elever et likeverdig opplæringstilbud er det viktig at Utdanningsdirektoratet også i det videre arbeidet bidrar til å øke barnehagenes, skolenes og barnehage- og skoleeiernes juridiske, faglige og pedagogiske kompetanse for å ivareta elevenes rettigheter og styrke kvaliteten på barnas pedagogiske tilbud og elevenes opplæringstilbud.

4.2 Kap. 221 Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene

Komiteen mener foreldreutvalgene for grunnopplæring og barnehagene (FUG og FUB) utfører et veldig verdifullt arbeid. Komiteen mener et velfungerende barnehage/skole-hjem-samarbeid er viktig for å sikre barn og elever et godt læringsmiljø og gode forutsetninger for utvikling. FUB og FUG har en viktig funksjon og rolle overfor myndighetene for å ivareta foreldreperspektivet i utformingen av nasjonal barnehage- og skolepolitikk. FUB og FUG er en ressurs i arbeidet med å forbedre hjem-barnehage-samarbeid og hjem-skole-samarbeidet, og gir viktig informasjon og veiledning til foresatte og ansatte om samarbeid mellom barnehage/skole og hjem. Komiteen viser til at foreldreutvalgene også spiller en viktig rolle i bekjempelse av mobbing i barnehagen og skolen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at sekretariatet for FUG og FUB ble flyttet fra Oslo til Bø i Telemark i 2018. Flertallet mener dette er et godt eksempel på hvordan man tar hele landet i bruk når statlige arbeidsplasser skal lokaliseres. Dette bidrar til å spre kompetansearbeidsplasser i offentlig og statlig sektor, som igjen bidrar til nye muligheter for folk og lokalsamfunn samt vekst og utvikling i både byer og distrikter.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at det er lagt godt til rette for at FUG og FUB kan fortsette sin virksomhet i Bø, og at dersom man skal ha statlige virksomheter og arbeidsplasser i hele landet, vil det følge med noen utfordringer knyttet til flytting. Medlemmene i foreldreutvalgene kommer fra hele landet, og arbeidet sekretariatet gjør for FUB og FUG kan gjøres godt fra Bø i Telemark. For å legge best mulig til rette for de ansatte og for at virksomheten skal få en best mulig start i

Bø, har de ansatte blitt tilbudt ulike virkemidler, som støtte til reise og opphold.

Disse medlemmer er oppmerksomme på at flyttingen vil kunne påvirke sekretariatets kapasitet og utgifter i en overgangsperiode. Disse medlemmer er kjent med at departementet følger arbeidet tett gjennom sin ordinære dialog med sekretariatet og utvalgene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er ikke motstandere av utflytting av statlige arbeidsplasser, men mener flyttingen av sekretariatet til FUG og FUB har fungert mot intensjonen og er et eksempel på en dårlig prosess ved utflytting av statlige arbeidsplasser. FUG og FUB melder om økte utgifter ved reising, overnatting og leie av møterom når store deler av utvalgenes arbeid uansett må foregå i Oslo. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen ikke i større grad har tatt hensyn til hindringene FUG og FUG har påpekt, som videre vil påvirke muligheten utvalgene har til å gjennomføre sitt viktige arbeid for skole-hjem-samarbeidet og sikre elever et godt skolemiljø.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at FUG og FUB har et sterkt ønske om å få gjeninnført inntektskapittel i sine budsjetter, da dette hindrer utvalgene i å søke midler til spesielle prosjekter, som eksempelvis Partnerskap Mot Mobbing. Disse medlemmer ber regjeringen vurdere om dette kan rettes opp i forbindelse med fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett 2019.

4.3 Kap. 222 og kap. 3222 Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen har merket seg at det er satt i gang en prosess for å utvikle og effektivisere tilbudet om fjernundervisning, samt at Statsbygg har utredet et alternativ med samlokalisering av det samiske nasjonalteateret Beaivváš, den samiske videregående skolen og reindriftsskolen i Kautokeino. Komiteen vil understreke betydningen av å styrke arbeidet for å bevare og videreutvikle de fem samiske språkene som fremdeles benyttes i Norge, og viser til at disse er opplistet på Unescos språkatlas over truede språk. Den Samiske videregående skolen, tilbud om fjernundervisning og språksamlinger er i så måte viktige tiltak. Komiteen imøteser en rask fremdrift av disse planene for å sikre nye og egnede lokaler. Komiteen forutsetter for øvrig at det legges til rette for reell medvirkning fra brukere og ansatte i de prosessene som er igangsatt knyttet til fjernundervisningstilbudet og samlokaliseringsplanene.

4.4 Kap. 222 Statlege vidaregåande skolar og fjernundervisningstenester

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, vil understreke at den statlige utdanningspolitikken spiller en viktig rolle for å ivareta språk og kultur, og at dette er særlig viktig for språklige og kulturelle minoriteter. Sør-samisk kunnskapspark bidrar til å bygge opp og spre kompetanse om sørsamisk, som står på Unescos liste over sterkt truede språk. Kompetansemiljøet, fjernundervisningen og språksamlingene som kunnskapsparken tilbyr, er viktig å ivareta og viktig for at den sørsamiske befolkningen skal kunne beholde sin kultur, sitt språk og sin identitet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås tilskudd på 5 mill. kroner for å ivareta og utvikle fjernundervisningstilbudet og tilby språksamlinger.

4.5 Kap. 223 Sametinget

Komiteen merker seg at Sametinget og regjeringen har blitt enige om at det fra 2019-budsjettet blir etablert en budsjettordning der overføringene til Sametinget over statsbudsjettet i utgangspunktet blir samlet på én budsjettpost, under budsjettområdet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (kap. 560 post 50).

Komiteen viser for øvrig til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil sikre gode rammevilkår for samisk språk, kultur, næringsliv og samfunnsliv, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett der det er avsatt til sammen 71,5 mill. kroner til dette. Samene skal ha reell mulighet til å lære samisk, bruke det i hverdagen og kunne overlevere det til neste generasjon. Gjennom å styrke rammene til Sametinget vil en blant annet bedre tilgangen på samiske læremidler, og disse medlemmer ser positivt på at det er innført ny budsjettordning som gir Sametinget større mulighet for å gjøre egne prioriteringer. Disse medlemmer er bekymret for at regjeringen ikke prioriterer tilstrekkelige midler til samiske formål og Sametinget, og at mulighetene for å utvikle samisk samfunnsliv ikke er godt nok ivarettatt i regjeringens budsjettforslag.

4.6 Kap. 225 og kap. 3225 Tiltak i grunnopplæringen

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Post 60 Tilskudd til landslinjer

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at posten økes med 2,6 mill. kroner for å trappe opp tilskuddet til landslinjer som er opprettet de siste årene. Dette gjelder 0,8 mill. kroner til landslinjen i skiskyting ved Stryn videregående skole, 0,8 mill. kroner til landslinjen i friidrett ved Steinkjer videregående skole og 0,9 mill. kroner for landslinjen i jazz ved Molde videregående skole.

Komiteen viser til at det tas flere interessante initiativer lokalt og regionalt for satsing på kompetanse i sjømatnæringen, eksempelvis ved Vardø videregående skole, som ønsker en landslinje for sjømat som et tiltak for å øke rekrutteringen og tilgangen til kompetent arbeidskraft for sjømatnæringen. Kompetanse og rekruttering til sjømatnæringen er viktig for å realisere de næringspolitiske målene for næringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen hvor det foreslås å bevilge 0,5 mill. kroner til landslinje for sjømat ved Vardø VGS. Etableringen blir et viktig tiltak for rekruttering til sjømatnæringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 0,5 mill. kroner til landslinje sjømat ved Vardø VGS, med oppstart 1. august 2019.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 800 000 kroner til etablering av en landslinje for sjømat i Vardø.

Post 61 (Ny) Tilskudd til språkdeling av klasser på ungdomstrinnet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at bokmål og nynorsk har en lovforankret status som likeverdige og likestilte norske skriftspråk og skal være integrerte deler av en språkdelt nasjonal felleskultur. Dette lå også til grunn i språkmeldingen, St.meld. nr. 35 (2007–2008) Mål og mening.

I skolen har elever kun krav på opplæring i hovedmålet sitt på barnetrinnet. På ungdomstrinnet begrenser retten seg til læremidler og eksamen på egen målform. I språkblandede områder ser en at dette ofte fører til at elever som tidligere hadde nynorsk som hovedmål på barnetrinnet, skifter over til bokmål på ungdomstrinnet.

Disse medlemmer mener det er viktig at elever får mulighet til å videreutvikle språket sitt på ungdomstrinnet, og at det derfor er språkpolitisk viktig at staten legger til rette for å opprettholde språkdelt undervisning på ungdomstrinnet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har varslet en avklaring om spørsmålet om lovfesting, men er skuffet over at en slik avklaring utsettes til budsjettet for 2020.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 10 mill. kroner til tilskudd til språkdelte klasser på ungdomstrinnet.

Post 63 Tilskudd til samisk i grunnopplæringen

Komiteen viser til den positive utviklingen i antall grunnskoleelever som tar samisk som enten første eller andre språk. En totaløkning fra foregående år på 6,8 pst. til totalt 2 268 elever.

Komiteen viser for øvrig til omtalen av denne posten i proposisjonen.

Post 64 Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge

Komiteen viser til rapporten fra IMDi i 2016 om «Integrering i Skandinavia» som peker på at integreringsarbeidet går bra i Norge sammenlignet med de andre skandinaviske landene. Det vises også til at innvandrernes utdanningsnivå er høyt og at dette også har bedret seg over tid. Komiteen vil trekke frem at for å lykkes med god integrering står utdanning sentralt. Når mye av forklaringen til god integrering ligger i vår økonomiske vekst, med høy etterspørsel på arbeidskraft, er det viktig å trekke frem at gode norskkunnskaper og riktig utdanning står sentralt for å møte mulighetene i arbeidsmarkedet. Komiteen merker seg at reduksjonen i posten er en tilpasning til antallet barn og unge som søker opphold i Norge.

Post 65 Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at hittil i år (pr. oktober 2018) har 93 personer omkommet som følge av drukning, ifølge Redningsselskapets drukningsstatistikk. Konsekvensen av ikke å lære å svømme i skolen kan bli fatal. Disse medlemmer vil vise til at myndighetene har skjerpet kompetansekravene i svømming og har innført obligatorisk ferdighetsprøve, men myndighetene har ingen oversikt over hvordan dette følges opp i den enkelte kommune. På skriftlig spørsmål fra Sosialistisk Venstreparti svarer kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner at kommunene ikke er pålagt å rapportere inn resultatene av de obligatoriske ferdighetsprøvene og at myndigheten heller ikke har oversikt over hvor mange timer svømmeundervisning elevene får. Norges svømmeforbund mener at barn trenger minst 40 timer om de skal ha mulighet til å nå kravene for svømmedyktighet. Disse medlemmer vil vise til at en rapport,

utført av NIFU på vegne av Utdanningsdirektoratet i 2016, viser at det er stor variasjon i hvor mange timer svømmeundervisning som tilbys. I mange tilfeller er det under 20 timer totalt i tid, og i 15 pst. av tilfellene 5–10 timer totalt i løpet av året. Samtidig er det også relativt mange som svarer 21–30 timer, mens det er svært få som har mer enn 40 timer undervisning i svømming. Nesten halvparten, 45–48 pst., svarer at svømmeopplæringen foregår i et offentlig/privat basseng en god reisevei unna skolen, og dette gjelder for hele landet. Med andre ord ser det ut til at lang reisevei til basseng kan fungere som en hindring for mer svømmeopplæring på skolen. Disse medlemmer er gjort kjent med en oversikt fra Norges svømmeforbund. Basert på Kulturdepartementets idrettsanleggsregister, synker den totale bassengkapasiteten årlig. Hvis ikke utbyggingen øker dramatisk, vil antall opplæringsbassenger synke til langt under dagens nivå, fra ca. 650 til under 250 om 20 år. Antall 25-metere, som er bassengtypen det trenes og konkurreres i, vil halveres, fra drøyt 200 til 100 i samme tidsrom. Det er allerede et omfattende problem for svømmeklubber og publikum å få tilstrekkelig tilgang i de anleggene som finnes. Disse medlemmer mener regjeringen må ta et større ansvar for at skolene har tilstrekkelig tilgang på svømmeanlegg, slik at de kan oppfylle kravene som stilles til svømmeundervisning.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for bygging og rehabilitering av svømmeanlegg, inklusiv forslag til finansiering blant annet gjennom rentekompensasjonsordningen for skolebygg og svømmeanlegg, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonal budsjett, slik at alle elever når ferdighetsmålene som er satt for svømme- og livredningsopplæring i grunnskolen.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å la kommuner ruste opp skoler, barnehager og svømmeanlegg for 5 mrd. kroner i 2019 ved å gjenopprette rentekompensasjonsordningen regjeringen har lagt ned. Disse medlemmer vil utvide ordningen til også å gjelde barnehagebygg, da gode bygg er viktig for å legge til rette for lek, læring, aktivitet og trygghet i barnehage og skole.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 2 mrd. kroner utover regjeringens budsjettforslag, slik at kommunene som skoleeier får større økonomisk mulighet til opprustning av skole- og svømmeanlegg.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti har i sitt alternative statsbudsjett økt kommunenes økonomiske handlingsrom med over 4,6 mrd. kroner utover regjeringens forslag. Dette medlem mener dessuten at regjeringen må framskaffe en oversikt over behovet for svømmeanlegg for å kunne dekke omfanget av svømmeundervisning i tråd med de kravene som stilles, og i forbindelse med revidert nasjonal budsjett fremme et forslag til en opptrappingsplan som også innbefatter økte bevilgninger gjennom rentekompensasjonsordningen for skole- og svømmeanlegg.

Post 66 Tilskudd til leirskoleopplæring og skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme

Komiteen viser til at rapporteringen fra fylkesmennene gir grunn til å tro at de fleste, om ikke alle, elvene får et leirskoleopphold i løpet av grunnskolen. Noen fylkesmenn viser til et enkelte kommuner ikke sender elevene på leirskoleopphold. Komiteen vil i denne sammenheng understreke det positive ved at alle barn, uavhengig av kommune, får tilbud om leirskoleopphold eller tilsvarende overnattingsturer på varighet av minst tre overnattinger. Dette bidrar til erfaringer og aktiviteter for læring som understøtter mange kompetansemål i skolen. Komiteen viser til at regjeringen har sendt på høring forslag om å lovfeste plikt for kommuner å tilby leirskoleopphold eller annen skoletur med overnatting for elever i grunnskolen. Komiteen vil også trekke frem viktigheten av at alle barn deltar på slike felles aktiviteter i regi av skolen og støtter arbeidet med å kartlegge tiltak og behov for materiell på flere språk som bidrar til integrering, samt god dialog mellom skole og hjem vedrørende overnattingsturer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å øremerke 15 mill. kroner som en del av Handlingsplan mot antisemittisme til skoleturer i regi av Hvite busser eller lignende. Flertallet vil at flere skal få mulighet til å reise på klasseturer som formidler temaer som antisemittisme, menneskerettigheter, menneskeverd og demokrati ved å bruke kunnskapen fra minnestedene fra det som skjedde under andre verdenskrig. Flertallet viser til at disse midlene kan søkes på av skoleklasser til å dekke inntil 1/3 av utgiftene til slike skoleturer, fra skoleåret som starter i august 2019.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 15 mill. kroner til midler som klasser kan søke på for å dekke inntil 1/3 av utgiftene til skoleturer i regi av «Hvite busser» eller som en del av strategi mot antisemittisme, fra skoleåret 2019–2020.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti en rekke ganger har fremmet forslag om lovfesting som sikrer at alle elever får mulighet til å delta på leirskole én gang i løpet av grunnskolen, og at tilbudet skal være gratis. Disse medlemmer har merket seg at regjeringen har sendt et lovforslag på høring, og imøteser behandlingen av dette.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at for å starte opptrappingen av økt offentlig finansiering av leirskoleopplæringen, foreslår Senterpartiet et tilskudd på 1 000 kroner per elev som reiser på leirskole. I Senterpartiets alternative budsjett er det derfor foreslått 60 mill. kroner til en tilskuddsordning i 2019.

Post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen

Komiteen viser til at innsatte i norske fengsler er en gruppe mennesker som har svært lavt utdanningsnivå. Komiteen viser til levekårsundersøkelse fra SSB hvor 66 pst. av de innsatte har ungdomsskole eller lavere som høyeste fullførte utdanning, og kun 36 pst. var i arbeid ved innsettelse (SSB, 2014). Komiteen mener at utdanning er en viktig forutsetning for selvforsørgelse og for å sikre en effektiv tilbakeføring. Komiteen mener derfor at det må legges til rette for gode og tilgjengelige utdanningsløp under domfeltes rehabilitering. Komiteen viser i denne sammenheng til omleggingen av tilskuddsordningen til antall soningsplasser i den enkelte fylkeskommune fra 2019 og støtter at dette vil gi en mer målrettet og forutsigbar tilskuddsmodell for de faktiske utgiftene som fylkeskommunene har på området.

Post 69 (Ny) Tilskudd til tilrettelegging for én time fysisk aktivitet hver dag i skolen

Komiteen viser til at et omfattende forskningsprosjekt bestilt av regjeringen for økt fysisk aktivitet i skolen, nå er i en avslutningsfase. Prosjektet innbefatter 29 skoler rundt om i landet og ble startet høsten 2016. Skolene som er med i forsøket, følges tett opp i ulike regioner fordelt mellom Norges idrettshøgskole, Høgskolen på Vestlandet, Universitetet i Agder og Universitetet i Stavanger. Det har vært gjennomført både en pilotstudie og en hovedstudie, med intervensjonsskoler som tester ut ulike modeller, samt kontrollskoler for å måle effekten av utvidet tid til fysisk aktivitet. Det er forventet at resultatene fra studien vil foreligge tidlig i 2019.

Komiteen ser frem til resultatene fra studien og mener denne vil kunne gi et bedre faglig grunnlag for å kunne vurdere hvordan man oppnår økt fysisk aktivitet i skolen. Komiteen mener at én times daglig fysisk aktivitet i skolen innenfor dagens timetall skal være et mål som ikke må gå på bekostning av metodefriheten til læ-

rerne eller medføre ekstra forpliktelser til rapportering fra skolene. Målet bør heller ikke gå på bekostning av gode lokale løsninger som faste aktivitetsdager, ekskursjoner eller annen aktivitet i skoletiden.

Komiteen ber regjeringen legge lærernes metodefrihet til grunn i sitt videre arbeid med fysisk aktivitet, samt vurdere løsninger som ikke bidrar til unødig byråkratisering eller detaljstyring av sektoren. Komiteen er gjort kjent med at flere skoler prioriterer fysisk aktivitet i ulike former og ber regjeringen i sitt videre arbeid se på hvordan man kan bidra til erfaringsdeling og spredning av kunnskap og pedagogiske opplegg som bygger opp under lærernes faglige skjønn og ansvar.

Komiteen mener den enkelte skole i samarbeid med lærerne må finne gode løsninger for hvordan man best mulig kan legge til rette for økt fysisk aktivitet, og hvor man tar hensyn til de ulike forutsetninger man har lokalt. Fysisk aktivitet i skolen bør bidra til at elevene opplever mestring og glede ved aktivitet, og det er dermed viktig at tiltakene er godt lokalt tilpasset og skapt av et lokalt, positivt engasjement.

Komiteen mener en sentral utfordring er kompetanse og ressurser som gir lærerne inspirasjon og gode faglige opplegg som innebærer bruk av fysisk aktivitet. Dette kan blant annet gjøres ved å etablere en nettressurs hvor skoler og lærerne får tilgang til gode fagdidaktiske eksempler som muliggjør god undervisning i enkeltfag samtidig som man har økt fysisk aktivitet. Slike ressurser kan utarbeides med bakgrunn i erfaringene fra forskningsprosjektet og med bakgrunn i erfaringer fra kommuner som allerede er kommet langt i å ha én times fysisk aktivitet hver dag innenfor dagens rammetimetall. Det kan også være aktuelt å vurdere om ressurser laget med tilknytning til eksisterende læreplanverk kan fornyes og forbedres i forbindelse med nye læreplaner i fagfornyelsen. Den enkelte lærer og skole skal med dette kunne ivareta et godt innhold, god planlegging og god gjennomføring av tilbud og tiltak for økt fysisk aktivitet. Komiteen mener derfor regjeringen i sitt videre arbeid må ivareta at skolene får tilgang til undervisningsressurser og kompetanse som muliggjør at alle skoler på enkelt vis kan nå målet om én times fysisk aktivitet, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med status i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til flertallets vedtak ved behandlingen av Dokument 8:8 S (2017–2018) om fysisk aktivitet i skolen. Vedtaket fikk flertall med Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti sine stemmer. Disse medlemmer er svært kritiske til at regjeringen har valgt å ikke følge opp vedtaket Stortinget fattet, jf. vedtak 106 i Innst. 51 S (2017–2018). Disse medlemmer vil sikre at alle elever på

1.–10. trinn får minst én times fysisk aktivitet hver dag, og mener at effekten av fysisk aktivitet er godt kjent gjennom flere forsøk og erfaringer som allerede i dag gjennomføres i mange kommuner over hele landet.

Disse medlemmer mener det er en forutsetning i Stortingets vedtak om én times daglig fysisk aktivitet å sikre metodefrihet for lærerne, og legge til rette for ulik organisering av aktiviteten ved skolene, slik også merknaden fra en samlet komité presiserer over. Disse medlemmer mener at det i tillegg må overføres midler for å kompensere for eventuelle merutgifter dette medfører, som eksempelvis kompetanseheving, utvikling av pedagogiske opplegg og innkjøp av utstyr.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som prioriterer 30 mill. kroner til innfasing av én time fysisk aktivitet hver dag i 1.–10. trinn.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å bevilge 10 mill. kroner på en ny post 69 i form av stimuleringsmidler, slik at skolene kan utvikle opplegg for å realisere én time fysisk aktivitet i løpet av skoledagen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett der det foreslås bevilget 100 mill. kroner for økt fysisk aktivitet i skolen. Dette medlem vil vise til at mange skoler allerede er godt i gang med arbeidet for å øke elevenes fysiske aktivitetsnivå og legge til rette for en mer praktisk og variert skoledag. For at dette arbeidet skal kunne utvikles videre og spres til skoler over hele landet, mener Sosialistisk Venstreparti at tiltaket må følges av statlig finansiering.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti ser frem til at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en sak om en ordning hvor elevene på 1.–10. trinn har fysisk aktivitet hver dag innenfor dagens rammetimetall.

Post 70 Tilskudd til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og læreandidater med spesielle behov

Komiteen viser til at Norge vil ha stort behov for personer med gode yrkesfaglige kvalifikasjoner i tiden som kommer, spesielt i næringslivet. Den siste kartleggingen av behovet for fagkompetanse gjennom «Kompetansebarometer 2018» fra NIFU/NHO melder at seks av ti bedrifter trenger flere fagarbeidere. Bare innenfor bygg og anlegg vil Norge mangle 30 000 fagarbeidere innen 2030 ifølge tall fra SSB. I denne forbindelse er det derfor viktig å legge til rette for at flere kan utdanne seg innenfor yrkesfagene. Komiteen viser til evalueringen gjennomført av Nordisk institutt for studier av inn-

ovasjon, forskning og utdanning (NIFU) som avdekker at flere fylkeskommuner har brukt tilskuddet til å finansiere spesialundervisning for lærekandidater. Komiteen støtter derfor en endring i forvaltningen og innretning av ordningen slik at den blir mer målrettet og sterkere kan understøtte tiltak for de kandidater som trenger særskilt tilrettelegging for å få kunne ta del i arbeidslivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til yrkesfagløftet, hvor satsingen blant annet har bestått av en økning av tilskuddsordningen for lærlinger og lærekandidater med spesielle behov. Flertallet viser til at tilskuddsordningen har blitt økt med 25,4 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at mangel på læreplasser er en utfordring i fagopplæringen. For gruppen av elever som har ekstra utfordringer, og av den grunn enten har fått tilbud om et opplæringsløp som praksisbrevkandidater, lærekandidater eller defineres som lærlinger med spesielle behov, er situasjonen spesielt utfordrende. Disse medlemmer viser til at tilskuddet over denne posten skal stimulere lærebedrifter til å gi denne gruppen elever mulighet til å fullføre utdannelsen med den ekstra oppfølging som de har behov for.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke bevilgningen med 10 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag for å styrke arbeidet med formidling av lære- og praksisplasser for denne gruppen elever. Tiltaket er en del av Senterpartiets forslag om en egen yrkesfagspakke med et sett av ulike virkemidler for å øke kvaliteten i fagopplæringen og bedre formidlingen av læreplasser.

Post 74 Prosjekttilskudd

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til det viktige og gode arbeidet som «Foreningen !les» gjør for å inspirere befolkningen til å lese mer, øke formidlingen av litteratur og gi ulike målgrupper en arena for å lese, skrive og mene noe om litteratur – både i og utenfor skolen. Disse medlemmer mener organisasjonen bør få forutsigbare rammer med rom til planlegging av aktivitet over tid, og slik at lesesatsingen kan utvides til å gjelde hele skoleløpet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 1 mill. kroner til «Foreningen !les» utover regjeringens forslag i proposisjonen.

Post 75 Grunntilskudd

Komiteen vil trekke frem økningen til NAROM, et nasjonalt senter for alle utdanningsnivå innenfor romrelatert opplæring, på 0,8 mill. kroner som muliggjør nyinvesteringer i undervisningsfasilitetene for å øke kapasitet og tjenesteproduksjon. Som følge av tidligere års økte bevilgninger, nyansettelser og økte aktivitet ved NAROM vil dette være en nødvendig investering for å imøtekomme behovet og etterspørslene fra skolen rundt omkring i landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen hvor det foreslås å bevilge 4,5 mill. kroner til frivillige organisasjoners viktige arbeid mot mobbing gjennom 2,5 mill. kroner til Forandringsfabrikken arbeid mot mobbing og 2 mill. kroner til Barnevaktens nettvettprogram til innføringen av fagfornyelsen i 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener barn og ungdom selv er proffer på sine egne liv og hvordan de ulike delene av hjelpesystemene og skolen fungerer i møte med den enkelte elevs behov. Ved å lytte til barn og unges egne erfaringer vil skolen få verdifull kunnskap. Disse medlemmer vil i så måte framheve det arbeidet som Forandringsfabrikken bidrar med til å øke kunnskapsgrunnlaget i skolen gjennom SkoleProffenes arbeid og prosjekter som «Forandre med Varme» og «MITT LIV skole». Dette bidrar med kunnskap som bør ligge til grunn for utvikling av tiltak som skal fremme et godt skole- og læringsmiljø i skolen, og til å nå sektormålene i grunnopplæringa. Disse medlemmer mener det er viktig å legge til rette for at dette arbeidet kan videreføres og utvikles.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 4,5 mill. kroner til frivillige organisasjoners arbeid mot mobbing. Av disse skal 2,5 mill. kroner gå til Forandringsfabrikken og 2 mill. kroner til Barnevaktens nettvettprogram til innføring av fagfornyelsen i 2020.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at for at flere elever og skoler skal kunne få ta del i «Mitt Liv Grunnskole» har Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett foreslått å bevilge 1,8 mill. kroner utover regjeringens forslag.

Komiteen vil peke på den store og mangfoldige, og ikke minst praktiske, kompetansen som finnes i miljøer utenfor skolen.

Komiteen ønsker å presisere at kunnskap om seksuell orientering, kjønn og inkluderende undervisning er en viktig del av skolenes antimobbebehandling. Komiteen mener skolen må være en trygg arena hvor barn og unge kan finne rom til å være seg selv, fordi mange vokser opp i familier og miljø hvor det er mindre aksept og forståelse for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Komiteen vil understreke viktigheten av at lærere får innblikk i kjønns- og seksualitetsmangfold og hvordan de skal håndtere identitetsbasert mobbing. Komiteen vil understreke at kunnskap er det viktigste verktøyet vi har i kampen mot mobbing, trakassering og stigmatisering på grunn av seksuell legning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er kjent med at FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold gjennom kompetansemiljøet Rosa Kompetanse i en årrekke har utført omfattende skolerung i temaet, både på lærerutdanninger over hele landet og på enkeltskoler. Dette prosjektet får svært positive tilbakemeldinger.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at lærernes kunnskap om seksuell orientering og kjønnsidentitet er viktig for å møte den enkelte elev og legge opp til en inkluderende undervisning. Disse medlemmer er kjent med at Rosa kompetanse har stor pågang fra barnehager og skoler som etterspør kunnskap og inviterer organisasjonen til å holde kurs. Dette viser at etterspørselen etter denne kompetansen er stor.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 1 mill. kroner utover regjeringens forslag i proposisjonen, slik at Rosa kompetanse får fast tilskudd i tillegg til prosjekttilskudd over post 74.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 2 mill. kroner i varig tilskudd til organisasjonen FRIs prosjekter «Rosa kompetanse skole» og «Rosa kompetanse barnehage».

4.7 Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen

Komiteen vil peke på at bevilgninger over dette kapitlet skal styrke kvalitetsarbeidet innen definerte satsingsområder og nasjonale strategier samt støtte lokalt arbeid for utvikling og økt kompetanse gjennom prosjekter og tiltak. Komiteen merker seg at ansvaret for forvaltningen av midlene og gjennomføringen av til-

takene beskrevet i dette kapitlet, i stor grad er delegert til Utdanningsdirektoratet, men komiteen vil understreke at det politiske ansvaret og styringen ligger hos Kunnskapsdepartementet.

Komiteen viser til at kvalitetsutvikling i grunnopplæringen er finansiert gjennom kommunenes frie inntekter, og at nasjonale utdanningsmyndigheter bistår og supplerer lokale behov ut utviklingsprosjekter.

Post 21 Særskilte driftsutgifter

Komiteen merker seg at tiltak for blant annet kvalitetsutvikling i grunnopplæringen, arbeidet med nye læreplaner (fagfornyelsen) og gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet blir finansiert av denne posten. Komiteen imøteser en gjennomgang av kvalitetsvurderingssystemet i forbindelse med fagfornyelsen jf. anmodningsvedtak 886, 11. juni 2018.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til Dokument 8:194 S (2017–2018), der disse partiene foreslo å nedsette et utvalg der partene, lærerutdanningsinstitusjonene, elever, lærerstudenter, skoleeiere og skoleledere er representert, for å gjennomgå det nasjonale kvalitetsvurderingssystemet i skolen. Disse medlemmer mener dette arbeidet burde vært igangsatt umiddelbart og ikke måtte vente til fagfornyelsen er ferdigstilt.

Rekruttering av lærere

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til tall fra Samordna opptak som viser at nesten én av ti søkere til høyere utdanning ønsket å bli lærere i 2018. Antallet søkere som hadde grunnskolelærerutdanning som førstevalg, har økt med 15 prosent. Totalt har 1 753 flere søkt om plass på lærerutdanning sammenlignet med i fjor. Flertallet er fornøyd med at søkerantallene vokser, og opplever at flere av de politiske grepene som har blitt tatt de siste årene, gjør det mer attraktivt å ønske seg en karriere i norske klasserom. Flertallet vil spesielt trekke frem lærernormen, ny femårig masterutdanning for lærere, avskrivning av lån, nye karriereveier for lærere, kompetansekrav og økt karakterkrav som bidrag til å gjøre læreryrket mer attraktivt. Flertallet stiller seg derfor undrende til Sosialistisk Venstrepartis påstand om at regjeringen ikke har prioritert rekruttering av lærere og har bidratt til å forsterke lærermangelen. Flertallet er opptatt av å gi lærerne flere karriereveier og mener lærerspesialistordningen er et godt bidrag til dette, og er fornøyd med at regjeringen har prioritert dette i statsbudsjettet for 2019 slik at flere lærere kan søke seg til nye utfordringer, og forbli i klasserommet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener læreren er den viktigste enkeltfaktoren for elevenes læring i skolen. Til tross for stor tverrpolitisk enighet om viktigheten av kvalifiserte lærere har lærermangelen økt dramatisk de senere årene. Andelen som underviste i grunnskolen uten godkjent lærerutdanning, økte fra 3,4 pst. i 2013–2014 og til 5,6 pst. i 2017–2018. Dette tilsvarer en økning på hele 40 pst. og betyr at barn og unge i 1,5 millioner skoletimer blir undervist av personer som ikke er utdannet lærer. I videregående opplæring mangler over 15 pst. av lærerne den nødvendige pedagogiske kompetansen. Disse medlemmer er derfor kritiske til at regjeringen ikke har prioritert rekruttering av lærere høyere på sin politiske dagsorden, men tvert imot har bidratt til å forsterke lærermangelen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er bekymret for at regjeringen de senere årene har gjennomført flere politiske beslutninger som i sum forsterker en allerede utfordrende rekrutteringssituasjon, og viser til omtalen av dette i partiets generelle merknad under punkt 2.3. Disse medlemmer viser for øvrig til at Senterpartiet tidligere i år fremmet et representantforslag om rekruttering av lærere, jf. Dokument 8:115 S (2017–2018), Innst. 243 S (2017–2018).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til representantforslag fra Sosialistisk Venstreparti, Dokument 8:14 S (2018–2019), med forslag til 13 tiltak til en nasjonal satsning for flere lærere. I Sosialistisk Venstreparti sitt alternative statsbudsjett foreslås det bevilget 210 mill. kroner utover regjeringens forslag som en start på dette arbeidet, der blant annet 80 mill. kroner omhandler en rekrutteringspakke for flere lærere i hele grunnopplæringen og 30 mill. kroner for å utdanne og rekruttere flere lærere med spesialpedagogisk kompetanse. For å kunne nå kravene til lærertetthet i henhold til den vedtatte lærernormen for grunnskole, foreslås det bevilget 100 mill. kroner til kommunene over kap. 571 post 60. Økt lærertetthet vil gi lærerne mer tid og bedre muligheter til å følge opp elevene på en god måte. En tillitsreform, slik Sosialistisk Venstreparti har foreslått, vil dessuten bidra til å redusere rapporteringsbyrden og en overdreven test- og målstyring av skolen. Lærere som har sluttet i skolen, den såkalte reservestyrken, melder at tid til å gjøre en god jobb, med økt faglig handlingsrom og mindre byråkrati, er viktig for at de skal søke seg tilbake til læreryrket. På sikt vil derfor disse tiltakene bidra til å rekruttere og beholde lærere.

Videre vil dette medlem vise til at Stortinget på initiativ fra Sosialistisk Venstreparti vedtok en styrket veiledningsordning for nyutdannede lærere, slik at alle

nyutdannede lærere skulle få et likeverdig og godt tilbud. De første årene i yrket er spesielt viktige ettersom dette er en kritisk fase der mange lærere faller fra. Dette medlem er skuffet over regjeringens oppfølging, og mener at den nye avtalen er for uforpliktende for kommunene. Sosialistisk Venstreparti har derfor foreslått at ordningen bør forskriftsfestes, og har dessuten i sitt alternative statsbudsjett foreslått bevilget 40 mill. kroner for å frigi tid til veiledning og samarbeid mellom mentor og den nyutdannede. Dette medlem er kritisk til regjeringens utvidelse lærerspesialistordning. Dette medlem mener ordningen med lærerspesialister må forankres bedre og ha en annen innretning, slik blant annet Utdanningsforbundet har tatt til orde for. På denne bakgrunn vil dette medlem vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett der regjeringens ordning foreslås avvirket.

IKT i skolen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det senest høsten 2017 ble lagt frem en egen digitaliseringsstrategi for grunnopplæringen 2017–2021 som heter «Framtid, fornyelse og digitalisering». Flertallet vil i denne sammenheng trekke frem satsingene i budsjettet gjennom eksempelvis den teknologiske skolesekken, som sammen med strategien bygger opp under et IKT-løft for norsk skole i tiden fremover.

Flertallet vil videre peke på arbeidet med å få teknologi og koding inn i skolens læreplaner, innføring av valgfag i koding samt forsøk med koding som programfag på videregående. Flertallet vil også trekke frem nettbasert videreutdanning for lærere og lærerspesialistutdanningen i pedagogisk bruk av IKT som andre satsingsområder.

Flertallet mener det også er viktig å styrke den digitale kompetansen i lærerutdanningen, og vil videre legge til rette for økt forskning og formidling om IKT og læring. Flertallet vil også trekke frem budsjettsatsingen på 15 mill. kroner til utstyr for skoleeiere som prioriterer videreutdanning og kompetanseheving innen programmering.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det å kunne bruke IKT og digitale tjenester på en god måte blir en stadig viktigere kompetanse i arbeidslivet, for at elever skal lære mer, og i samfunnet for øvrig. Disse medlemmer mener derfor det må gjøres mer for at barn og unge ikke bare er i stand til å bruke, men også skape digitalt innhold og digitale tjenester, og for at alle elever skal få lære koding allerede fra barnetrinnet. Det forutsetter at lærerne har tid til å følge opp hver enkelt elev, og at lærere får bedre tilbud

om etter- og videreutdanning i god pedagogisk bruk av digitale læremidler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at norsk skole trenger et teknologiløft, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås å sette av 100 mill. kroner til dette, inkludert en ny ordning for utvikling og innkjøp av digitale læremidler.

Digitale læremidler

Komiteen mener økt konkurranse i utvikling av digitale læremidler er helt nødvendig og avgjørende for både nyskaping og mangfold på feltet. Det er videre viktig for å sikre både dagens og fremtidens skole og at elever ikke blir hengende etter i det digitale paradigmeskiftet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil blant annet peke på utviklingen av tilskuddsordninger gjennom Utdanningsdirektoratet for innkjøp av digitale læremidler når læremidler skal fornyes i forbindelse med fagfornyelsen. Flertallet vil også vise til den varslede endringen som vil gjøre det mulig å digitalisere prøver og eksamener som i dag blir gjennomført på papir.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å innføre en ny nasjonal ordning for digitale læremidler som stimulerer kommunesektoren til innkjøp av digitale læremidler, og som øker innovasjon og utvikling i et åpent mangfoldig edtech-marked.

Disse medlemmer vil trekke frem den danske modellen som et eksempel på en slik ordning som fungerer godt, der den danske stat har opprettet en fondsordning for å stimulere til kjøp i markedet, og friheten til å velge løsninger ligger hos læreren. Skolene får tilbakebetalt 50 pst. av investeringen om de kjøper digitalt, og det er opprettet enkle kriterier for hvem som kan levere til danske skoler, samt en lett tilgjengelig materialplattform som er utstillingsvindu for digitale læremidler. Disse medlemmer mener det er et akutt behov for en lignende helhetlig ordning i Norge.

Disse medlemmer viser til Stortingets anmodningsvedtak nr. 350, 18. desember 2017, fattet ved behandlingen av statsbudsjettet for 2018, hvor regjeringen bes om å utrede hvordan en nasjonal ordning for digitale læremidler kan innrettes. Disse medlemmer er bekymret for at digitaliseringen i skolen går for sent, og at forskjellene på hva ulike kommuner tilbyr elevene får fortsette å vokse. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke har fulgt opp Stortingets vedtak bedre, og ber igjen regjeringen utrede en fondsmodell for digitale læremidler.

Skolebibliotek

Komiteen vil understreke at skolebibliotekene og bibliotekarenes fagkompetanse har en viktig funksjon i elevenes læringsarbeid, både når det gjelder tilgang på litteratur, formidlingskompetanse osv.

Komiteen viser til at rik tilgang på god litteratur vekker elevenes leseengasjement. Skolebibliotekene kan derfor spille en viktig rolle i en elevs faglige, språklige og sosiale utvikling. Skolebibliotekaren er avgjørende for at barna skal få nødvendig oppfølging og kan støtte opp under elevenes læring ved å stimulere til leselyst og fremme utviklingen av et godt språk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er svært store forskjeller i landets skolebibliotek. De beste bibliotekene er å finne som et hjerte i skolen, og bibliotekaren er aktivt involvert i alt arbeid på skolen. På den andre siden er det skolebibliotek som i praksis er ubemannet, og som har svært små innkjøpsbudsjetter. Kravet til rapportering om eget skolebibliotek er svakt, og rapporteringen foregår på en måte som gjør at det er ingen som har en fullgod oversikt over tilstanden i norske skolebibliotek.

Disse medlemmer mener regjeringen må se på oppgavefordeling og samhandling på tvers av forvaltningsnivåer, og blant annet se på samarbeid mellom folkebibliotekene og skolebibliotekene og legge til rette for videreutvikling av kombinasjonsbibliotek. Videre bør regjeringen se på hvordan nasjonale lesetiltak kan spille en rolle i samarbeid med bibliotekene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at det er på tide å belyse skolebibliotekenes funksjon og inkludere dette i arbeidet med fagfornyelsen og. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet tidligere har fremmet forslag om en melding om biblioteksektoren som inkluderer skolebibliotekenes og universitetsbibliotekenes rolle i utdanningene. Disse medlemmer mener skolebibliotek må inngå som en del i skolens pedagogiske planer, og at skolebibliotekene utvikles i samarbeid med de kommunale folkebibliotekene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at i forskrift til opplæringsloven heter det: «Skolen skal ha skolebibliotek med mindre tilgang til skolebibliotek er sikra gjennom samarbeid med andre bibliotek.» Denne formuleringen stiller ingen krav til kvaliteten på det aktuelle skolebiblioteket, noe som fører til store forskjeller. Dette medlem registrerer at forskriften heller ikke stiller krav til hvordan samarbeidet med andre bibliotek skal være. Det finnes flere gode eksempler på kombinasjonsbibliotek der biblioteket som er på skolens område, fungerer både som

skolebibliotek og som folkebibliotek. Dette er en modell som bør vurderes utviklet flere steder.

For å sørge for at alle skoleelever får et like godt tilbud om skolebibliotek, har Sosialistisk Venstreparti foreslått at det bør utredes og foreslås en egen lov om skolebibliotek som stiller klare kvalitetskrav til den enkelte skole. Videre bør rapportering om skolebibliotek flyttes fra Nasjonalbiblioteket og innlemmes i grunnskolens informasjonssystem (GSI). Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett har satt av 20 mill. kroner til et nasjonalt digitalt medieløft under Kulturdepartementets budsjett. Det vil ha stor betydning for landets skolebibliotek og forsknings- og høyskolebibliotek som i dag ofte ikke har mulighet til å tilby tilgang til digitale lisenser. Dette medlem er kjent med at regjeringen skal legge fram en egen nasjonal bibliotekstrategi.

Skole-hjem-samarbeid

Komiteen understreker at styrkingen av skole-hjem-samarbeidet må sikre barn og unge en god oppvekst. Etter dette flertallets mening er det viktig at skolen og hjemmet i større grad samarbeider mer om tema som rus, sosiale medier, mobbing m.m.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås at skole-hjem-samarbeid styrkes med 5 mill. kroner. Flertallet viser til Islandsmodellen som et forbilde for systematisert og forskningsbasert forebyggende arbeid for å redusere rusproblemer blant unge.

Flertallet understreker at et godt skole-hjem-samarbeid er avgjørende for å gi den enkelte elev en god hverdag. Mange barn opplever mobbing, utenforskap eller andre krevende utfordringer. Det er derfor etter flertallets mening viktig at skole-hjem-samarbeidet organiseres til det beste for eleven.

Ifølge skoleforskeren John Hattie er foreldrenes positive forventninger til barnas skoleprestasjoner en av de viktigste faktorer for elevenes innsats og motivasjon på skolen. Det er derfor etter flertallets mening helt avgjørende at man styrker skole-hjem-samarbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 5 mill. kroner til å øke bevilgning til skole-hjem-samarbeid, etter Islandsmodellen.

En mobbefri skole

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener alle barn og unge har rett til et trygt og godt læringsmiljø. Flertallet er derfor glad for at det nå er lovfestet nulltoleranse mot mobbing. Vi må gjøre vårt ytterste for å sikre alle barn en god barn-

dom. Flertallet viser til den nye mobbeloven som trådte i kraft 1. august 2017, hvor vi blant annet innførte en ny aktivitetsplikt som skal sikre at skolene handler raskt og riktig når en elev ikke har det bra. Flertallet viser også til at det ble innført en skjerpet aktivitetsplikt i de tilfeller hvor det er en voksen på skolen som krenker elever.

Flertallet viser til at Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti sørger for at det nå innføres egne mobbeombud i fylkene som skal gi støtte og veiledning til barn, elever og foreldre som opplever mobbing, slik at de får ivarettatt sin rett til et godt psykososialt miljø i barnehagen og skolen.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at mobbingen har gått kraftig ned ved 103 skoler som har fått ekstern veiledning i regi av Utdanningsdirektoratet. Dette flertallet mener det er positivt at så mange skoler som har slitt med mobbing, får hjelpen de trenger til å snu utviklingen. Dette flertallet vil videre vise til en evaluering fra NTNU som viser at nasjonale satsinger for å redusere mobbing ved skoler som har hatt mye mobbing over tid, har gitt gode resultater. Andelen elever som opplever mobbing, har gått kraftig ned ved samtlige skoler, skolene er blitt bedre til å avdekke og løse mobbesaker, kommunen og skoleeierne opplever at de har blitt bedre til å følge opp skolenes arbeid med mobbing, og foreldre og elever har blitt mer bevisste på betydningen av læringsmiljø.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener regjeringen har brukt for lang tid på oppfølgingen av Djupedal-utvalgets anbefalinger, og at tiltakene på forebygging av mobbing har vært for få. Disse medlemmer mener det er viktig med et bredt syn på hva som trengs for å fremme god læring, med større fokus på trivsel, helse og antimobbetiltak. Mobbing går utover barns livsglede, helse og trygghet, det hindrer læring og kan gi langvarige, alvorlige helseproblemer. Disse medlemmer viser for øvrig til at forslaget om å be regjeringen innføre lokale mobbeombud i hvert fylke ble vedtatt av et enstemmig Storting, jf. Innst. 289 S (2016–2017).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil derfor styrke skoler med store læringsmiljøutfordringer med flere miljøarbeidere, gi flere ansatte kompetanseheving på forebygging av mobbing og innføre beredskapsteam mot mobbing for alle kommuner, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det er satt av 77 mill. kroner for tiltak mot mobbing.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 2 mrd. kroner utover regjeringens budsjettforslag, slik at kommunene som skoleeier får større økonomisk mulighet til å styrke læringsmiljøet, for eksempel ved å få flere yrkesgrupper og miljøarbeidere inn i skolen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at en inkluderende fellesskole hvor alle barn kan lære, lykkes og trives trenger flere kvalifiserte lærere, skolehelsesøstre og andre ansatte som for eksempel miljøarbeidere som kan se og følge opp hvert enkelte barn, og har tid og mulighet til å styrke elevfellesskapet gjennom trivselsfremmende tiltak. Elevene og elevrådet må trekkes aktivt med i arbeidet og oppleve reell medbestemmelse over sin skolehverdag. Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett der det foreslås over en halv mrd. kroner for å sikre skolene flere lærere og skolehelsesøstre, samt forslag som skal skape en mer praktisk og variert skoledag, med mer kreativitet, fysisk aktivitet og skolemat. Dette medlem vil videre understreke at arbeid for et inkluderende og godt skolemiljø må prioriteres av lokale utdanningsmyndigheter og skolens ledelse, slik at dette gjennomsyrrer alt arbeid i skolen, og ikke blir gjenstand for skippertak i ny og ne. Dette medlem vil derfor vise til at mobbingen har gått kraftig ned ved 103 skoler i 42 kommuner som en følge av Læringsmiljøprosjektet som ble iverksatt under den rødgrønne regjeringen, jf. en nylig framlagt evalueringsrapport fra NTNU. Dette medlem mener dette viser at systematisk og langsiktig arbeid har positiv effekt, og at det er nødvendig at nasjonale myndigheter stiller ressurser og kompetanse til rådighet for å veilede og støtte skoler og skoleiere i deres arbeid for en inkluderende fellesskole. Dette medlem vil derfor understreke viktigheten av at dette arbeidet prioriteres og videreutvikles videre.

Skolemat og frukt

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at et sunt og riktig kosthold er en viktig forutsetning for både trivsel, velvære og læring, og at inntak av mat og drikke i løpet av skoledagen er nødvendig for å opprettholde konsentrasjon og energinivå. Det er i dag foreldrene som har ansvar for at barna spiser frokost og har med seg mat på skolen. I rapporten «Hva spiser elevene på skolen?», publisert av Norges forskningsråd, kartlegges matvanene til over 15 000 skoleelever i barneskole, ungdomsskole og videregående skole. Rapporten viser at totalt 86 pst. av elevene har med matpakke hjemmefra. For elevene i barneskolen

viser den fylkesvise oversikten at andelen elever som har med seg matpakke hjemmefra, varierer fra 88 til 100 pst. Rapporten viser også at de aller fleste spiser normal og sunn mat på skolen, men at det samtidig er bekymringsfullt at 14 pst. av elevene ikke har med matpakke. Flertallet mener at et styrket samarbeid mellom skole og hjem vil kunne bidra til å følge opp og bevisstgjøre foreldrene på det ansvaret de har for barnas kosthold, samt på betydningen av at barna spiser sunt og riktig.

Flertallet viser også til de nye faglige retningslinjene for skolemåltid som skal bidra til å øke andelen skoler som faktisk følger disse. I en kartlegging fra 2013 ble det nemlig avdekket at andelen skoler som hadde organisert skoledagen slik at elevene fikk minst 20 minutters spisepause, bare var 55 pst. for barnetrinnet (1.–4. trinn) og 40 pst. for mellomtrinnet (5.–7. trinn). Flertallet mener skoleeieres innsats på dette området vil kunne bidra betydelig til at flere elever spiser skolemat hver dag. I tillegg vil det øke kunnskapen blant elever og foresatte om hva et sunt skolemåltid med riktig ernæring skal bestå av, hvorfor et sunt skolemåltid er viktig, samt at skoleledelse, lærere, elever og foresatte vet hva som er gode rammer for måltider i skolen. Måltidene er i seg selv en viktig sosial arena, en arena for trivsel og en god læringsarena knyttet opp mot kultur, miljø og forbruk.

Flertallet vil påpeke at en nasjonal ordning med gratis skolemåltider til alle i grunnskolen i liten grad tar hensyn til lokale prioriteringer og muligheter, behov ved den enkelte skole eller hva foreldre og elever etter spør innen rammen av sunn og ernæringsrik skolemat. I tillegg vil en nasjonal ordning medføre betydelige investerings- og driftskostnader som kunne gått til arbeidet med å styrke kvaliteten i skolen.

Flertallet understreker at spørsmålet om innføring av en nasjonal ordning med skolemåltid for alle elever vil være et spørsmål om prioritering av skolens økonomiske og menneskelige ressurser. Flertallet mener lokale tiltak som man allerede ser rundt omkring i landet, vil være mer målrettet. Tiltak for å styrke skole-hjem-samarbeidet, heve kvaliteten i undervisningen og gi lærerne mer tid til hver enkelt elev er en riktigere prioritering i dagens skole. Tiltak og ressurser for tidlig innsats, satsing på lærere og skoleledelse, kampen mot mobbing samt øvrige kvalitetstiltak har nå fått økt prioritering, slik at skoleeiere settes bedre i stand til at flere elever kan møte en skole hvor flere fullfører og består.

Flertallet vil peke på at den avgjørende årsaken til sosial ulikhet i helse er knyttet til utdanning og arbeid. Internasjonal forskning fremhever at et av de viktigste tiltakene for at barn og unge skal lykkes med å gjennomføre et utdanningsforløp, er å møte lærere med god kompetanse. Det å satse på muligheten til å gjennomføre et utdanningsforløp er den faktoren som betyr

mest for sosial utjevning både når det gjelder helse og økonomi.

Flertallet vil også vise til Helse- og omsorgsdepartementets samarbeid med næringslivsgruppen, herunder en samling av dem som produserer mesteparten av maten Norges befolkning spiser. Dette konkrete samarbeidet har allerede gitt seg utslag i forpliktelser på redusert saltinnhold i maten vi kjøper i dagligvarebutikken, og videre jobber denne gruppen med reduksjon av mettet fett og sukker. Denne typen universelle tiltak har stor betydning for både måltid hjemme og matpakken, uavhengig av folks bevissthet eller tid til å ta kloke valg selv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er et av få land i Europa som ikke har skolemattilbud. Disse medlemmer mener at tilbud om sunn mat i løpet av skolehverdagen er et effektivt grep for bedre læring og bedre folkehelse. Feilernæring, overvekt og livsstilsykdommer er økende blant norske barn og unge. Disse medlemmer mener en skolematordning med brød, frukt og melk vil være en gavepakke for både barna og foreldrene og for skolen. Sunn skolemat i magen gjør at hodene blir klarere og mer konsentrert for å lære mer, og mat på skolen vil sørge for at alle barn, uansett foreldrenes økonomi, får et ordentlig måltid om dagen. Disse medlemmer viser til at Folkehelseinstituttet nevner det som et av de mest åpenbare tiltakene for å utjevne sosiale helseforskjeller.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som prioriterer 716 mill. kroner til innføring av skolemat i hele grunnskolen, fra og med høsten 2019. Dette skal gå til brødmat, frukt og grønt og melk. I Arbeiderpartiets løsning er det tatt høyde for kostnader knyttet til logistikk ved at det er satt av midler tilsvarende en 20-prosentstilling ved den enkelte skole til mottak, merking av mat, utdeling av mat og rydding. Disse medlemmer understreker at den enkelte kommune må få organisere tilbudet slik de selv ønsker.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene, herunder rom for 100 mill. kroner for å gjeninnføre gratis skolefrukt på alle ungdomsskoler og kombinerte barne- og ungdomsskoler fra høsten 2019.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett der det foreslås å bevilge 321 mill. kroner over kap. 714 på helsebudsjettet til gratis skolemat på 8.–10 trinn samt 100 mill. kroner i tilskudd til

gratis skolefrokost for elevene i videregående opplæring. Dette er starten på en opptrapping der målet er at alle barn og ungdommer i grunnsopplæringen skal få tilbud om et gratis skolemåltid i løpet av dagen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at forskning bekrefter at foreldrenes bakgrunn og ressurser har stor betydning for barnas fysiske aktivitetsnivå, kostholdsvaner og forekomst av overvekt. Likevel har høyresiden en lang tradisjon for å motarbeide forslag om mer fysisk aktivitet eller sunnere mat i skolen. Dette har blant annet kommet til syne ved at den borgerlige regjeringen fjernet ordningen med gratis frukt og grønt, som ble innført av den rød-grønne regjeringen. Elevene på alle landets ungdomsskoler, samt 1–10-skolene, fikk gratis frukt og grønt fra 2007 til 2014. To store forskningsprosjekter har evaluert effekten, og dommen er krystallklar: Gratis frukt og grønt gir sunnere barn. Disse medlemmer er opptatt av at elever trenger påfyll av næring for å kunne arbeide, lære og yte. Mette barn lærer best. Samtidig er det ingen tvil om at dette har stor betydning for folks helse. Stillesitting og usunn mat har skapt en fedmeepidemi blant barn i hele den vestlige verden. Usunne vaner i barndommen fører til dårlig helse seinere i livet. Disse medlemmer er overbevist om at dersom vi satser på sunn mat og fysisk aktivitet i skolen i dag, kan vi spare store summer på helsebudsjettene i morgen. Disse medlemmer mener det er oppsiktsvekkende at Norge, som en av ytterst få land i Europa, ikke har tatt seg råd til å innføre skolemat. I Norden er det bare Norge som ikke har et slikt tilbud. I vårt naboland Sverige har de fleste barn hatt gratis skolemat i over 50 år allerede.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det nå er på tide at også vi også kommer etter. Sosialistisk Venstreparti vil finansiere ordningen over helsebudsjettet, slik at det skal ikke tas av ressursene i skolen. I stedet for store skattekutt til de rikeste har vi råd til en skole med flere lærere, mer fysisk aktivitet og gratis skolemat. Det er godt forskningsmessig dokumentert at en slik skoledag sannsynligvis vil bidra til mer læring og økt trivsel for alle.

Skolefritidsordning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen har gjennomført forsøk med gratis skolefritidsordning/aktivitetsskole(SFO/AKS) som ledd i områdesatsning i utvalgte byer rundt om i landet. Flertallet viser også til at regjeringen gjennomfører en evaluering av SFO/AKS som vil bli fulgt opp i en egen stortingsmelding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage og skole. I

den forbindelse vil man også se på ulike ordninger for redusert foreldrebetaling og gratis halvdagsplass.

For å styrke forskning på SFO foreslår flertallet at 23,75 mill. kroner overføres fra kap. 231 post 21 til kap. 226 post 21. Se omtale under kap. 231 post 21.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at kartleggingen av SFO-ansattes utdanning ble avsluttet etter 2014/2015, og at statsråden begrunner dette med behov for kutt i skoleeiers rapportering og oppfølging av Grindheimrapporten. Disse medlemmer stiller seg kritisk til at regjeringen med dette har fjernet den eneste jevnlige og landsomfattende kartleggingen av SFO-ansattes kompetanse, og dermed fjernet en viktig kilde til informasjon om kompetanse og kvalitet i skolefritidsordninger. Disse medlemmer stiller seg spørrende til om rapporteringsbyrden av denne enkeltrapporteringen er viktigere enn informasjon om de ansatte som har ansvar for å gi flertallet av de yngste elevene i norsk skole et tilbud før og etter skolen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 80 mill. kroner til å styrke kvaliteten og deltakelsen på SFO/AKS. Dette medlem vil vise til at det rød-grønne byrådet med sin satsing på gratis kjernetid i Oslo kommune har økt deltakelsen betydelig og gitt mange flere barn muligheter til å delta i det sosiale felleskapet. En skolefritidsordning med god kvalitet og som inkluderer alle barn, er en viktig støtte til skolens læringsarbeid og barnas språklige og sosiale utvikling.

Dette er en god start på veien til en heldagsskole for alle. På sikt mener dette medlem at kvaliteten og et likeverdig tilbud best kan ivaretas ved å utvide skoledagen for elever på barnetrinnet. Når en overfører tid fra skolefritidsordningen til skoletiden, vil skoledagen kunne gjøres mer praktisk og variert med mer fysisk aktivitet og inneholde et kunst- og kulturtilbud som er gratis for alle. Når en overfører tid fra skolefritidsordningen til skoletiden, vil alle elever også kunne gjøre lekser på skolen med hjelp fra kvalifiserte lærere og ha fri når de kommer hjem. Dette medlem mener at Sosialistisk Venstrepartis plan for en heldagsskole vil sikre elevene en mer helhetlig skoledag som støtter opp under skolens brede kunnskapssyn, og som gir mer tid til lek, fysisk aktivitet, familie og fritid.

Skolehelsetjeneste

Komiteen mener det er svært viktig med et lavterskeltilbud – som kan fange opp barn og unge med psykiske plager, avdekke mobbing, vold og overgrep mot barn – slik skolehelsetjenesten og helsestasjonene i kommunene er. Det er fortsatt en utfordring at mange barn og unge som oppsøker skolehelsetjenesten, møter lukket dør.

Komiteen viser til at skolehelsetjenesten og helsestasjonen er en svært viktig prioritet, og at tjenestene har blitt offensivt styrket de siste årene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det som følge av budsjettenigheten mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti er enighet om å øremerke ytterligere 120 mill. kroner til helsestasjonene og skolehelsetjenesten.

Flertallet anerkjenner viktigheten av å sørge for opptrapping av kapasitet og kvalitet ved helsestasjonene og i skolehelsetjenesten, og at øremerkede bevilgninger er nødvendige for å sikre at tjenestene kan utøve sin helsefremmende og forebyggende funksjon de neste årene. Flertallet har som ambisjon at ingen skal møte en lukket dør hos helsesøster på skolen, og at alle nybakte foreldre skal få hjemmebesøk i tråd med eksisterende retningslinjer. Ansatte på helsestasjonene må ha kapasitet til å følge opp familier både underveis og i etterkant av et svangerskap, og i barnets oppvekst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener at samfunnet må ta på større alvor at så mange unge opplever at skolerelatert stress og press gjør dem syke, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som prioriterer et løft for skolehelsetjenesten med økt bemanning, styrket kompetanse og bedre tilgjengelighet. Disse medlemmer mener skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig for alle elever hver dag, ha kompetanse på psykisk helse og også være tilgjengelig digitalt for ungdommene, og viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett samlet har foreslått 150 mill. kroner til utvikling av skolehelsetjenesten, hvorav 50 mill. kroner til flere helsesykepleiere og 100 mill. kroner til å styrke bemanning, faglig utvikling og digitalisering av lavterskel helsetjenester for ungdom.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at mange elever sliter med psykiske problemer i barndom og ungdomstid. Stress og press relatert til skolen er en vesentlig årsak til at mange sliter psykisk, noe som også gir seg utslag i somatiske plager. Dette bidrar til frafall i utdanning og problemer i arbeidslivet eller privatlivet, og for noen utvikler det seg til livsvarige tilstander og uførhet. Beregninger fra Folkehelseinstituttet viser at mellom 15 og 20 pst. av barn og unge har så betydelige psykiske plager at det går ut over hvordan de fungerer i hverdagen. Mange av disse kan sannsynligvis klare seg godt dersom de får tilbud om lavterskelhjelp og tidlig intervensjon.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke rammeoverføringene til kommunene med 2 mrd. kroner ut over regjeringens budsjettforslag, slik at kommunene blant annet kan styrke skolehelsetjenesten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til at forskning og undersøkelser viser at stress og psykiske helseplager øker hos ungdom, og at testpress og målstyring i skolen er én av flere medvirkende årsaker til dette. Disse medlemmer mener det bør innføres en tillitsreform i skolen, som skal redusere antall tester og fjerne målstyring basert på konkurranse og rangering.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil i den forbindelse vise til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Innst. 378 S (2017–2018), samt til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øremerke 200 mill. kroner til skolehelsetjenesten i grunnskolen og 100 mill. kroner ut over regjeringens forslag til en styrket skolehelsetjeneste i videregående opplæring.

Seksualundervisning

Komiteen vil peke på at flere høringsinstanser mener seksualundervisningen trenger fornyelse, og at seksualitet stadig er et aktuelt tema. Komiteen mener undervisningen og læremidlene må gjenspeile den virkeligheten barn og unge står i, med digital utvikling og tilgjengelighet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er på høy tid å fornye seksualundervisningen i skolen og barnehagen, slik at barn og ungdom lærer mer om grensesetting, seksualitet, relasjoner og følelser, og at de ansatte gis mer kompetanse om kjønns- og seksualitetsmangfold, normer og ulike familieformer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det er satt av 5 mill. kroner til et pilotprosjekt for å fornye og styrke seksualundervisningen i skolen og barnehagen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til partiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en økning på 20 mill. kroner for å styrke seksualundervisningen i skolen. Dette medlem vil videre vise til Dok 8:75 S (2017–2018), der representanter fra Sosialistisk Venstreparti fremmet 12 forslag til tiltak mot seksuell trakassering, og der flere av tiltakene handlet om å styrke skolens arbeid for å forebygge og redusere seksuell trakassering, blant annet gjennom å øke elevenes og lærernes kompetanse og bevissthet. Dette medlem viser til at det derfor ble foreslått bevilget 12,5 mill. kroner til et program mot seksuell trakassering over kap. 846 post 21 i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett.

Satsinger i bestemte geografiske områder

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener at det er positivt at tiltak innen barnehage og skole prioriteres i områdesatsingene i Groruddalen og Oslo Sør, og mener at de langsiktige målene kun kan nås ved at flere vokser opp i trygge omgivelser med høy deltakelse i gode barnehager, god språkopplæring og en skole som evner å løfte hver enkelt elev.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener geografisk satsing for blant annet bedre læringsmiljø er positivt, og mener flere områder i Distrikts-Norge også kan være aktuelle for slik oppfølging og satsing.

Pilotprosjekt «Venneslabroen»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å bevilge 2,9 mill. kroner til pilotprosjektet Venneslabroen. Flertallet mener det er viktig å få til gode prosjekter mellom fylkeskommune, kommune og NAV for å hjelpe unge tilbake til samfunnslivet. Pilotprosjektet «Venneslabroen» er et prosjekt som skal evalueres og kan gi verdifull kunnskap man i neste omgang kan videreføre til andre kommuner i arbeidet for å forebygge at elever dropper ut av skolen og ikke kommer inn i arbeidslivet etter endt skolegang.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 2,9 mill. kroner til forsøksordninger med nye tiltak for ungdom som står utenfor arbeidslivet.

Utstyrløft i ungdomsskolen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil ha en skole som er mindre stillesittende og teoretisk, og som har mer praktisk undervisning, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der en innfører den praktiske skolesekken og et utstyrløft på ungdomstrinnet, slik at alle elever får prøve seg i praktiske ferdigheter, lærer mer om fagarbeid og får en mer praktisk undervisning. Det settes av 100 mill. kroner spesielt til et utstyrløft i ungdomsskolen for å øke motivasjonen og rekrutteringen av fagarbeidere, og disse medlemmer vil opprette en ny søkbar ordning der kommuner får 50 pst. av kostnader dekket for å kjøpe inn nytt utstyr til skoleverksted, som utstyr til sløydsl, makerspace og 3D-printere.

Styrke de praktiske og estetiske fagene i skolen

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, er bekymret for situasjonen til de praktiske og estetiske fagene i skolen. I dag har to av fem lærere som underviser i musikk på grunnskolen, ingen faglig fordypning i faget. Kun én av fem kunst- og håndverkslærere har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer, og nesten halvparten har ingen fordypning i faget. Flertallet mener at et viktig bidrag til å motvirke dette vil være å benytte kompetansen til kommunenes kulturskolelærere. Det finnes over 4 000 kulturskolelærere rundt om i de norske kommunene. Flertallet mener at disse lærerne kan bli en betydelig ressurs i arbeidet med å øke andelen lærere med kompetanse i de praktisk-estetiske fagene, samt at læreplanverket for grunnskolen appellerer til et samarbeid mellom grunnskolen og kulturskolen i fagene musikk og kunst og håndverk.

Fag- og yrkesopplæring

Komiteen merker seg at det var rekordsøkning til yrkesfag i videregående opplæring høsten 2018, og mener dette fordrer økt innsats, både fra staten og offentlige og private skoleeiere, slik at gjennomføring og formidling av lærlinger gjør det mulig for elevene å fullføre. Komiteen vil påpeke at det fortsatt er utfordringer knyttet til frafall i videregående opplæring, og særlig yrkesfag, og at dette indikerer behovet for et bredt spekter av tiltak, både når det gjelder struktur i fagopplæringen, og for å tilby yrkesfagelever læringsstøtte for å fullføre sitt utdanningsprogram.

Komiteen vil peke på at behovet for fleksible utdanningsløp med vekslingsmodeller der opplæringen både skjer i skole og bedrift gjennom hele utdanningsprogrammet, er et viktig tilbud for elever som blir motivert av praktiske utfordringer. Sammenhengen mellom teori og praksis må være tydelig.

Komiteen viser til at det, til tross for en økning i antall lærerkontrakter, fortsatt er en mangel på læreplasser og tilgang på lærebedrifter innen flere utdanningsprogrammer. Komiteen viser til at flere høringsinstanser i budsjett høringen mener formidlingen av lærlingplasser og lærlinger er avgjørende, og at motiverte lærlinger i størst grad er rustet for lærlingtiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil vise til regjeringens yrkesfagløft og de konkrete og betydelige satsingene på yrkesfagene. Blant tiltakene disse medlemmer vil trekke frem, er lektor 2-ordningen for yrkesfag, som sikrer at fagpersoner fra industri og øvrig arbeidsliv blir involvert direkte

i undervisningen, og at hospiteringsordningen for yrkesfaglærere er blitt styrket.

Flertallet viser til at nye foreløpige tall fra Utdanningsdirektoratet viser at antallet lærekontrakter øker for tredje året på rad. Med flere lærekontrakter får flere elever muligheten til å fullføre utdanningen sin og komme seg ut i jobb. Flertallet mener det er helt avgjørende at bedrifter og det offentlige stiller seg til disposisjon og sikrer elevene en god læretid. Flertallet viser også til at vi tidligere i 2018 fikk tall som viser at like mange elever søker seg til en yrkesfaglig utdanning som til en studiespesialiserende. Det er gode nyheter for Norge. Flertallet viser til at disse partiene de siste årene har tatt flere grep for å gjøre det enklere for bedrifter å ta inn lærlinger. Lærlingtilskuddet har blitt økt med 21 000 kroner per lærekontrakt, bruken av lærlinger ved offentlige anbud har blitt skjerpet, en merkeordning for lærebedrifter har blitt innført, rammen for tilskudd til bedrifter som tar inn lærlinger med særskilte behov, har økt, og samfunnskontrakten mellom partene i arbeidslivet for å skaffe flere læreplasser har blitt fornyet. Flertallet mener summen av disse tiltakene gjør det mer attraktivt å ta inn lærlinger.

Videre viser flertallet til ny struktur på yrkesfag fra høsten 2020. Det blir den største endringen i yrkesfagutdanningen siden Kunnskapsløftet i 2006. Yrkesfagelever skal få tidligere spesialisering og lære mer om faget de skal jobbe med. Flertallet mener den nye yrkesfagutdanningen vil gi elevene den kompetansen bedriftene og arbeidslivet trenger. Det vil styrke elevenes muligheter til å få læreplass, og de med fagbrev vil lettere få jobb enn ufaglærte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til SSBs analyser, som anslår at Norge kan komme til å mangle 90 000 fagarbeidere i 2035, noe som kan svekke konkurransekraften til næringslivet og kvalitet og kapasitet i våre felles velferdstjenester. Disse medlemmer er bekymret for utviklingen i flere yrkesfag og vil trekke fram nedgangen i elevtall på bygg- og anleggsgag og teknisk og industriell produksjon, der det siden 2013 har blitt nesten 3 000 færre elever. Dette er de samme fagene som NHOs kompetansebarometer viser at deres medlemmer vil trenge langt flere fagfolk innen fremover. Disse medlemmer mener også den gledelige økningen i søking til helse- og oppvekstfag må følges opp med flere skoleplasser og læreplasser, slik at Norge kan unngå den store mangelen på helsefagarbeidere med yrkesfagutdanning som SSB anslår.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås et løft for yrkesfagene med en yrkesfag-

milliard i denne stortingsperioden og til sammen 250 mill. kroner mer enn regjeringen for 2019.

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet mener det må inngås et mer forpliktende samarbeid mellom stat, arbeidsliv og kommuner for å sikre læreplass til alle kvalifiserte elever, og at partiets satsinger i alternativt budsjett er foreslått som en del av et slikt forpliktende samarbeid.

Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet som del av yrkesfagsatsingen foreslår å bevilge 100 mill. kroner til å oppdatere utstyret på yrkesfaglige programmer, 110 mill. kroner til å øke lærlingtilskuddet til minst samme nivå som kostnaden av ett års yrkesfaglig opplæring i skole 20 mill. kroner til å innføre tilskudd til bedrifter som gir yrkesfagelever praksis under opplæringstiden i skole og 20 mill. kroner til stipend for å få flere dyktige fagarbeidere til å utdanne seg videre til yrkesfaglærere. Disse medlemmer mener en god yrkesfagopplæring må begynne før videregående, og vil derfor gi elevene mer praktisk læring fra første år i grunnskolen. Disse medlemmer viser i den sammenheng til Arbeiderpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 100 mill. kroner til at skolene skal få bygge skoleverksteder, ruste opp sløydssaler og lage nye typer praktiske læringsarenaer. Satsingen er rettet mot ungdomsskolene og er foreslått som et spleiselag mellom stat og kommune.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet i en årrekke har arbeidet for at skolesystemet i større grad skal anerkjenne praktisk kunnskap og kompetanse generelt og yrkesfagene spesielt. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet har foreslått en rekke tiltak, både for å gjøre grunnopplæringen mer praktisk rettet, heve kvaliteten i fagopplæringen, fjerne hindringer i systemet og øke elevenes motivasjon for å velge yrkesfag. Disse medlemmer viser til at yrkesfag er en av Senterpartiets hovedsatsinger i alternativt budsjett for 2019 med en yrkesfagspakke på til sammen 300 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag, slik at det kan bli et reelt yrkesfagløft kommende år. Disse medlemmer viser i så måte til merknader og foreslåtte tiltak på ulike kapitler og poster i dette budsjettet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at frafallet i videregående skole fremdeles er altfor høyt, og særlig for gutter på yrkesfag. Dette medlem mener regjeringen gjør for lite for å motvirke frafall og oppfylle målene som staten og arbeidslivets parter er blitt enige om i samfunnskontrakten. Dette medlem vil også understreke viktigheten av å styrke kvaliteten på opplæringstilbudet elevene får i skolen. Nok kvalifiserte lærere er en nøkkelfaktor for at alle elever skal få like gode muligheter for å lære, lykkes

og trives. Det er bekymringsfullt at 15 pst. av dem som underviser i videregående opplæring, mangler pedagogisk utdanning. Sosialistisk Venstreparti har derfor fremmet forslag for Stortinget om en nasjonal satsing for å rekruttere flere lærere samt innføre en nasjonal norm for økt lærertetthet med maksimalt 12 elever per lærer på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Dette medlem vil understreke viktigheten av å utvikle en god og attraktiv yrkesfaglærerutdanning som er tilpasset sektorens særegenhet og behov. Dette medlem vil i den forbindelse vise til det viktige arbeidet for å utvikle og drifte en desentralisert yrkesfaglærerutdanning som gjøres ved OsloMET, og mener et senter for etter- og videreutdanning av yrkesfaglærere og instruktører ved Universitetet i Agder vil være viktig i så måte.

Utstyr i yrkesfag

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at på flere utdanningssteder må yrkesfag-elever benytte utstyr som er utdatert i arbeidslivet. Dette gjør opplæringen i skole mindre relevant og bidrar slik til at færre gjennomfører utdanningen. Disse medlemmer mener det er et stort behov for å bedre økonomien i fylkeskommunene, slik at skoler med yrkesfag kan investere i oppdatert og mer tilgjengelig utstyr, slik at elevene blir bedre forberedt og lærer om den teknologien de vil møte i arbeidslivet.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke rammeoverføringen til fylkeskommunene, herunder en satsing på 50 mill. kroner til utstyr i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener at opplæringstilbudet i de yrkesfaglige utdanningsprogrammene svekkes ved at utstyrsparken er gammel og umoderne, ved at opplæringen i avdelingene ikke gjenspeiler den virkeligheten elevene møter ute på arbeidsplassene, og at elevene ikke får trening i å bruke relevant utstyr. Dette medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det ut over regjeringens budsjettforslag foreslås bevilget 450 mill. kroner for en satsing på yrkesfag med blant annet utstyrsstipend, opprustning av utstyrsparken og tiltak for økt gjennomføring.

Yrkesfaglærerløft

Komiteen merker seg at yrkesfaglærerløftet har gitt særlig effekt innen helse- og oppvekstfag og elektro-fag, og mener det er behov for at yrkesfaglærere innen flere utdanningsprogram får hospitering og tilbud om etter- og videreutdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti savner en mer offensiv og helhetlig tilnærming fra regjeringen til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder videreutdanning for yrkesfaglærere. Dette gjelder blant annet behovet for at langt flere yrkesfaglærere gis anledning til hospiteringsopphold i bedrifter, for på den måten å få oppdatert kunnskap og kontakt med det arbeidslivet som deres elever skal inn i, både i læretida og etter hvert som fagarbeidere.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke bevilgningen over post 22, øremerket tilskudd til hospitering for yrkesfaglærere, med 10 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Fleksible opplæringsløp i fagopplæringen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen ikke har lagt inn kompensasjon til fylkeskommunene for den merkostnaden det påløper skolene å drifte vekslingsmodeller som følge av parallelle kostnader for opplæringen i bedrift og i skole. Disse medlemmer at dette fører til at skoler vegrer seg for å tilby vekslingsmodellen som alternativ til hovedmodellen, og er bekymret for at dette er en medvirkende årsak til at relativt få elever og lærlinger får denne muligheten. Disse medlemmer mener fleksible opplæringsløp er viktig for å etablere tidlig kontakt med arbeidslivet, og at ungdommene på den måten får delta i reelle arbeidssituasjoner i faget de har valgt – helt fra de begynner på VG1 – og få økt motivasjonen for å gjennomføre opplæringsløpet.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene med 7 mill. kroner over kap. 572 post 60 for å stimulere til at flere skoler og fylkeskommuner tar i bruk vekslingsmodeller i fagopplæringen.

Læretilskudd

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om det har vært en liten vekst i antall lærekontrakter de siste årene, har veksten i antall søkere vært tilsvarende, slik at andelen godkjente lærekontrakter fortsatt ligger på om lag 70 pst. Disse

medlemmer har merket seg tall fra Utdanningsdirektoratet ved inngangen til 2018, som viser at hele 27 pst. av de godkjente lærebedriftene ikke har hatt lærling det siste året. En rapport fra Riksrevisjonen viser i tillegg at det er 70 000 potensielle lærebedrifter i Norge. Disse medlemmer mener dette viser at det fortsatt er et behov for betydelig innsats for å rekruttere flere lærebedrifter og legge til rette for å beholde dem som allerede bidrar i fagopplæringen, blant annet gjennom å bedre økonomien i opplæringsdelen av fagopplæringen.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke læretilskuddet med 3 000 kroner per lærekontrakt med til sammen 60 mill. kroner over kap. 572 post 60.

Lokalt rekrutterings- og formidlingsarbeid for flere læreplasser

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om det har vært en liten vekst i antall lærekontrakter de siste årene, er det behov for å styrke det lokale arbeidet med rekruttering av lærebedrifter og formidling av lærlinger. Disse medlemmer er kjent med at det ved enkelte skoler er etablert ulike modeller for formidling, men ser at det er behov for å intensivere dette arbeidet innenfor hele yrkesfagopplæringen dersom en skal nå målene i samfunnskontrakten for flere læreplasser.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å styrke rammetilskuddet til fylkeskommunene med 10 mill. kroner over kap. 572 post 60 for å stimulere til styrket formidling av læreplasser og tiltak for økt samarbeid mellom skole og lokale bedrifter og virksomheter.

Tilskudd til læringstilbud om 22. juli

Komiteen har merket seg signaler fra elever og lærere om at det er i ulike grad og varierende form hendelsene den 22. juli 2011 omfattes av undervisningen. Mange lærere uttrykker usikkerhet. Komiteen viser til proposisjonen og merker seg forslaget til bevilgning til et nasjonalt læringstilbud om demokratiarbeid for ungdomsskolene, i et samarbeid mellom 22. juli-senteret, Utøya AS og Wergelandsenteret (EWC).

Post 22 Videreutdanning for lærere og skoleledere

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti viser til at den rød-grønne regjeringen i samarbeid med partene etablerte «Kompetanse for kvalitet», et varig system for etter- og videreutdanning for lærere. Dette var, og er, en viktig satsing for å imøtekomme lærernes behov for faglig påfyll og oppdatering og bidra til at skolenes kompetansebehov blir dekket. I tillegg innførte den rød-grønne regjeringen kompetansekrav for undervisning i fagene norsk, norsk tegnspråk, samisk, engelsk og matematikk, men uten at disse ble gitt tilbakevirkende kraft.

Disse medlemmer er svært kritiske til at den borgerlige regjeringen valgte å endre på dette. Resultatet har medført at 33 000 dyktige lærere med lang undervisningserfaring stod i fare for å bli avskiltet. Å trekke tilbake tidligere godkjent utdanning og pålegge lærere tvungen videreutdanning er en belastning for den enkelte og gir utfordringer for skolene. Dessuten meldes det om at avskiltingen har bidratt til at lærere slutter, tar ut tidlig pensjon eller rett og slett ikke får tilbud om ny jobb dersom de må søke seg ny lærerstilling ved for eksempel flytting til en annen kommune. Prislappen på å videreutdanne disse 33 000 lærere ville vært 7,6 mrd. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det legges til grunn at de avskilte lærerne fortsatt er kvalifisert til jobb i skolen, uten å bli påtvunget en dyr og u hensiktsmessig videreutdanning, og bruker kompetansemidlene der de trengs best. På denne måten vil kompetanseheving for lærere kunne fortsette med stor styrke og treffe bedre. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett har foreslått bevilget 210 mill. kroner til å rekruttere og beholde flere lærere for å få bukt med den økte lærermangelen.

Antallet ufaglærte lærere har økt med 40 pst. under den borgerlige regjeringen, og mange av dem som daglig settes til å undervise barna våre, kommer rett fra videregående skole. Å da samtidig avskilte 33 000 dyktige lærere med mange års undervisningskompetanse er etter dette medlems syn uansvarlig. Dette medlem vil dessuten vise til Dokument 8:132 S (2016–2017) fra Sosialistisk Venstreparti og anmodningsvedtak nr. 900 og 901, der Stortinget vedtok at alle skoler skal ha tilgang på lærere med fordypning innen spesialpedagogikk, og å sikre at alle elever med behov for spesialundervisning har rett til opplæring av fagpersoner med godkjent relevant utdanning. Dette medlem mener regjeringen ikke har gjort nok for å følge opp disse. For de barna og ungdommene som har særskilte opplæringsbehov, og som daglig sitter i norske klasserom og ikke får den hjelpen de trenger, haster det å få tiltakene gjennomført. Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett det det foreslås

bevilget 30 mill. kroner ut over regjeringens forslag til å utdanne og rekruttere lærere med spesialpedagogisk kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre vil understreke at ingen lærere er blitt avskiltet. Disse medlemmer er opptatt av at lærerne skal ha kompetanse i fagene de underviser i. Samtidig som vi stiller krav til kompetanse, gjennomfører disse partiene en historisk satsing på etter- og videreutdanning. Disse medlemmer understreker at det er skoleeiers ansvar å påse at alle lærere oppnår nødvendig kompetanse innen 2025. Disse medlemmer registrerer at Sosialistisk Venstreparti kutter 500 mill. kroner i sitt alternative budsjett til etter- og videreutdanning av lærere, og disse medlemmer mener det reduserer alle de engasjerte lærernes muligheter til faglig oppdatering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det er foreslått at kap. 226 post 22 reduseres med 25 mill. kroner.

Post 50 Nasjonale senter i grunnopplæringen

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener den praktisk-estetiske opplæringens plass i skolen må styrkes, og skolen må vektlegge kunst- og håndverksfaglig- og kulturell kompetanse som et viktig verktøy for utviklingen av elevens kritiske sans, nysgjerrige kreativitet og for bedre å kunne møte kompetansebehovene i framtidens samfunns- og arbeidsliv, jf. Ludvigsen-utvalgets anbefalinger (NOU 2015:8). For å lykkes med dette mener disse medlemmer at skolemyndigheter, skoleeiere, skoleledelse og lærere må ha et bevisst ønske om og en vilje til også å satse på kunst- og kulturfag i opplæringen. Men disse målene kan ikke nås uten at læreren besitter den nødvendige kompetanse i både selve fagene og i den relevante didaktikken og pedagogikken. I dag er det for mange lærere uten, eller med for lav, kompetanse i skoleverket. Bare én av fire musikk lærere har kompetanse i faget tilsvarende 60 studiepoeng eller mer. Én av fem lærere i kunst og håndverk har minst 60 studiepoeng. Disse medlemmer mener Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen har en viktig rolle i å bidra til økt kvalitet, engasjement og interesse innenfor fagområdet kunst, kultur og kreativitet i barnehage og skole, og i samarbeid med Nord universitet bidra til kompetanseutvikling innenfor kunst- og kulturfag i skolene og barnehagene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at for å øke senterets kapasitet i dette viktige arbeidet har Sosialistisk Venstreparti i sitt

alternative statsbudsjett foreslått å øke bevilgningen til senteret med 10 mill. kroner.

Post 61 (Ny) Tilskuddsordning Mentorordning for nyutdannede lærere

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen 20. november 2018 og vil understreke at trygge og kvalifiserte lærere er den viktigste nøkkelen til en god skole. Et viktig tiltak for å forhindre frafall og lærermangel er god veiledning for nyutdannede lærere. Flertallet viser til budsjettenigheten, hvor det foreslås å styrke mentorordningen for nyutdannede lærere. Flertallet viser til budsjettavtalen hvor det foreslås å bevilge 60 mill. kroner til oppstart av veiledning i grunnskolen fra neste skoleår, høsten 2019.

Flertallet vil understreke verdien av at alle nyutdannede og nytilsatte lærere i grunnskolen får veiledning av god kvalitet. Det kan bidra til å beholde nyutdannede lærere i skolen, men også virke utviklende for hele kollegiet når de involveres.

Flertallet viser til at regjeringen i samarbeid med organisasjoner for skole og høyere utdanning har kommet med anbefalinger om hvordan god veiledning bør gjennomføres. Dette er en del av arbeidet med de nasjonale rammene som Stortinget har bedt om at skal lages, jf. anmodningsvedtak nr. 477 (2016–2017). Midlene bør derfor disponeres i tråd med anbefalingene som ligger i disse prinsippene.

Anbefalingene i de nasjonale rammene er at veiledning bør tilpasses lokale forhold og den nyutdannedes forutsetninger og behov. Flertallet mener derfor midlene må fordeles på en måte som bidrar til at skoleeierne ivaretar sitt ansvar for å ha veiledningsordninger lokalt og styrke veiledningen til den enkelte nyutdannede.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 60 mill. kroner til en tilskuddsordning for en mentorordning for nye lærere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til partiets alternative satsbudsjett, der det foreslås bevilget 40 mill. kroner (halvårsvirkning) for å gi økt tid til veiledning og samarbeid mellom mentor og de nyutdannede lærerne i forbindelse med innføringen av en ny og styrket veiledningsordning.

Post 61 (Ny) Tilskudd til utstyr for ressurskrevende yrkesfag

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti savner en mer offensiv og helhetlig tilnærming til ulike tiltak for å forbedre kvaliteten i fagopplæringen, herunder utstyr i fagopplæringen spesielt og i ressurskrevende yrkesfag spesielt. Disse medlemmer mener det er en utfordring for den enkelte skole og den enkelte fylkeskommune å sørge for at disse utdanningsprogrammene har det nødvendige utstyret som kreves for at utdanningen skal være relevant, og der behovet for investeringer i maskiner og utstyr innebærer et kostnadskrevende løft for fylkeskommunene sammenlignet med andre utdanningsprogram med flere elever. Disse medlemmer viser til anmodningsforslag i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018 og vil på nytt fremme forslag om en toppfinansiering for slike utdanninger.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hva det reelle utstyrsbehovet er ved skolene for å ivareta samtlige læreplanmål og relevansen i yrkesopplæringen, med sikte på å innføre en toppfinansiering av særlig ressurskrevende utdanningsprogram.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått en ny tilskuddsordning over ny post 61, øremerket tilskudd til utstyr i ressurskrevende yrkesfag, på 15 mill. kroner.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til partiets alternative budsjett, der det foreslås å øremerke 100 mill. kroner til opprustning av utstyrsparken på yrkesfag på fylkeskommunens ramme, kap. 572 post 60.

Post 62 (Ny) Tilskudd til produksjonsskoler

Komiteen viser til at det er et stort behov for tiltak for å redusere frafallet i videregående opplæring. Komiteen er kjent med at en i Danmark har lang erfaring med såkalte produksjonsskoler som et alternativ til den ordinære videregående fagopplæringen for ungdom som av ulike årsaker dropper ut av skolen. Selve idé- og verdigrunnlaget til produksjonsskolen er å skape et praktisk læringsgrunnlag som kan gi ungdom lyst, mulighet og kompetanse til å gjennomføre en videregående utdanning eller klare seg på arbeidsmarkedet. Gjennom produksjon og arbeidsfellesskap oppnår elevene ny motivasjon for utdanning og ser nye muligheter. Komiteen mener at produksjonsskoler er et av flere aktuelle tiltak for å gi elever som har droppet ut, eller som står i fare for å droppe ut av skolen, et opplærings-tilbud på veien tilbake til ordinær opplæring. Komite-

en viser til at Hordaland fylkeskommune har slike produksjonsskoler under utprøving.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å opprette en tilskuddsordning for produksjonsskoler med en bevilgning på 15 mill. kroner for 2019.

Post 63 Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats fra 1.–10. trinn

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås bevilget 285 mill. kroner i øremerkede midler til økt lærertetthet. Dette innebærer at lærernormen oppfylles i tråd med normtall for 1. august 2019. Flertallet viser til at dette vil fullfinansiere innføringen av en norm for lærertetthet på maks 15 elever i snitt per lærer på hver skole i 1.–4. trinn, og maks 20 elever i snitt per lærer på hver skole i 5.–10. trinn. En lovfestet minstenorm for lærertetthet sikrer at de samlede lærerressursene står i forhold til antall elever på skolen, uansett bostedskommune. Flertallet mener at lærerne er skolens viktigste ressurs, og vil at barn, uansett hvor i landet de bor, skal sikres bedre og likere tilgang på denne ressursen.

Flertallet viser til at prosjektet med flere lærere i ungdomsskolen som de rød-grønne satset på, hadde mangelfull effekt. Flertallet er glad for at disse partiene derfor har hatt «tidlig innsats» som et tydelig satsingsområde.

Flertallet viser til at vi har innført en plikt til tidlig innsats, prioritert flere lærere til de yngste barna i skolen, nå senest gjennom lærernormen, prioritert etter- og videreutdanning til lærere, nye karriereveier for lærere, minstenorm for bemanning i barnehage og skjerpet pedagognorm for å nevne noe. Flertallet viser til at om lag 600 lærere nå fungerer som lærerspesialister, og at dette kan økes til om lag 1 200 med regjeringens budsjettforslag. Økningen er et viktig steg på veien mot at alle grunnskoler skal ha tilgang til en begynner-spesialist som kan bidra til læring og mestring for de yngste barna i skolen.

Flertallet mener grunnleggende ferdigheter er en forutsetning for å lykkes i andre fag på skolen. Derfor er det gledelig at nasjonale prøver for 2018 viser at norske femteklassinger leser bedre. Resultatene viser at utviklingen går rett vei i norsk skole, men vi har fortsatt utfordringer å ta tak i, særlig når vi vet at de elevene som gjør det dårlig på de nasjonale prøvene, oftere faller fra i videregående opplæring.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil fremheve at det er over ti år siden regjering

gen Stoltenberg introduserte begrepet «tidlig innsats», men at målet om tilpasset opplæring for hver enkelt elev er ikke oppfylt. Lærerne melder at de ikke har tid til å gi god nok oppfølging, og mange kommuner forteller at de sliter med å skaffe nok lærere til å oppfylle lærernormen. Disse medlemmer mener at nok kvalifiserte voksne er nøkkelen til å lykkes med tidlig innsats, både i skole og barnehage, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som vil gi elevene bedre grunnlag for læring og mestring gjennom å gi kommunene mulighet til å ansette 500 flere lærere i 2019.

Disse medlemmer viser til at elever som ikke lærer å lese, skrive og regne godt i de første skoleårene, ofte er de samme elevene som får problemer med å mestre andre fag. Slik fører svake grunnleggende ferdigheter til store kunnskapshull – og bidrar til frafall – og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet derfor vil ha en lese-, skrive- og regnegaranti og ansette flere spesialpedagoger og andre fagfolk som vil gi et sterkere lag rundt elevene i 1.–4. klasse. Disse medlemmer mener at alle elever skal få den oppfølgingen de trenger for å mestre skolen, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det er satt av 250 mill. kroner til innføring av lese-, skrive- og regnegarantien gjennom innsats-team og mer ressurser.

Disse medlemmer ser med bekymring på at norsk skole går mot en varslet lærermangel. Både søkingen til og gjennomføringen i lærerutdanningen er for lav. Disse medlemmer mener at for smale opptakskrav frarøver gode framtidige lærere muligheten til å søke, og mener en bør erstatte det rigide mattekrevet med mer tilpassede opptakskrav og samtidig starte en nasjonal rekrutteringskampanje for flere kvalifiserte lærere, særlig rettet mot menn. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som vil bedre oppfølgingen av lærerstudentene og innføre en forsøksordning med utvidet praksis. Disse medlemmer vil også innføre en tillitsreform i skolen og viser til representantforslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om dette, se Innst. 378 S (2017–2018). Når lærerne får mer tid til å være lærere, og tillit til å gjøre jobben, tror disse medlemmer flere vil bli lærere.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til partiets alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget ytterligere 100 mill. kroner over kommunerammen for å kompensere kommunene for økte utgifter i forbindelse med innføringen av den nasjonale normen for økt lærertetthet som Stortinget har vedtatt.

Post 71 Tilskudd til vitensenter

Komiteen mener det er viktig å inspirere barn og unge til å lære mer om teknologi og naturvitenskap, og

viser til at vitensentrene representerer et verdifullt bidrag til kunnskap og interesse for realfag som vil kunne bidra til økt rekruttering til disse fagområdene.

Komiteen vil peke på at det bør være en målsetting å ivareta en geografisk fordeling av vitensentrene slik at de kan fungere som regional støtte til alle barnehager og skoler som ønsker å benytte det tilbudet et vitensenter representerer. Nye vitensentre bør prioriteres etablert i nært samarbeid med akademia og lokalt næringsliv og gjerne i fylker/regioner som i dag ikke har et vitensenter. Komiteen understreker at dersom det skal legges inn nye sentre i ordningen, bør bevilgningen øke, slik at de eksisterende sentrenes driftsgrunnlag ikke svekkes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har tidligere påpekt betydningen av vitensentrenes rolle som populærvitenskapelige oppvelses- og læringssenter innen matematikk, naturvitenskap og teknologi, hvor de besøkende lærer ved å eksperimentere selv. Disse medlemmer er positive til etablering av flere vitensentre og viser til Innst. 12 S (2017–2018), der komiteen framhevet planene i Nordland og Sogn og Fjordane. Disse medlemmer viser til at programstyret for vitensentrene underlagt Forskningsrådet har pekt på vitensentrenes rolle i de ulike regionene, hvor man blant annet vurderer nye etableringer i Sogn og Fjordane og Nordland for å dekke hele landet på en god måte. Disse medlemmer viser til at det ikke finnes vitensenter mellom Tromsø og Trondheim, og derfor mener disse medlemmer det vil være positivt å etablere et vitensenter i Nordland.

Disse medlemmer er kjent med at det i over to år er arbeidet med planene i Nordland, hvor en har sikret lokal medfinansiering til drift, egnede lokaler og en har fått støtte til utstyr og installasjoner fra næringsliv og stiftelser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 20 mill. kroner i tilskudd til vitensentre, der 5 mill. kroner skal gå til Nordland, 5 mill. kroner til Sogn og Fjordane og 10 mill. kroner til andre vitensentre.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen til vitensenter med 5 mill. kroner for etablering av nytt vitensenter i Nordland.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til omprioriteringen av midler på Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, hvor det foreslås om lag 2 mill. kroner (halvårsvirkning) til Vitensenteret i Nordland.

4.8 Kap. 227 Tilskudd til særskilte skoler

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteen vil trekke frem de mange styrkene som ligger i å støtte opp om et mangfoldig utdanningssystem som ivaretar ulike utdanningsbehov, valgfrihet og muligheter for den enkelte. Dette bidrar positivt til samfunnet og gir oss tilgang på kompetanse og opplæringsarenaer som ellers ikke ville være lett tilgjengelige.

Post 78 Tilskudd

Komiteen vil peke på at for noen elever er et sterkt sosialmedisinsk tilbud tilknyttet skolen en forutsetning. Krokeide videregående skole i Bergen er et eksempel på en videregående skole som gjennom et helhetlig undervisningsopplegg som kombinerer tilrettelagt opplæring med tett sosial-medisinsk oppfølging, bidrar til å gi elever mestringsfølelse både i utdanningen og i samfunnet for øvrig, og som kan vise til gode resultater. Komiteen vil peke på at etablering av flere slike helhetlige undervisningsopplegg, slik som den ideelle stiftelsen Krokeide ønsker å etablere på Eidsvoll i Akershus gjennom Feiring VGS, er positivt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det er et mål for regjeringen at i 2030 skal 9 av 10 som begynner på videregående skole, klare å fullføre. Pilene peker i riktig retning, og flere fullfører enn tidligere, men for å nå denne målsettingen er det nødvendig med mange ulike tiltak, slik at elever med ulike utfordringer kan møtes på en slik måte at de har mulighet til å lykkes med å fullføre videregående skole.

4.9 Kap. 228 Tilskudd til frittstående skoler mv.

Komiteen viser til at lovverket åpner for å etablere og drive friskoler som utgjør et religiøst eller pedagogisk alternativ til den offentlige skolen. Lovverket åpner også for å etablere profilskoler og skoler som tilbyr videregående opplæring i yrkesfaglige utdanningsprogram. Komiteen viser til at alle offentlige tilskudd og skolepenger skal komme elevene til gode, og at det er et forbud mot å ta utbytte fra slike skoler.

Komiteen mener friskoler kan utgjøre et viktig supplement til det offentlige skoletilbudet, og at de bidrar til å oppfylle foreldrenes rett til å velge en oppdrags- og utdannelse for sine barn som er i tråd med egen religiøs, moralsk og filosofisk overbevisning. Dette er en rettighet som er forankret i internasjonale konvensjoner som FNs barnekonvensjon, FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen.

Post 70 Frittstående grunnskoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det bevilges 15 mill. kroner til en tilskuddsordning for gjennomføring av lærernormen. Disse midlene gjør det mulig for friskoler å etablere samme norm som i den offentlige skolen fra 1. august 2019 og kan gå til de friskolene som i dag ikke oppfyller normen. Flertallet understreker viktigheten av å jevne ut forskjellsbehandlingen av tilskudd til friskoler frem til friskolene får bevilgning til å oppfylle lærernormen gjennom ordinære overføringer.

Flertallet viser til problemstillingen vedrørende friskolenes mulighet til å finansiere oppstartskostnader med statstilskudd. Flertallet ønsker at friskolene skal kunne benytte statstilskuddet til å dekke flere type relevante kostnader knyttet til oppstart, innenfor de definerte rammer, og ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett med en vurdering av dette og eventuelt tiltak som sikrer friskolene denne muligheten.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 15 mill. kroner til å jevne ut forskjellsbehandlingen av tilskudd til friskoler, til midler til gjennomføring av lærernormen som friskoler kan søke på.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti er gjort kjent med at spesialundervisning ved friskoler underfinansieres i flere kommuner i forhold til vedtakene om spesialundervisning som disse kommunene har fattet. Flere av kommunene begrunner endret praksis med lovendringene som ble foretatt i Prop. 78 L (2016–2017). Dette medlem minner om at Stortinget ved behandlingen av proposisjonen ba departementet om å utrede grunnlaget for tildeling av ressurser til friskoler for spesialundervisning for å sikre en reell likebehandling av elever ved offentlige skoler og friskoler, jf. Innst. 367 L (2016–2017).

Post 71 Frittstående videregående skoler

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen hvor det foreslås å bevilge 13,4 mill. kroner til studieretning naturbruk, noe som innebærer at skolene med naturbruk kompenseres for nedgangen i tilskuddssatsene fra 2018 til 2019.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderparti-

et foreslo å bevilge 13,4 mill. kroner til studieretning for naturbruk som et ulovfestet ekstratilskudd.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til regjeringens budsjettforslag, som innebærer en reduksjon på 9 pst., reelt 12 pst., i tilskuddssatsene for naturbruksutdanning ved de frittstående videregående skolene. Disse medlemmer viser til at dette er femte året som denne utdanningen påføres reduserte inntekter som følge av at ekstraordinære og strukturelle forhold i det offentlige tilbudet påvirker beregningsgrunnlaget for tilskudd til tilsvarende private skoler. Disse medlemmer mener dette er dramatisk for de skolene som rammes, og det er problematisk og skaper økonomisk uforutsigbarhet som svekker skolenes mulighet til å opprettholde et kvalitativt godt tilbud.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen med 13,5 mill. kroner for å videreføre tilskuddet på samme nivå som i 2018.

Post 77 Den tyske skolen i Oslo

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som vil øke støtten til den tyske skolen med 3 mill. kroner i 2019, noe som vil gi skolen det nødvendige armslaget til å avklare fremtidig eiendomsmasse og slik sikre skolens økonomi og fremtid.

Post 79 Toppidrett

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at tilbud til elever som ønsker å velge toppidrett i videregående skole, i dag både gis på offentlige landslinjer for toppidrett og av andre videregående skoler. Toppidrettsgymnasene mottar et ekstra toppidrettstilskudd per skole, men skolene får ulikt tilskudd målt i tilskudd per elev. Flertallet mener det er et mål at elever med et spesielt talent for idrett skal kunne søke seg til et toppidrettsgymnas med tilbud innenfor sin sport uten å være avhengige av foresattes økonomi.

Flertallet vil peke på at tilskuddene til toppidrettstilbudene ikke er sett i sammenheng med den enkelte idrettens kostnadsprofil og bidrar til ytterligere skjevfordeling blant enkelte skoler når det kommer til økonomiske rammer og behov for dekning av ekstra-kostnader for elevene. Flertallet vil derfor trekke frem behovet for en nærmere gjennomgang av finansieringen for toppidrettsgymnas som er godkjent av Olympiatoppen, og som har integrert modell for skole og trening, med sikte på en finansiering som i større grad løser disse problemstillingene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse partiene i 2015 foreslo at Stortinget skulle be regjeringen innføre en særskilt sertifiseringsordning for etablering av nye toppidrettsgymnas etter forhåndsdefinerte kvalitetskrav i tråd med idrettsfaglige anbefalinger, jf. Innst. 344 L (2014–2015).

Disse medlemmer viser til at toppidrettstilskuddet ikke dekker de reelle kostnadene ved de integrerte toppidrettsskolene. Dette innebærer at elever ved private toppidrettsgymnas må betale en idrettsavgift for å finansiere den idrettsspesifikke treningen og samlinger. Dette kommer i tillegg til de ordinære skolepenege-

Disse medlemmer viser til at private skoler gir tilbud innen 27 ulike idretter, hvorav 20 ikke har et alternativt tilbud gjennom landslinjetilbudet i den offentlige skolen. For å sikre at alle elever med et spesielt talent for idrett skal ha en likeverdig mulighet til å ta videregående utdanning med spesialisering innen sin idrett, uten å pålegges en kostnadsulempe sammenlignet med elever som har et tilsvarende tilbud innenfor det offentlige, foreslår disse medlemmer følgende:

«Stortinget ber regjeringen utrede en finansieringsmodell for toppidrettsgymnas som er godkjent av Olympiatoppen, og som har integrert modell for skole og trening, for å sikre elevene likeverdig tilbud innenfor toppidrettsutdanning.»

4.10 Kap. 229 og kap. 3229 Norges grønne fagskole – Veia

Komiteen merker seg at regjeringen foreslår å videreføre innretningen av studietilbudet som i dag, og at dette samsvarer med bransjens behov for relevant fagkompetanse. Komiteen viser til proposisjonen med forslag om å videreføre bevilgningen på samme nivå som for 2018, og slutter seg til dette.

4.11 Kap. 230 og 3230 Statlig spesialpedagogisk støttesystem

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen, der regjeringen viser til stortingsmeldingen om tidlig innsats og inkluderende fellesskap som er under utarbeidelse og skal legges fram høsten 2019. I denne forbindelse skal departementet gjøre grundige vurderinger av veien videre for Statped, blant annet på bakgrunn av foreslåtte tiltak i rapporten fra ekspertgruppen for barn og unge med særskilte tilrettelegginger (Nordahl-rapporten) og rapporten fra ekspertutvalget for regionreformen (Hagen-utvalget).

Komiteen er bekymret for den store andelen ufaglærte som i dag gjennomfører spesialundervisningen, og mener det er behov for å ta grep som i større grad

kan understøtte elever med særlig behov for tilrettelegging. Komiteen vil trekke frem at regjeringen har slått fast at man i arbeidet med omlegging av det spesialpedagogiske støttesystemet ikke vil foreta endringer før man har et bedre system på plass for de barna som trenger det mest.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti, har merket seg at målene som er satt for Statped i 2019, er betydelig endret uten at dette grunnis nærmere i proposisjonen, og stiller seg undrende til at dette gjøres før meldingen er lagt fram for Stortinget. Å endre målformuleringer som ikke er forankret i sektoren, og som løsrives fra en mer helhetlig behandling i forbindelse med stortingsmeldingen høsten 2019, er uheldig. Komiteen mener eventuelle endringer bør gjøres som en konsekvens av Stortingets behandling av den kommende meldingen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre merker seg at Statped har vært gjennom en omstilling, og at de justerte målene settes for å gjøre Statped mer brukerrettet. Barnehager og skoler skal kunne legge til rette for god og inkluderende utvikling og opplæring til alle barn og elever. Det er behov for å utvikle arbeidsmåtene overfor lokalt nivå slik at kompetansen i det spesialpedagogiske systemet støtter opp om arbeidet i barnehager og skoler på best mulig måte.

Fritak for skolefag

Komiteen viser til budsjetthøringen, der det ble tatt opp problemet med at en del elever med sansetap blir fritatt for enkelte skolefag, og at dette bidrar til at disse elevene opplever faglig og sosial ekskludering som følge av fritaket. Elever opplyser at de opplever å være tvunget til å akseptere fritak i møte med skoleledelsen. Det synes som at årsaken til fritak ofte er økonomisk begrunnet, eller at skolene mangler kunnskap om tilrettelegging av de aktuelle fagene.

Komiteen er bekymret for at en del skoler ser ut til å velge fritak som en enklere løsning enn tilrettelegging, og understreker at fritak ikke skal gis dersom det ikke kan dokumenteres at dette er i overensstemmelse med elevens og foresattes ønske, samt at det foreligger en faglig begrunnelse fra pedagogisk personale.

Undersøkelsen foretatt av Opinion på oppdrag fra Blindeforbundet i mai 2018 viser at 34 pst. av synshemmede mellom 23 og 36 år har uførepensjon. Hele 44 pst. av dem som har uføretrygd, ble erklært uføre da de var 20 år eller yngre.

Komiteen mener dette er svært bekymringsfullt, og understreker at utdanning er inngangsporten til arbeidsmarkedet, uavhengig av funksjonsnivå.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fritak for skolefag ikke blir gitt dersom dette ikke er i overensstemmelse med elev og foresattes ønsker, at fritaket må være faglig begrunnet, og at konsekvensene av et fritak er gjort godt kjent for eleven og foresatte.»

Solberg skole

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det er fylkeskommunens ansvar å gi opplæringstilbud til barn i skolealder som er til behandling i spesialisthelsetjenesten. Barna er normalt tilhørende sin nærscole og trenger fylkeskommunens skoletilbud i den tiden de er til behandling. Sykehuskolene gir et viktig tilbud underveis i både utredning og behandling, gir mulighet for observasjon av barna i opplæringssituasjon, og sikrer at syke barn får mulighet til å følge opplæringen og unngå kunnskaps-hull. Flertallet er kjent med at Solberg skole har en lang historie og god erfaring med å gi både opplæring og oppfølging av barn som får behandling på Spesialsykehuset for Epilepsi. Dersom dette behandlingstilbudet flyttes, vil barna ha behov for og rett til et opplæringstilbud i fylkeskommunen der behandlingen gis. Dersom barn med epilepsi fremover vil få behandling ved Oslo universitetssykehus i Oslo kommune, vil det være naturlig at Oslo kommune som opplæringsansvarlig vurderer hvordan de best ivaretar et godt opplæringstilbud for disse barna.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at det er bekymring for ivaretagelsen av Solberg skole og den nasjonale, spesialiserte kompetansefunksjonen som denne skolen har på epilepsi og skolegang. Disse medlemmer har merket seg at det er bekymring både i forbindelse med samlokalisering av Oslo universitetssykehus, der det ligger føringer om flytting fra Bærum i Akershus til Gaustad i Oslo, og med prosessene rundt etablering av Viken. Disse medlemmer mener regjeringen bør følge disse prosessene nøye og sikre at skolens nasjonale ansvar for å yte spesialisert kompetanse på epilepsi og skolegang til skoler og PP-tjenester blir videreført, samt i større grad tilgjengeliggjøre skolens spisskompetanse på epilepsi og skolegang for skoler og PP-tjenester nasjonalt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet registrerer at det er et stort behov for å etablere deltidsoplæring for blinde og svaksynte elever i

punktskrift, samt elevkurs og opplæring av lærere som underviser elever med sansekap.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjettforslag, der det er foreslått å øke bevilgningen med 4 mill. kroner ut over regjeringens forslag i Prop. 1 S (2018–2019).

5. Barnehager

5.1 Kap. 231 Barnehager

Komiteen viser til den nylig vedtatte bemanningsnormen og merker seg at regjeringen foreslår å bevilge 102,8 mill. kroner til å bedre finansieringen av bemanningsnormen i barnehagene. Komiteen merker seg at regjeringen mener at kommunesektoren og de private barnehagene er kompenserte for innføringen av bemanningsnormen.

Komiteen mener at tidlig deltakelse i barnehagen er viktig for blant annet å styrke språkutviklingen, og registrerer at regjeringen foreslår å utvide ordningen med gratis kjernetid i barnehagen til å inkludere toåringer fra familier med lav inntekt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen foreslår en mindre økning i maksimalprisen for en barnehageplass for å gi rom for denne utvidelsen, samtidig som det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt videreføres.

Flertallet er glade for at satsingene til regjeringen og Kristelig Folkeparti har bidratt til et positivt løft for barnehagesektoren, og viser til at en stadig høyere andel barn går i barnehagen, og at også antall minoritets-språklige barn i barnehagen øker. Flertallet viser til at regjeringen foreslår en samlet bevilgning på om lag 430 mill. kroner i 2019 til tiltak for å fremme kvalitet og kompetanse i barnehagene. Høy kvalitet i barnehagetilbudet er avgjørende for at hvert enkelt barn skal trives, utvikle seg positivt og lære gjennom lek. Flertallet er særlig opptatt av at barnehager med lav kvalitet på tilbudet får støtte i implementeringen av den nye rammeplanen. Flertallet er positive til at regjeringen foreslår å styrke kompetansetiltak for ansatte med 15 mill. kroner i 2019.

Flertallet mener trygge fagpersoner er avgjørende for å ha god kvalitet i barnehagen. Flertallet viser til at regjeringen har skjerpet pedagogtettheten, og foreslo en minstenorm for bemanning i barnehagene, som Stortinget har vedtatt.

Flertallet ønsker en barnehagesektor som preges av et stort mangfold av private og kommunale tilbud av barnehager, både store og små. Mangfoldet er viktig for familiens valgfrihet. Det er forskjell på familier og barn. Noen barn trives i en realfagsbarnehage, mens

andre vil være i en naturbarnehage. Flertallet er glad for at private og ideelle barnehager bidrar med variasjon i pedagogisk opplegg, aktiviteter, tilknytning til organisasjoner eller trossamfunn, friluftsliv og annet. Flertallet tror at ulike barnehager inspirerer hverandre til stadig å forbedre kvaliteten og tenke nytt, og at det er til barnas beste. Flertallet vil understreke at etablering av barnehager i privat eierskap og drift har spilt en stor rolle i arbeidet med å oppnå det tverrpolitiske målet om full barnehagedekning, og at barnehagene i dag er en sentral del av hverdagen for nesten 300 000 barn.

Flertallet vil vise til resultatene fra tidenes største foreldreundersøkelse i norske barnehager, der over 100 000 foreldre deltok. Den viser at foreldre med barn i private barnehager er mer tilfreds med tilbudet barna får enn foreldre med barn i kommunale barnehager. Foreldrene mener blant annet at de private barnehagene er best på lokaler, sikkerhet og personaltetthet.

Flertallet er glad for at regjeringen har tatt initiativ til en kunnskapsbasert gjennomgang av regelverket for etablering og finansiering av private barnehager, bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetalning og tilsynssystemet. Barnehagesektoren er i endring, og flertallet mener det er klokt å oppdatere regelverket deretter. Flertallet er opptatt av at vi har et regelverk for tilskudd og kontroll som sikrer gode og trygge barnehager, og som legger til rette for et mangfold av eiere og valgfrihet for familiene. Flertallet mener at et oppdatert regelverk vil sikre en barnehagesektor som også i fremtiden har langsiktige eiere med legitimitet i befolkningen.

Flertallet vil understreke viktigheten av å sikre at de private barnehagene har gode og forutsigbare vilkår. Flertallet viser til at det går om lag 140 000 barn i private barnehager, og mener det er viktig å likebehandle støtten til barna uavhengig av barnehagens eierform. Flertallet er derfor glad for at regjeringen opprettholder en lik tilskuddssats for private og offentlige barnehager, og mener dette er særlig viktig for de mindre, enkeltstående barnehagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der partiet øker satsingen på barnehage med 580 mill. kroner ut over regjeringens forslag. For disse medlemmer er det avgjørende at man utvikler barnehagen som en fellesarena for tidlig innsats, sosial læring og inkludering, der alle barn skal oppleve at de er del av et fellesskap.

Mange nok ansatte med riktig kompetanse er den viktigste forutsetningen for at alle barn blir sett og for at lek og læring skjer på barnas premisser, og disse medlemmer ønsker derfor en mer ambisiøs pedagogisk norm med krav om at halvparten av de voksne skal

være barnehagelærere, samtidig som det arbeides systematisk for flere fagarbeidere. Disse medlemmer viser derfor til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett setter av 125 mill. kroner til å sikre 50 pst. barnehagelærere innen to år.

Et godt og tilgjengelig barnehagetilbud er viktig for barn, foreldre og for arbeidslivet. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en bevilgning på 175 mill. kroner for å øke antallet barnehageplasser.

Disse medlemmer mener regjeringens stadige økning i barnehageprisen gjør barnehage stadig dyrere for vanlige småbarnsfamilier, og viser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, der det foreslås en bevilgning på 65 mill. kroner for å unngå økt makspris for barnefamiliene.

Disse medlemmers intensjon er at pengene fellesskapet bruker på barnehager, skal gå til barna, ikke gevinster for kommersielle selskaper. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der tilskuddssatsen til private barnehager reduseres med i underkant av 1 pst., som utgjør 85 mill. kroner. Disse medlemmer viser til at partiet samtidig setter av 400 mill. kroner, det vil si 300 mill. kroner mer enn regjeringen, til å fullfinansiere bemanningsnormen. Midlene til bemanningsnormen er særlig innrettet mot små og ideelle barnehager. Disse medlemmer vil derfor påpeke at mens de store kommersielle barnehagene vil få kompensert noe mindre, ville justeringen av tilskuddssatsen ikke ført til noen stor endring for små og ideelle barnehager, som tvert imot vil få romsligere økonomi med Arbeiderpartiets budsjett enn regjeringens forslag til statsbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at barnehagen skal bygge på en grunnleggende respekt for barndommens egenverdi og bidra til en meningsfull oppvekst. Dette må gjelde uavhengig av barnets funksjonsnivå, bosted og den bakgrunnen barnet har sosialt, kulturelt og etnisk. Disse medlemmer mener læring i barnehagen må skje på barnas egne premisser og først og fremst gjennom lek. Den faglige kvaliteten sikres gjennom pedagogiske ledere som gis tillit og tar ansvar for barnehagens innhold innenfor en nasjonalt fastsatt rammeplan. Det er viktig å styrke kvaliteten i barnehagetilbudet. Det må derfor satses på de ansattes kompetanse, på flere ansatte per barn og på barnehagene som fysisk anlegg.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen til barnehager med 300 mill. kroner ut over regjeringens forslag ved å øke rammetilskuddet til kommunene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av at barnehagen skal anerkjenne barndommens egenverdi og ivareta barns behov for omsorg og lek, og legge grunnlaget for livslang læring og dannelse. En god barndom varer hele livet. Sosialistisk Venstreparti vil prioritere tiltak som styrker kvaliteten i barnehagen, og som gir alle barn mulighet til å gå i barnehage. Gjennom sterke fellesarenaer gir vi barna våre best forutsetninger for å lykkes. Dette medlem vil hegne om prinsippet om at barnehagen skal være et universelt velferdstilbud som kommer alle barn til gode, uavhengig av foreldrenes økonomi eller bosted. Dette medlem vil ha en barnehage som gir alle barn like muligheter og bidrar til å utjevne sosial ulikhet. I Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett foreslås det derfor bevilgninger på om lag 130 mill. kroner for lavere foreldrebetaling. Dette medlem vil vise til at foreldrebetalingen under den rød-grønne regjeringen reelt sett ble redusert med 35 pst, før den har begynt å stige igjen under den borgerlige regjeringen. Å igjen nå målet om en makspris på 1 750 kr (i 2005 kroner) vil være første store milepæl for Sosialistisk Venstreparti, som på sikt vil gjøre barnehagene gratis.

For å styrke kvaliteten på barnehagetilbudet foreslår Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative budsjett å skjerpe kravet om andel barnehagelærere til minimum 50 pst. av de ansatte, innføre et nytt krav om at minimum 25 pst. av de ansatte skal være fagarbeidere, samt styrke finansieringen av barnehagelærerutdanningen. I partiets alternative budsjett foreslås det dessuten å kutte regjeringens bevilgninger til kontantstøtte, men slik at 275 mill. kroner omgjøres til en kommunal ventestøtte på kr 6 000 kroner i måneden for barnefamilier som ikke har fått barnehageplass, og 342 mill. kroner til etablering av flere barnehageplasser på grunn av forventet økt etterspørsel på denne bakgrunn.

Gratis kjernetid i barnehagen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen foreslår å innføre gratis kjernetid for 2-åringer, og mener det vil være et viktig tiltak for å øke barnehagedeltakelsen for familier med lav inntekt og styrke språkopplæringen til minoritetsspråklige barn. Flertallet viser til at regjeringen foreslår en mindre økning i maksprisen for en barnehageplass med 50 kroner for blant annet å gi rom til denne utvidelsen. Flertallet er glade for at regjeringen viderefører det nasjonale minstekravet til redusert foreldrebetaling for familier med lav inntekt, slik at de er skjermet mot økningen i maksimalprisen. Flertallet mener det er riktig å prioritere barn i familier med lavere inntekt, slik at alle får muligheten til å delta i det viktige barnehagefellesskapet. Flertallet viser også til at inntektsgrensen for rett til gratis kjernetid ble

hevet til 533 500 kroner fra 1. august 2018. Flertallet synes det er positivt at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre og Kristelig Folkeparti har gitt 33 800 barn rett til gratis kjernetid siden 2015, og viser blant annet til en ny rapport fra SSB (Gratis kjernetid i barnehage i Oslo, Rapport 2: Oppfølging av barna på femte trinn), der det fremgår at minoritetsspråklige barn som har hatt gratis kjernetid i barnehage, gjør det bedre på nasjonale prøver på 5. trinn enn de barna som ikke har hatt tilbudet.

Post 21 Særskilte driftsutgifter

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til regjeringens beskrivelse av at et samlet forsøk med gratis barnehage og SFO har vist seg vanskelig å sette i gang og lage et godt forskningsopplegg for, hovedsakelig på grunn av andre positive initiativ for lavere foreldrebetaling for barnehage og SFO for lavinntektsfamilier. Flertallet mener det er positivt at regjeringens styrking av gratis kjernetid og innsats for lavere foreldrebetaling for SFO i utsatte byområder kommer lavinntektsfamilier til gode. Både barnehage og SFO er viktige arenaer for inkludering og sosialt fellesskap, og det er viktig at barn i familier med lav inntekt har mulighet til å delta på disse arenaene.

Flertallet viser til at en evaluering av SFO skal være ferdig innen utgangen av 2018. Flertallet merker seg samtidig at det er forsket mindre på SFO enn på skole og barnehage, og ønsker at det i oppfølgingen av evalueringen igangsettes ytterligere forskning om SFO. Flertallet ønsker derfor at de aktuelle midlene gjennom forskning særlig bidrar til økt kunnskap om SFO, samtidig som en andel kommer familier med lav inntekt med barn i SFO til gode. For å legge til rette for dette foreslår flertallet å flytte 23,75 mill. kroner fra kap. 231 post 21 Særskilte driftsutgifter til kap. 226 post 21 Særskilte driftsutgifter.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av å redusere foreldrebetalingen for SFO/AKS for alle og på sikt gjøre denne gratis. Dette medlem er derimot kritisk til at regjeringen foreslår behovsprøving for redusert foreldrebetaling etter samme modell som på barnehageområdet. Dette medlem vil vise til evalueringen som viser til at en slik ordning er byråkratisk, og at mange ikke kjenner til tilbudet, og således ikke benytter seg av den.

Post 60 Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til enighet om å styrke tilskuddet med 160 mill. kroner i 2019 for å bidra til å bedre innføringen av bemanningsnormen. Nok trygge voksne er avgjørende for kvaliteten i barnehagene og at

barn i hele landet skal ha gode og trygge barnehagedager. Flertallet viser til at det i innføringsfasen er særlig viktig å bidra til en bærekraftig økonomi i små private barnehager som ligger i kommuner som hadde over 6,0 barn per voksen i kommunens egne barnehager per desember 2017. Flertallet ber om at de nye tilskuddsmidlene innrettes slik at de bidrar til en bærekraftig økonomi i disse barnehagene i innføringsfasen.

Flertallet viser videre til forliket og enighet om ny bemanningsnorm, hvor regjeringen bes senest i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019 redigjøre for erfaringer med innfasing av bemanningsnormen i barnehager.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil ha en bemanningsnorm som sikrer at barna møter nok trygge voksne, og viser til at partiet foreslår 400 mill. kroner til finansiering av bemanningsnormen i 2019 i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Dette er en økning på 300 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Disse medlemmer viser til at KS har uttalt at regjeringen legger opp til en klar underfinansiering av barnehagene, og er bekymret for at den manglende finansieringen av bemanningsnormen vil føre til utfordringer for både kommunale og private barnehager, særlig for de små og ideelle barnehagene, og at dette truer mangfoldet i barnehagesektoren. Disse medlemmer foreslår derfor at normen fullfinansieres for 2019 slik at alle barnehagebarn sikres nok voksne.

Disse medlemmer viser til at Stortinget fattet vedtak nr. 807, 31. mai 2018 under behandling av sak om bemanningsnorm i barnehage:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i statsbudsjettet for 2019 med en plan for gjennomføring av bemanningsnormen som inneholder dekning av merkostnader for både offentlig og private barnehageeiere som sikrer at normen oppfylles i alle barnehager i løpet av overgangsordningen med varighet fram til 1. august 2019. Planen skal innrettes med sikte på en rettferdig fordeling mellom kommunene og bærekraftig økonomi i de små private barnehagene ved innføring av normen.»

Disse medlemmer kan ikke se at dette vedtaket er fulgt opp på en måte som sikrer finansiering til at alle barnehager kan oppfylle bemanningsnormen, eller at regjeringen har lagt fram en plan som Stortinget etterlyste.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet er positive til innføring av bemannings- og pedagognormen i barnehagene, og viser til den forbindelse til tidligere merknader i sakene der dette er behandlet. Men disse medlemmer viser samtidig til at Senterpartiet, i forbindelse med behandlingen av lovproposisjonen vårsesjonen 2018, advarte mot å iverksette reformene før klarhetene i finansier-

ingen var i orden. For å unngå en situasjon der kommunene og private barnehageeiere ble påført en økonomisk usikkerhet og underfinansiering, med det resultat at en risikerte kutt i andre velferdstjenester og kvaliteten i barnehagene, foreslo disse medlemmer derfor en utsettelse på ett år. Dessverre viser regjeringens budsjettforslag at vi fikk rett i vår kritikk. Disse medlemmer viser til beregninger fra både KS og PBL som viser at regjeringens budsjettforslag innebærer at reformene vil bli underfinansiert med over 400 mill. kroner i 2019. Disse medlemmer er bekymret for at innføringen av ny bemannings- og pedagognorm både vil redusere kvaliteten i barnehagetilbudet og vil føre til flere oppkjøp og større eierkonsentrasjon i private barnehager dersom reformene ikke fullfinansieres.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om en økning i rammeoverføringene over kap. 571 post 60 for blant annet å kompensere for innføringen av barnehagereformene med 400 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener nok voksne med god barnefaglig kompetanse er nøkkelen til gode barnehager. En god barnehage er en barnehage der alle barn blir sett hver dag og får omsorg og oppmuntring. Dette medlem vil vise til at den rød-grønne regjeringen i 2013 foreslo innføringen av et minimumskrav til grunnbemanning i tråd med Barnehagelovutvalgets anbefalinger, og med utgangspunkt i bemanningen i barnehagene i 2011 viste beregninger at kostnadene anslagsvis ville være på 830 mill. kroner. Der den rød-grønne regjeringen altså var innforstått med at en nasjonal norm skulle kompensere barnehagene for økte utgifter, så har den borgerlige regjeringen fastholdt påstandene om at normen ikke utløser ekstra bevilgningsbehov. Regjeringen legger til grunn at det nasjonale snittet er på nivå med bemanningskravene. Ifølge Utdanningsdirektoratet (Utdanningsspeilet 2016) har personaltettheten økt svakt siden 2011, men det vises til relativt store variasjoner mellom kommunene, og dette medlem mener det da er urimelig å legge et nasjonalt snitt til grunn for utmåling av kommunenes kompensasjon.

Dette medlem vil påpeke at det i lengre tid har vært stor tverrpolitisk enighet om å innføre en nasjonal bemanningsnorm, og det er noe foreldre og ansatte har ventet på i flere år. Til tross for dette er det stor uro i sektoren, selv flere måneder etter at bemanningsnormen er vedtatt og barnehagene er i full gang med å sette den ut i livet. Dette medlem mener regjeringen ikke har gjort nok for å legge til rette for en god implementering. Dette medlem er dessuten enig med ansatte og foreldre i at den vedtatte bemanningsnormen er et absolutt minimum. Derfor har Sosialistisk Venstreparti i

sitt alternative statsbudsjett foreslått å bevilge 436 mill. kroner til fullfinansieringa av bemanningsnormen og foreslått å styrke den ytterligere ved å kreve at minst 50 pst. av de ansatte skal ha barnehagelærerutdanning og minst 25 pst. skal være fagarbeidere.

6. Fagskoleutdanning

6.1 Kap. 240 Fagskoler

Komiteen slutter seg til omtalen i proposisjonen og viser for øvrig til behandlingen av Prop. 47 L (2017–2018) Lov om fagskoleutdanning (fagskoleloven) – etter behandlingen endret til Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven).

Komiteen slutter opp om målsettingen om å styrke fagskoleutdanningen, og viser til at den nye fagskoleloven som ble vedtatt i mai 2018, innebar et stort, viktig og riktig løft for hele fagskolesektoren og uten tvil vil bidra til økt status for utdanningene og til å styrke studentenes rettigheter. Loven slår fast at fagskoleutdanningene nå defineres som høyere yrkesfaglig utdanning. Dette vil gi fagskoleutdanningene større anerkjennelse og tydeliggjøre at utdanningene ved fagskolene og i universitets- og høgskolesystemet er parallelle og på nivå over videregående skole. Betegnelsen høyere yrkesfaglig utdanning sender et viktig signal både til potensielle søkere og ikke minst til arbeidslivets aktører om den viktige kompetansen kandidatene fra fagskolene besitter.

Komiteen peker på at det er viktig med fortsatt satsing på kvalitetsutvikling og utvikling av nye og relevante studietilbud i fagskolene, og merker seg at det også i 2019 foreslås å bevilge midler til å øke kunnskapsgrunnlaget om fagskolene og til å videreutvikle fagskoleutdanningene. Komiteen viser videre til at det er viktig at fagskoleutdanningen blir mer tilgjengelig og synlig som et utdanningsvalg etter videregående opplæring, og at midlene som foreslås til tiltak og prosjekter for å øke synligheten og tilgjengeligheten, vil kunne bidra til dette.

Komiteen viser til at det vil være et stort behov for flere fagarbeidere innenfor mange bransjer i årene fremover. Dette vil gjelde personer med fagbrev, men det er også behov for at flere tar høyere yrkesfaglig utdanning. Fagskolene er en viktig leverandør av norske fagarbeidere, og det er ikke uten grunn at fagskoleutdanningene kalles arbeidslivets utdanning. Fagskoleutdanningene er utviklet i nært samarbeid med partene i arbeidslivet, og skal også i fortsettelsen videreutvikles i tett samarbeid med disse.

Komiteen peker på at fagskolene uten tvil også vil spille en stor og avgjørende rolle for å sikre etter- og videreutdanning til norske arbeidsplasser i den omstillingen det norske arbeidslivet står i. Fagskolene kan tilby fleksible etter- og videreutdanningstilbud til fagarbeidere og virksomheter som møter krav om omstilling,

ikke minst som følge av ny teknologi og digitale løsninger i mange bransjer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, er glade for at regjeringen fortsetter å løfte fagskoleutdanningene i statsbudsjettet for 2019. Flertallet viser til at Norge kommer til å trenge tusenvis av dyktige fagarbeidere i fremtiden. Derfor er det avgjørende at vi jobber for at mange nok velger yrkesfag på videregående, og at flere går videre på en høyere yrkesfaglig utdanning. Flertallet er glad for at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har gitt fagskolene den plassen de fortjener i utdanningssystemet. De siste årene har regjeringen lagt frem en stortingsmelding om fagskoleutdanning med 48 tiltak, opprettet en utviklingspott for kvalitetsutvikling i fagskoleutdanningene, tildelt flere nye studieplasser og fått på plass en ny fagskolelov som styrker studentenes rettigheter og øker utdanningens status i samfunnet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er skuffet over at regjeringen ikke har satt av penger til en eneste ny fagskoleplass i budsjettet for 2019 – dette på tross av at næringslivet etterspør flere fagarbeidere med fagskoleutdanning, slik også NHOs kompetansebarometer slår fast. Norge trenger flere stolte fagarbeidere, og det er viktig at en prioriterer flere studieplasser innenfor fagskolene, slik at en kan dekke den etterspørselen som næringslivet etterlyser.

Post 60 Tilskudd til fagskoler

Komiteen viser videre til at det ble gjort en endring i finansieringssystemet til fagskolene i statsbudsjettet for 2018. Den nye tilskuddsordningen inneholder et grunntilskudd og et resultatbasert tilskudd. Midlene blir nå tildelt fylkeskommunen, som tildeler midlene videre til egne både offentlige og private fagskoler.

Komiteen mener det er viktig at fylkeskommunen bidrar til å sikre et mangfold av private og offentlige tilbud. Komiteen mener kjennskap til lokale og regionale forhold er viktig for at fagskolene skal utvikle gode studietilbud i tråd med det lokale og regionale kompetansebehovet, og mener derfor det er viktig at det er dette forvaltningsnivået som har ansvaret for fagskolene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen foreslår å bevilge 725,4 mill. kroner over kap. 240 post 60. Disse medlemmer viser videre til at regjeringen foreslår at 2,7 mill. kroner inkludert i totalbevilgningen kommer som en følge av at det ble overført for lite midler fra Helse- og omsorgsdepartementet da tilskuddsordningen

for fagskoleutdanning ble opprettet i statsbudsjettet for 2018.

Studieplasser

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil vise til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som bevilger ytterligere 15,5 mill. kroner over kap. 240 post 60 og vil gi 300 nye plasser til høyere yrkesfaglig utdanning ved fagskolene, som del av Arbeiderpartiets opptrappingsplan for 1 000 nye fagskoleplasser. Disse medlemmer mener at det ikke er nok å bare snakke om at flere skal velge yrkesfaglige studieretninger og fagskoleutdanning, men at man må sette handling foran ord og faktisk bevilge midlene som skal til for å få flere studenter i høyere yrkesfaglig utdanning. Disse medlemmer mener at en også må styrke fagskolene ved å satse på etter- og videreutdanning for å sikre og videreutvikle god pedagogisk kvalitet på utdanningen og gi fagskolelærere bedre muligheter til etter- og videreutdanning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at fagskoleutdanning er etterspurt både i næringslivet og i offentlig sektor. Mens vel 30 pst. over 16 år har universitets- og høyskoleutdanning, er det bare ca. 1,4 pst. som har fagskoleutdanning. Disse medlemmer viser til at dette ikke er tilstrekkelig for å dekke arbeidslivets behov. Innenfor enkelte bransjer er det mangel på relevante fagskoletilbud sammenlignet med etterspørselen i arbeidslivet. Tall fra NHOs kompetansebarometer for 2018 viser at 53 pst. av medlemsbedriftene har behov for flere fagskoleutdannede. Disse medlemmer viser til at regjeringen selv har uttalt at det de kommende årene bør være større vekst i fagskoleutdanningen enn i universitets- og høyskolesektoren. Allikevel har antall studieplasser i fagskolen økt langt mindre enn antall studieplasser i annen høyere utdanning de siste årene. Disse medlemmer mener derfor det er et paradoks at regjeringen i sitt budsjettforslag for 2019 ikke legger opp til nye studieplasser i fagskolen når arbeidslivet så tydelig etterspør nettopp disse utdanningene.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke bevilgningen med 17,7 mill. kroner for å etablere 500 nye fagskoleplasser i 2019.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til partiets merknader og forslag i Innst. 254 S (2016–2017), hvor partiet blant annet ba regjeringen komme tilbake med en forpliktende opptrappingsplan for studieplasser ved fagskolene med sikte på å øke utdanningskapasiteten betraktelig sammenlignet med dagens studenttall. Dette medlem imøteser gjerne at en slik plan legges fram i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019.

Basisbevilgning

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at gjeldende finansiering av fagskoleutdanningene ikke er tilstrekkelig til å dekke kostnadene ved å tilby disse utdanningene. Disse medlemmer viser til at fagskoleutdanning er de eneste av de offentlige utdanningene som ikke er omfattet av gratisprinsippet. Studenter som går i fylkeskommunale fagskoler, betaler i gjennomsnitt 24 500 kroner i skolepenger. Disse medlemmer mener dette gir studenter som ønsker å ta høyere yrkesfaglig utdanning, en betydelig kostnadsulempe sammenlignet med studenter som tar utdanning på universitet og offentlige høyskoler, og kan være en årsak til at andelen fagskolestudenter er lav sammenlignet med annen høyere utdanning. Disse medlemmer mener det er nødvendig å øke basisfinansieringen av fagskoleutdanningene slik at det blir en likebehandling av studenter innen offentlig høyere utdanning.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke basisbevilgningen til fagskoler med 15 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Post 61 Utviklingsmidler til fagskoleutdanning

Komiteen er tilfreds med at utviklingspotten for kvalitet i fagskoleutdanningene som ble opprettet i statsbudsjettet for 2018, videreføres i statsbudsjettet for 2019. Høy kvalitet i utdanningstilbudet og godt samsvar mellom utdanningstilbudet og den kompetansen arbeidslivet etterspør, er viktig. Komiteen viser til at utviklingspotten fra og med i år blir forvaltet av Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er opptatt av å sikre god pedagogisk kvalitet på fagskolene, og viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det settes av 10 mill. kroner til etter- og videreutdanning for fagskolelærere. Disse medlemmer mener det er viktig at også fagskolelærere får tilbud om slike etter- og videreutdanningsmidler, og mener det er behov for en opptrapping her i årene fremover, i tråd med større interesse for fagskoleutdanning, og målet disse medlemmer har om en opptrappingsplan for flere fagskolestudenter.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke bevilgningen til utvikling av fagskolesektoren med 10 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

6.2 Kap. 241 Felles tiltak for fagskolesektoren

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteen merker seg at midlene prioriteres til tiltak som skal bidra til å nå målene om et godt kunnskapsgrunnlag om fagskolesektoren, høy kvalitet i fagskoleutdanningen og en tilgjengelig og synlig fagskolesektor.

7. Kompetansepolitikk og livslang læring

7.1 Kap. 252 EUs utdannings- og ungdomsprogram

Komiteen viser til Norges deltakelse i EUs program for utdanning, ungdom og idrett, Erasmus+, og vil trekke frem viktigheten av internasjonalt samarbeid innen kunnskapssektoren. Elever, lærlinger, studenter, lærere og flere andre deltar i Erasmus+, og interessen for både studie- og praksisopphold har økt de siste årene.

Komiteen mener økt internasjonalisering både er viktig for den enkelte deltakers utvikling og for samfunnet som helhet, og viser til at det er stor grad av sammenfall mellom tematiske prioriteringer i Erasmus+ og norske prioriteringer i utdanningspolitikken.

Komiteen viser til at norsk deltakelse i de konkurranseutsatte midlene som blir forvaltet av Europakommisjonen, fortsatt er lav, men er glad for økt norsk interesse for deltakelse i prosjekter som Jean-Monnet, hvor to norske søkere i 2017 fikk støtte.

Komiteen mener det aktivt bør arbeides for et fortsatt sterkt norsk engasjement og deltakelse i programmet. Komiteen viser for øvrig til at kostnadene for fem norske eksperter på utdanningsområdet til Erasmus+ skal dekkes innenfor bevilgningen.

Komiteen merker seg at interessen for å delta i Erasmus+ er økende. Komiteen vil understreke viktigheten av at internasjonalisering og elev- og studentutveksling skjer på alle utdanningsnivåer. At elever på yrkesfag og studenter på fagskoler får internasjonal erfaring, kan være svært nyttig for norsk samfunn og næringsliv.

7.2 Kap. 253 Folkehøgskoler

Komiteen viser til at interessen for folkehøgskoler er økende, og at det nå er i overkant av 10 pst. av elevmassen som søker seg til folkehøgskole. Komiteen viser til at det de siste årene er opprettet flere nye folkehøgskoler, og regjeringen foreslår i denne proposisjonen midler til å starte opp Evje Folkehøgskole og folkehøgskole i Longyearbyen på Svalbard. Komiteen mener det er viktig å legge til rette for ungdommer som ønsker et annerledes skoleår hvor man kan utvikle seg og modnes for videre utdanning eller arbeidsliv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk

Venstreparti og Kristelig Folkeparti, viser til folkehøgskoleloven, der det slås fast at «Folkehøgskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning». Folkehøgskolene er spredt over hele landet og har stor betydning som aktivitets-, kultur- og kursentre i mange lokalsamfunn. Flertallet mener de forskriftsfestede kortkursene bidrar til at folkehøgskolene kan drive allmenndanning og folkeopplysning i et bredt perspektiv. Flertallet mener videre at kortkursene kan spille en viktig rolle i å forhindre utenforskap og fremme aktivitet. Flertallet viser til at Folkehøgskolerådet har tatt initiativ til en regelgjennomgang med tanke på å lande en fremtidsrettet modell for finansiering av kortkurs. Flertallet støtter dette initiativet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at Stortinget har bedt regjeringen finne en modell for å fase ut tilskudd til kortkursene, der grunnbevilgningen økes tilsvarende. Departementet er i dialog med Folkehøgskolerådet om dette og vil komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til høringen der Folkehøgskolerådet ba om at elever på folkehøgskole skulle få studiestøtte på samme nivå som studenter i fagskole, høyskole og universitet. Disse medlemmer mener det er viktig at elever på folkehøgskole har støtte- og finansieringsordninger som bidrar til at folkehøgskole kan være et reelt tilbud for alle. Disse medlemmer ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en sak der dette belyses nærmere.

Disse medlemmer fremmer dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en vurdering av hvordan støtte- og finansieringsordningene kan bidra til at folkehøgskolene kan være et reelt tilbud for alle.»

Post 70 Tilskudd til folkehøgskoler

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til budsjettavtalen, hvor det er foreslått å kompensere folkehøgskolene basert på manglende justering av faktisk elevtall. Disse medlemmer viser til at det er foreslått en bevilgning på 11 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser positivt på den økende interessen det er for å gå på folkehøgskole. Den store søkningen som har vært i de siste årene, gir grunnlag for å etablere flere studieplasser og nye skoler. Disse medlemmer vil be

regjeringen komme tilbake til Stortinget med en opptrappingsplan for nye studieplasser og nye folkehøgskoler, slik at Stortinget kan få en samlet vurdering på framtidig behov for nye plasser og skoler.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av behovet for nye folkehøgskoler i årene framover, inkludert en opptrappingsplan for nye folkehøgskoleplasser.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 11 mill. kroner til kompensasjon for økt elevtall – faktisk elevtall – til folkehøgskolene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til partiets alternative budsjett, der det foreslås 2,85 mill. kroner for å videreføre mentorordningen som vil omfatte 10 skoler og om lag 100 elever. Målet er å få spesielt utsatte ungdommer skolemotivert innen folkehøgskoleåret er omme. Prosjektet er evaluert av Universitetet i Sørøst-Norge, og erfaringene er svært gode.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å bevilge 0,5 mill. kroner til Setesdal Folkehøgskule og 0,3 mill. kroner til Evje Folkehøgskole. Flertallet viser videre til budsjettavtalen, hvor det er enighet om å foreslå en startbevilgning til Sjunghatten folkehøgskole på 0,75 mill. kroner og Ørskog folkehøgskole for 16-åringer på 0,75 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til initiativet fra Fauske kommune om opprettelse av Sjunghatten folkehøgskole, en skole som skiller seg ut som et spesielt godt tilbud til ungdom med funksjonsnedsettelse og andre utfordringer. Disse medlemmer er kjent med at folkehøgskolen er planlagt etablert i tilknytning til, og i et nært samarbeid med, Valnesfjord Helseportssenter.

Disse medlemmer viser videre til initiativet om etablering av Røros folkehøgskole. Profilen til skolen vil være framtidsrettet ressursforvaltning og bygger på formidling av verdensarv og sørsamisk kultur.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 1,9 mill. kroner til nye folkehøgskoler, fordelt på Setesdal Folkehøgskule med 0,75 mill. kroner, Sjunghatten folkehøgskole med 0,75 mill. kroner og Ørskog folkehøgskole med 0,75 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett for 2019, hvor det er foreslått 6,4 mill. kroner i oppstartsmidler til både Sjunghatten folkehøgskole og Røros folkehøgskole.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett foreslås å bevilge 2,5 mill. kroner til oppstart for Sjunghatten folkehøgskole.

Komiteen viser til at en etablering av folkehøgskole i Longyearbyen er et viktig tiltak for å styrke norsk tilstedeværelse på Svalbard.

Komiteen registrerer at i søknaden om godkjenning ber Svalbard folkehøgskole om et utvidet tilskudd for å dekke de økte kostnadene det innebærer å drive en skole på Svalbard. Komiteen understreker viktigheten av norsk bosetting på Svalbard og ber regjeringen vurdere søknaden om midler til særlige Svalbardkostnader, og eventuelt komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2019.

7.3 Kap. 254 Tilskudd til voksenopplæring

Komiteen vil understreke viktigheten av det arbeidet som studieforbundene og frivillige organisasjoner legger ned for at voksne kan få tilgang til god, fleksibel og brukertilpasset opplæring utenfor det formelle utdanningssystemet. Komiteen har merket seg at det samlede tilskuddet til studieforbund og voksenopplæringsorganisasjoner fra 2018 til 2019 er økt fra 221 961 000 kroner til 228 388 000 kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil understreke viktigheten og behovet for livslang læring. Få samfunn i verden stiller så høye krav til kunnskap og kompetanse som Norge. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet sammen med partene i arbeidslivet vil gjennomføre en bred kompetansereform, som skal gi den enkelte rett til etter- og videreutdanning. Disse medlemmer mener den viktigste forutsetningen for å lykkes med å skape nye og beholde eksisterende arbeidsplasser er å investere i ansattes kompetanse og kunnskap, slik at en er bedre rustet for å møte konkurransen i et stadig mer globalisert samfunn. Disse medlemmer vil vise til Arbeiderpartiets alternative budsjett på dette området, som har flere satsinger på i alt 177 mill. kroner for å styrke voksenopplæringsfeltet.

Post 73 Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å bevilge 2 mill. kroner ekstra til Voksenopplæringsforbundet (VOFO). VOFO utfører betydelige samordningsoppgaver mellom studieforbundene og

overfor det offentlige. Regional samordning blir enda viktigere framover, og disse medlemmer mener at VOFO er en pådriver for å gjøre ideell sektor til en tydeligere bidragsyter i landets kompetansepolitikk, både nasjonalt og regionalt, og vil gjennom sitt alternative budsjett støtte dette arbeidet.

7.4 Kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettssentre

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen. Komiteen vil påpeke at freds- og menneskerettighetssentrene er viktige læringsarenaer og bidrar til forskning, dokumentasjon og formidling om viktige hendelser fra vår nære historie som ikke må glemmes. Kunnskapen de formidler fra annen verdenskrig, holocaust, kunnskap om norsk krigshistorie og den nasjonalsosialistiske ideologien, er spesielt viktig i en tid med økende fremmedfrykt, antisemittisme og rasisme. Komiteen er spesielt opptatt av at disse sentrene skal formidle historien til ungdom og dekke behovet hele landet har for å få viktig kunnskap fra denne tiden.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil understreke behovet for kunnskapsformidling om totalitære ideologier. Kunnskap om totalitære ideologier og de katastrofene de har påført menneskeheten, er avgjørende for vår evne og vilje til å bevare det liberale demokratiet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de sentrene som i dag er omfattet av tilskuddsordningen, i varierende grad mottar statlig finansiering og tilskudd fra andre offentlige og private instanser. Disse medlemmer viser til at freds- og menneskerettighetssentrene spiller en viktig samfunnsrolle, og at det er behov for å styrke dette arbeidet i årene som kommer. Det er også viktig å sørge for at en satsing på sentrene innebærer at man styrker arbeidet ved sentre i alle deler av landet, og unngå tendenser til at sentrene som ligger utenfor Oslo, sakker akterut.

Disse medlemmer er kjent med at det er flere lokale initiativ til å ta i bruk anlegg fra krigen til formidlingsarbeid, blant annet Espeland fangeleir i Bergen. Disse medlemmer er positive til dette, og mener dette viser interesse og behov for formidling av menneskerverd, menneskerettigheter, demokrati og aktive medborgerskap spesielt rettet mot skoleelever. Disse medlemmer mener på denne bakgrunn det er behov for en helhetlig vurdering av omfang og opptrapping av den statlige medvirkningen i dette arbeidet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det

er foreslått å bevilge 1 mill. kroner til Fangeleir Espeland, se kap. 258 post 21.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det er foreslått å bevilge 1 mill. kroner til Fangeleir Espeland, se kap. 258 post 21.

7.5 Kap. 256 og kap. 3256 Kompetanse Norge

Komiteen vil bemerke at Kompetanse Norge i dag har et nasjonalt systemansvar for karriererettledning og ansvar for å utvikle og koordinere rettledningsområdet i hele Norge. Komiteen har også merket seg at sekretariatet for Nasjonalt fagskoleråd fra og med 2019 blir flyttet fra Kompetanse Norge til Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling innenfor høyere utdanning (Diku).

Komiteen vil understreke at Kompetanse Norge har det faglige og pedagogiske ansvaret for innholdet i opplæringa i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere.

Komiteen mener det er viktig at Kompetanse Norge skal være en pådriver for en helhetlig og effektiv kompetansepolitikk. Kompetanse Norge skal bidra til at befolkninga både tar del i utdanning og opplæring og tar i bruk den kompetansen som samfunnet trenger. Komiteen vil understreke viktigheten av at Kompetanse Norge fortsetter sitt arbeid med oppfølgingen av Meld. St. 16 (2015–2016) «Fra utenforskap til ny sjanse» og Nasjonal kompetansepolitisk strategi 2017–2021.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, ønsker å sikre et bærekraftig velferdssamfunn ved å skape flere jobber og kvalifisere folk til disse jobbene. Flertallet viser til at god kompetanse er avgjørende for å sikre norsk konkurranseevne og opprettholde høy sysselsetting, men også for å gi den enkelte trygghet for å ha varig tilknytning til arbeidslivet. Flertallet er derfor glade for at regjeringen og Kristelig Folkeparti har fornyet og forsterket kompetansepolitikken og har satt i gang et offensivt arbeid med å lage en kompetansereform, «Lære hele livet», i nært samarbeid med partene i arbeidslivet.

Flertallet viser til at det for første gang ble etablert en nasjonal kompetansepolitisk strategi i 2017, og at regjeringen og Kristelig Folkeparti har fulgt opp med flere konkrete tiltak. Flertallet vil blant annet peke på satsingen på digital karriereveiledning, utvidelse av retten til videregående opplæring til flere voksne og innføring av ordningen «Fagbrev på jobb». Flertallet er særlig positive til ordninger som gir voksne bedre muligheter til å bygge opp et fagbrev og kombinere opplæring med arbeid. Flertallet viser til at regjeringen foreslår å bevilge 36,3 mill. kroner i 2019 til at flere skal

delta i forsøk med moduler på grunnskolenivå og i fag- og yrkesopplæring.

Flertallet mener det er viktig at flere voksne får påfyll av kompetansen gjennom arbeidslivet, og at det må etableres et tettere samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene, partene i arbeidslivet og nasjonale og lokale myndigheter. Flertallet viser til at regjeringen foreslår 37 mill. kroner til utvikling av mer fleksible videreutdanningstilbud i digital kompetanse, og er glade for at tilbudene skal utvikles i samarbeid mellom høyskoler, universiteter eller fagskoler, og bedrifter og næringsliv. Flertallet vil understreke behovet for å etablere flere tilbud som voksne kan kombinere med tilnærmet full jobb, for eksempel gjennom inndeling i moduler eller nettbasert opplæring.

Flertallet viser videre til at regjeringen foreslår 30 mill. kroner til bransjeprogram for utsatte bransjer, og mener det er riktig at regjeringen vil prioritere opplæring og videreutdanning til lavt utdannede og fagarbeidere innenfor disse bransjene. Flertallet er positive til at det først utvikles et bransjeprogram for kommunal omsorgssektor og industri- og byggenæring, og ser frem til å høste erfaringer fra disse programmene.

Flertallet mener det er viktig at utdanningssystemet er i stand til å møte arbeidslivets behov for fleksible kompetansetilbud, og viser til at regjeringen har nedsatt et ekspertutvalg som skal undersøke hvilke udekkede behov som finnes for etter- og videreutdanning, og om rammebetingelsene for investering i ny kompetanse er tilstrekkelig gode for bedriftene og for den enkelte. Flertallet er positive til at regjeringen foreslår 6 mill. kroner for å starte arbeidet med å utvikle en nettplattform for etter- og videreutdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til partiets alternative budsjett, der det er satt av 1,2 mrd. kroner til gjennomføring av en stor kompetansereform for å gjøre Norge bedre rustet til det nye arbeidsmarkedet. Dette er en av de større samfunnsinvesteringer som må gjøres i årene som kommer.

Disse medlemmer mener det trengs en bred reform, i tett samarbeid med partene i arbeidslivet, som sørger for nødvendig påfyll av kompetanse i et arbeidsliv som blir mer automatisert og digitalisert og er i stadig raskere endring. Disse medlemmer mener at dette må innebære at alle må få mulighet til å lære og å oppdatere sin kompetanse, og at dette ikke bare må være et ansvar for den enkelte. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets kompetansereform skal utvikles i samarbeid med partene i arbeidslivet og utdanningsinstitusjonene, både universiteter, høyskoler og fagskoler. Voksenopplæringen skal også bli en viktig tilbyder, og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet i sitt alternative budsjett også satser 15 mill. kroner på desentraliserte utdanningstilbud gjennom studiesentrene, og

i tillegg vil styrke tilskuddet til VOFO. Hovedansvaret for å heve kompetanse skal ligge hos staten og partene, men disse medlemmer mener at den enkelte arbeidstaker også må få mulighet til å opparbeide seg en rett til etter- og videreutdanning gjennom et langt liv i arbeid. Som del av Arbeiderpartiets kompetansereform opprettes et kompetansefond der staten går inn med 100 mill. kroner som skal investere i befolkningens kunnskap og kompetanse, basert på nasjonale behov, men tilpasset arbeidsplassenes regionale og lokale krav. Kunnskapsinstitusjonene stimuleres også til å bidra mer til etter- og videreutdanning som del av Arbeiderpartiets kompetansereform. For å unngå økende forskjeller mellom de som er i arbeidslivet og de som vil inn, må også personer utenfor arbeidslivet kunne tilegne seg arbeidskvalifiserende kompetanse, og Arbeiderpartiets kompetansereform har dermed tiltak både for at folk skal «lære på jobb», i hovedsak under Kunnskapsdepartementets budsjettområder, og «lære på vei til jobb», i hovedsak under Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Arbeids- og sosialdepartementets budsjettområder.

Disse medlemmer viser til at den enkeltes evner og kompetanse utgjør Norges mest verdifulle ressurs, og til at en vellykket kompetansereform handler om helhet i tiltakene og samarbeid mellom partene i arbeidslivet, ulike tilbydere av kurs- og utdanningstilbud, med Nav og andre offentlige aktører. Disse medlemmer vil stimulere kunnskapsinstitusjonene våre, både fagskoler, universiteter og høyskoler, til å bidra mer til etter- og videreutdanning og utvide bransjeprogrammene regjeringen vil sette i verk, til å gjelde transport og varehandel. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 30 mill. kroner til to nye bransjeprogrammer innen transport og varehandel, 30 mill. kroner til insentiver for flere tilpassede etter- og videreutdanningstilbud ved universiteter og høyskoler og 10 mill. kroner til flere tilpassede etter- og videreutdanningstilbud ved fagskolene. Disse medlemmer mener dette skaper større helhet i kompetansereformen, og vil gi utdanningsinstitusjonene bedre finansiering for å bidra enda mer til livslang læring.

7.6 Kap. 257 Kompetansepluss

Komiteen mener Kompetansepluss-programmet er viktig for å sikre at flere i arbeid kan få opplæring i grunnleggende ferdigheter, og registrerer at regjeringen foreslår en bevilgning på 177 723 000 kroner under dette kapitlet.

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris-

telig Folkeparti, viser til at 53 000 mennesker har deltatt i kurs grunnet kompetansepluss siden 2013, og er glade for at regjeringen og Kristelig Folkeparti har om lag doblet midlene til Kompetansepluss sitt arbeid fra 2013 til 2018, til om lag 172 mill. kroner i 2019. Flertallet er positive til at regjeringen foreslår å styrke Kompetansepluss med ytterligere 10 mill. kroner i budsjettforslaget for 2019. Flertallet viser til at regjeringen har satt i gang med en inkluderings- og integreringsdugnad, og mener at flere må få tilbud om opplæring i grunnleggende ferdigheter på arbeidsplassen for å sikre et inkluderende arbeidsliv. Flertallet mener arbeidsplassen er en viktig arena for læring, og at Kompetansepluss bidrar til at flere voksne får den nødvendige kompetansetryggheten til å stå i jobb lenger.

7.7 Kap. 258 Tiltak for livslang læring

Komiteen viser til at humankapitalen utgjør over 80 pst. av nasjonalformuen. Fremtidig verdiskaping forutsetter at humankapitalen forvaltes godt og effektivt, og livslang læring og kompetanseutvikling er derfor en nødvendighet innen alle utdanningsnivåer og de fleste typer yrker.

Komiteen har merket seg at det er satt i gang flere tiltak for å styrke livslang læring, der Kompetanse Norge spiller en viktig rolle.

Komiteen vil fremheve Meld. St. 16 (2015–2016) «Fra utenforskap til ny sjanse. Samordnet innsats for voksnes læring», som inneholder tiltak som skal gi voksne bedre muligheter til å styrke sin kompetanse, øke mulighetene sine til å delta i opplæring og få sin medbrakte kompetanse godkjent. Komiteen vil påpeke at en rekke av tiltakene fra meldingen er iverksatt. Komiteen merker seg videre det store behovet for kvalifiserte lærere innenfor feltet og vil trekke frem at regjeringen gjennom Kompetanse Norge har utviklet og iverksatt lokale tilbud om etterutdanning for lærere og andre som underviser i voksenopplæringen.

Komiteen vil også trekke frem at det høsten 2017 ble iverksatt forsøk med modulstrukturert opplæring for voksne i grunnleggende ferdigheter i regi av Kompetanse Norge og i fag- og yrkesopplæring i regi av Utdanningsdirektoratet, og at disse forsøkene videreføres i 2019.

Komiteen merker seg at det i revidert budsjett for 2018 ble bevilget 10 mill. kroner til utvikling av fleksible videreutdanningstilbud innenfor teknologi og digitale løsninger, jf. Innst. 400 S (2017–2018), og at det foreslås 37 mill. kroner til denne satsingen i 2019.

Komiteen merker seg videre at departementet vil utvikle bransjeprogram i samarbeid med partene i arbeidslivet. Målet er at virksomheter i bransjer som er særlig utsatt for omstilling og digitalisering og automatisering, skal få bedre anledning til å gi sine ansatte faglig oppdatering.

Komiteen vil understreke at det er viktig for befolkningen i hele landet at de har mulighet for å ta utdanning. Desentraliserte tilbud spiller en viktig rolle for at flere voksne får tilgang til utdanning, får kompetanse, deltar i arbeidslivet og for bedre levekår i ulike regioner.

Komiteen har merket seg interesse for å sette i gang flere tiltak for å styrke livslang læring. For å høste praktiske erfaringer med føringer i Nasjonal kompetansesepolitisk strategi 2017–2021 ber komiteen departementet vurdere hvordan det kan bidra til å realisere pilotprosjektet «Motivasjon, opplæring og rettleiing (MOR)» i Ryfylket, som ledes av Høgskolen i Innlandet ved avdeling for karriereveiledning.

Komiteen vil særlig fremheve den viktige satsingen på modulstrukturert opplæring. Komiteen vil understreke viktigheten av fleksible løsninger innen livslang læring, både for dem som står utenfor arbeidsmarkedet og dem som er i arbeidsmarkedet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil samtidig fremheve at modulstrukturert opplæring ikke skal konkurrere med definert formalisert kompetanse, og at fagenes innhold og nivå ikke må senkes som følge av satsingen.

Disse medlemmer viser til den store bevilgningen på rundt 1,2 mrd. kroner samlet sett, fordelt på flere departementer, som er satt av til kompetansereform i Arbeiderpartiets alternative budsjett. Livslang læring må være en sentral del av den norske modellen, og disse medlemmer mener behovet er økende, og at livslang læring i framtida må være tilgjengelig for alle. Utviklingen går også i en retning der det blir mindre klare skiller mellom læring ved utdanningsinstitusjoner og læring i arbeidslivet, og mellom «førstegangsutdanning» og det vi vanligvis tenker på som «etter- og videreutdanning», og disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiets kompetansereform er arbeidslivsnær og skal gi vanlige arbeidstakere påfyll av relevant kompetanse i møte med nye behov i arbeids- og næringsliv. Disse medlemmer vil også stimulere kunnskapsinstitusjonene til å bidra mer til etter- og videreutdanning, samt inkludere voksenopplæringen og ha flere desentraliserte utdanningstilbud, og viser til Arbeiderpartiets forslag i alternativt budsjett for å få dette til.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å bevilge 1,0 mill. kroner til Fangeleir Espeland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 1 mill. kroner til Fangeleir Espeland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til disse partienes omtale av Fangeleir Espeland under kap. 255 Tilskudd til freds- og menneskerettssentre.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å bevilge 1 mill. kroner til Lister Kompetanse.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 1 mill. kroner til Lister Kompetanse.

8. Høyere utdanning

8.1 Kap. 260 Universiteter og høyskoler

Komiteen mener universitetenes og høyskolenes hovedoppgave er å legge grunnlaget for vekst, verdiskaping og velferd gjennom å utdanne mennesker til et arbeidsliv som krever høy kompetanse, og utføre fri forskning for å søke ny kunnskap.

Komiteen understreker at kunnskap er vår viktigste nasjonale kapital. De store samfunnsutfordringene må møtes med kunnskap. Kunnskap er avgjørende for å skape bærekraftige arbeidsplasser, for nødvendig omskilling, videre samfunnsbygging og utvikling av velferdsstaten. Kunnskapspolitikken må derfor favne bredest mulig. Komiteen viser til at kvaliteten på våre utdannings- og forskningsinstitusjoner er avgjørende for hvor godt vi lykkes med å utvikle og ta i bruk ny kunnskap, skape nye næringer og videreutvikle privat og offentlig sektor. Kunnskap er verdifullt for hver enkelt av oss fordi den åpner for nye forståelsesformer og bidrar til personlig vekst og utvikling. Komiteen vil presisere at ut over det målbare og instrumentelle har kunnskap en egenverdi. Dette er særlig viktig i høyere utdanning og forskning.

Komiteen viser til at Norge er langstrakt, med store avstander og variert næringsstruktur. I alle deler av landet trengs et bredt studietilbud for å sikre lik rett til utdanning og møte arbeids- og samfunnslivets behov. Arbeidslivet er i rask endring. Dette øker behovet for tett samarbeid mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner.

Komiteen vil understreke at læresteder og forskningsinstitutter spiller en viktig rolle for utviklingen av næringsliv, offentlig sektor og sivilsamfunn. God forskning sikrer både framtidig næringsgrunnlag og kvalitet på utdanningen. De store samfunnsutfordringene og vår framtidige vekst og velferd avhenger av vitenskapelig innsikt og løsninger. Derfor må vi sikre forsknings- og utdanningsinstitusjonene gode rammebetingelser.

Komiteen vil understreke at fri tenkning, frie institusjoner og vitenskapelig mangfold og kvalitet er de viktigste faktorene for både intellektuell og materiell utvikling.

Komiteen vil understreke behovet for åpenhet, selvstendighet og mangfold i academia. Ingen skal oppleve diskriminering på grunn av kjønn, sosial status, seksuell tilhørighet, etnisk bakgrunn eller politiske holdninger. Komiteen vil videre understreke at akademisk undervisning og forskning skal bygge på rasjonalitet og anerkjent vitenskap, og at toleranse, forskningsfrihet og meningsmangfold er særlig viktige verdier for akademiske institusjoner.

Strukturreformen

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at SAKS-midlene som har blitt bevilget over statsbudsjettet i forbindelse med strukturreformen i universitets- og høyskolesektoren, ikke er fjernet. I budsjettet foreslås det bevilget 15 mill. kroner til SAKS-prosesser i 2019 og at øvrige midler blir omdisponert til andre kvalitetsfremmende tiltak, slik det ble signalisert i forslag til statsbudsjett for 2018.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til den planlagte evalueringen av strukturreformen i universitets- og høyskolesektoren.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har fjernet tilskuddene til kvalitetsarbeid etter fusjonene, og forventer at regjeringen sikrer at ikke sammenslåinger og gjentatte effektiviseringskutt går ut over institusjonenes studie- og forskningskvalitet.

Avbyråkratiserings- og effektiviseringskutt

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen gjennom flere statsbudsjett har gjennomført flate kutt i universitets- og høyskolesektoren, begrunnet som «avbyråkratisering og effektivisering». Disse medlemmer understreker at med dette får universitets- og høyskolesektoren et oppsamlet kutt på over 1 mrd. kroner i regjeringsperioden. Disse medlemmer mener at denne typen innsparinger, flatt fordelt over mange år, går ut over både studie- og forskningskvaliteten. Disse medlemmer er generelt kritiske til å bruke universitets- og høyskolesektoren som salderingspost for å få statsbudsjetter til å gå opp, og påpeker at konsekvensene av slike kutt er lite oversiktlige for både sektoren og allmennheten.

Disse medlemmer fremmer derfor dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen evaluere konsekvensene av et akkumulert effektiviseringskutt i størrelsesorden 1 mrd. kroner i universitets- og høyskolesektoren, med særlig hensyn på studie- og forskningskvalitet.»

Finansieringssystemet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Norge er et langstrakt land med store avstander og variert næringsstruktur der det er nødvendig å sikre at alle deler av landet har et bredt studietilbud som både sikrer alle lik rett til utdanning og er tilpasset behovene i arbeids- og samfunnslivet. Disse medlemmer viser i den forbindelse til disse partienes kritikk av strukturreformen innen høyere utdanning og finansieringssystemet, som Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener inneholder drivere som truer en desentralisert struktur for høyere utdanning.

Disse medlemmer er bekymret for en for ensidig satsing på de spisse fagmiljøene, og mener det er nødvendig å sikre gode rammevilkår til fagmiljøene som skal utdanne velferdsstatens profesjoner.

Disse medlemmer mener at dagens beregning av basisbevilgningen hviler på gamle og til dels utdaterte politiske prioriteringer. Når grunnbevilgningene til universiteter og høyskoler over lengre tid ikke oppleves som tilstrekkelige av institusjonene, vil dette kunne medføre at institusjonene får ytterligere vanskeligheter med å følge opp kvalitetsreformen, at forskningsinnsatsen svekkes, og at både studenter og ansatte gis et dårligere tilbud. Når studenttallet i tillegg stiger, og øvrige utgifter ikke kompenseres tilstrekkelig, vil flere institusjoner kunne oppleve en tiltakende økonomisk vanskelig situasjon.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke basisbevilgningen til statlige universitet og høyskoler med til sammen 100 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag, og at deler av denne økningen tilfaller de nye universitetene for å utligne de historiske skjevhetene i finansieringen av sektoren.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener institusjonene må gis økt handlingsrom og tillit, og viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å øke grunnfinansieringen med 200 mill. kroner ut over regjeringens forslag. Skal Norge lykkes med ivareta og videreutvikle faglig sterke forsknings- og utdanningsinstitusjoner med høy kvalitet, må det sikres gode rammebetingelser for både ansatte og studenter. Mens den borgerlige regjeringen vil at mer av finansieringen skal være resultatbasert, vil Sosialistisk Venstreparti øke grunnbevilgningene så

institusjonene og forskerne får større frihet. Dette vil også kunne bidra til at andelen midlertidighet i akademia reduseres. Dette medlem mener dagens resultatbaserte finansieringssystem hindrer universitetene og høyskolene i å legge langsiktige planer for sin aktivitet, og en svak basisfinansiering bidrar til økt midlertidighet og svekker de ansattes arbeidsvilkår. Kombinasjonen av usikre tilsettingsvilkår og prestasjonsbaserte tellekanter på individnivå er uheldig og truer den akademiske friheten. Sosialistisk Venstreparti vil endre finansieringssystemet slik at det tar høyde for ulikheter i institusjonelle forutsetninger, fagsammensetninger og oppgaver.

Studiekvalitet

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen følger opp Kvalitetsmeldingen. I den reviderte langtidsplanen for høyere utdanning og forskning ligger det en opptrapplingsplan for kvalitet i høyere utdanning. Flertallet viser til at regjeringen har foreslått å bruke 250 mill. kroner over fire år på nettopp dette.

Flertallet viser videre til at regjeringen har satset på meritteringssystemer og innført krav om utdanningsfaglig kompetanse i stillingene som førsteamanuensis og professor. Flertallet vil videre understreke at denne regjeringen har opprettet Dikus kvalitetsprogrammer (tidligere kalt Nasjonal arena for kvalitet i høyere utdanning), der ulike kvalitetsvirkemidler blir samlet, deriblant ordningen med Sentre for fremragende utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er opptatt av studiekvalitet og har gjentatte ganger pekt på at regjeringen gjør for lite for å følge opp Kvalitetsmeldingen. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å sette av 25 mill. kroner til bedre veiledning og tettere oppfølging av studenter. Disse medlemmer viser til at det i Kvalitetsmeldingen ble vedtatt, med bredt politisk flertall, offensive ambisjoner for å heve utdanningskvaliteten og studentoppfølgingen. Disse medlemmer understreker at vedtak om å bedre studiekvaliteten må følges opp med prioriteringer, og foreslår å øke bevilgningen til eksisterende Sentre for fremragende utdanning (SFU) med 5 mill. kroner. Disse medlemmer foreslår videre å opprette søkbare midler knyttet til kvalitetsfremmende prosjekter lokalt ved institusjonene direkte knyttet til forslag i Kvalitetsmeldingen. Konkret ønsker disse medlemmer å opprette fire søkbare pottar: Tiltak for bredere samarbeid med arbeidsliv for studenter (5 mill. kroner), styrking av karrieresentre ved institusjonene (5 mill. kroner), tiltak for å redusere frafall i løpet av studiene (5 mill. kroner) og tiltak for å bedre koblingen mellom forskning og utdanning (5 mill. kroner).

Studieplasser og desentraliserte studietilbud

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at tekniske beregninger utført av Kunnskapsdepartementet har vist at det er behov for å gjøre noen justeringer på kap. 260 post 50 og post 70 og kap. 2410 post 50 i forhold til budsjettavtalen av 20. november 2018. Dette er tekniske justeringer og endrer ikke de tiltakene disse partiene ble enige om i budsjettavtalen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til partiets alternative budsjett, der det er satt av midler til å opprette 3 000 nye studieplasser, med vekt på utdanninger som er strategisk viktige for norsk arbeidsliv, som IKT, teknologi og realfag, lærerutdanning og helse- og sosialfagene.

Disse medlemmer begrunner prioriteringen med at rekordmange kvalifiserte søkere stod uten tilbud om studieplass ved siste opptak. Til tross for høye søkertall, og at mange unge står utenfor utdanning og arbeid, og at offentlig og privat sektor har et stort kompetansebehov, har regjeringen knapt foreslått nye studieplasser. Disse medlemmer understreker at disse 3 000 nye studieplassene også vil være gunstige for desentraliserte utdanningstilbud, og at de sammenlagt mer enn dekker de spredte påplussinger i regjeringens budsjettforlik, slik at Arbeiderpartiets alternative budsjett også ville ha dekket alle foreslåtte studieplasser i budsjettforliket.

Disse medlemmer viser til behovet for å styrke velferdsstatens profesjoner og viser Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår midler til 3 000 nye studieplasser. Med denne bevilgningen ville det vært mulig å finansiere 45 nye studieplasser innen desentraliserte deltidsutdanninger på bachelornivå (sykepleie, vernepleie, barnevern) i regi av VID vitenskapelige høyskole.

Disse medlemmer viser til at antall nye studieplasser i budsjettforliket, i underkant av 200, utgjør mindre enn en tiendedel av Arbeiderpartiets foreslåtte satsing.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til den rekordhøye søkningen til høyere utdanning i 2018. Disse medlemmer har merket seg at det innen flere næringer og yrker er en kritisk mangel på kvalifisert arbeidskraft. Disse medlemmer mener at regjeringens budsjettforslag ikke i tilstrekkelig grad imøtekommer arbeidslivets behov for kompetanse og den store søkningen til høyere utdanning. Derfor foreslår Senterpartiet i partiets alternative budsjettforslag å øke antallet studieplasser i UH-sektoren innen flere framtidsrettede utdanninger med til sammen 50 mill.

kroner, og at det innenfor bevilgningen er rom for et utvidet tilbud innen desentraliserte utdanninger.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås å bevilge 50 mill. kroner som tilskudd til fylkenes tilrettelegging for desentralisert høyere utdanning.

Medisinutdanning og sykepleierutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen og enigheten om å bevilge 4,1 mill. kroner til 30 studieplasser i medisin. Flertallet viser videre til at Kunnskapsdepartementet har satt ned en arbeidsgruppe som blant annet utreder muligheten for å øke antall studenter innen dagens medisinstudier. Arbeidsgruppen vil også vurdere å øke antall studiesteder, og vurdere en modell der studenter som studerer medisin i utlandet, kan ta de siste årene i Stavanger gjennom et samarbeid mellom Stavanger Universitetssykehus, Universitetet i Stavanger og Universitetet i Bergen.

Flertallet viser til at utredningsarbeidet pågår fram til september 2019, og flertallet legger derfor til grunn at bevilgningen på 4,1 mill. kroner i stedet skal gå til 25 deltidsstudieplasser i sykepleierutdanningen på samisk, inkludert utgifter til utdanningsstøtte over kap. 2410 i et samarbeid mellom Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) og Samisk Høgskole, samt utviklingskostnader til Samisk Høgskole. Flertallet er kjent med at UiT har bedt om at programmet dimensjoneres for et opptak hvert andre år. Videre legger flertallet til grunn at bevilgningen gir rom for 4 rekrutteringsstillinger ved Universitetet i Stavanger og 1 rekrutteringsstilling ved Høgskolen for ledelse og teologi.

Flertallet viser til at UiT – Norges arktiske universitet ønsker å starte sykepleierutdanning på samisk for å utdanne sykepleiere. Utdanningen vil gis i samarbeid med Samisk Høgskole, som vil ha ansvar for emnene i samisk språk og kulturkunnskap.

Flertallet viser videre til at tilførsel av rekrutteringsstillinger er et viktig virkemiddel for å styrke UiS sin kompetanse inn i et samarbeid med UiB og SUS om medisinutdanning i Stavanger.

Flertallet viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å bevilge 5 mill. kroner til planlegging av en klinisk master i medisin. Flertallet viser til at satsingen vil bidra til å øke kapasiteten på medisinutdanningen i Norge, og at rekrutteringen til legeyrket på sikt vil bli styrket.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-

streparti viser til pågående utredning av muligheten for å øke antallet studenter innenfor dagens medisinstudier og understreker behovet for en rask prosess. Fastlegeordningen er i krise; halvparten av kommunene har problemer med å rekruttere nok leger. Disse medlemmer er av den oppfatning at Norge må ta større ansvar for å dekke eget legebehov, og at regjeringen må arbeide raskt for flere studieplasser på medisin.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 4 mill. kroner til 30 studieplasser i medisin. Videre viser disse medlemmer til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 5 mill. kroner til en utredningspakke til UiS og UiB, til å planlegge en klinisk master i medisin gjennomført i Stavanger over 3 år, med oppstart høsten 2019.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 7 mill. kroner for å etablere 50 nye studieplasser innen medisin i 2019 ut over regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at et hovedformål med etableringen av en desentralisert høgskolestruktur i Norge i sin tid var å sikre alle deler av landet tilgang på kompetanse innen sentrale velferdsyrker. Med en stadig mer aldrende befolkning er det et stort behov for å utdanne flere sykepleiere i Norge.

Disse medlemmer viser til lokale initiativ basert på samarbeid mellom universitet/høgskole, kommuner og spesialisthelsetjenesten hvor det garanteres for tilstrekkelig antall praksisplasser, og at dette må følges opp gjennom statlig tildeling og finansiering av flere studieplasser innen sykepleie. Disse medlemmer vil understreke at både heltids- og deltidsstudier ved de lokale studie- og høgskolesentrene er viktige i dette arbeidet, og vil gjøre det mulig for voksne studenter å ta utdanning i kombinasjon med familieliv og deltidsarbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som foreslår 3 000 nye studieplasser, og som del av en bred kompetansereform har 15 mill. kroner i tilskudd til studiesentre og desentraliserte utdanningstilbud. Disse medlemmer understreker at denne prioriteringen ville bidratt til å utdanne langt flere sykepleiere enn budsjettforliket legger opp til.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Høgskolen Innlandet (HINN),

Fjellregionen og Tynset sjukehus, sammen med Norsk Sykepleierforbund Hedmark, har tatt et samlet initiativ for å reetablere utdanning av sykepleiere i Fjellregionen. Initiativtakerne ber om tildeling av 20 studieplasser per år over fem år, lokalisert til Tynset studie- og høgskolesenter, som et prosjekt.

Disse medlemmer er positive til en slik etablering og mener dette bør finansieres i forbindelse med statsbudsjettet for 2020.

Jordmorutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner til studieplasser i jordmorutdanning på Universitetet i Stavanger, som gir rom for 17 toårige studieplasser i kategori D, inkludert utgifter til utdanningsstøtte over kap. 2410.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 1 mill. kroner til jordmorutdanning på UiS.

Kiropraktorutdanning og manuellterapi

Komiteen viser til at Stortinget ved flere anledninger har bedt om at det etableres en norsk kiropraktorutdanning ved et norsk universitet. I Kunnskapsdepartementets budsjettforslag for 2018 ble dette fulgt opp, og det ble bedt om oppdaterte beslutningsgrunnlag. Komiteen viser til høringsinnspill fra Norsk kiropraktorforening om at Det medisinske fakultet i Bergen har presentert en ny modell for kiropraktorutdanning, hvor blant annet den planlagte helsecampus på Årstadvollen inngår, og der utdanningen med tilhørende tyngdepunkt for forskning legges til primærhelsetjenestemiljøet. Komiteen er kjent med at Norsk kiropraktorforening stiller seg bak planene for etablering av kiropraktorutdanning i Bergen i tråd med i Det medisinske fakultetets handlingsplan for 2018–2022.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen ved behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble bedt av et flertall på Stortinget om å arbeide for at det skulle etableres femårig masterutdanning for manuellterapeuter og kiropraktorer ved et norsk universitet. Disse medlemmer registrerer at man nå er kommet i gang med dette arbeidet for kiropraktorene, men at tilsvarende arbeid ikke er startet opp for manuellterapeutene. På bakgrunn av tidligere stortingsvedtak og at muskel- og skjelettlidelser har et svært betydelig omfang i samfunnet vårt, mener disse medlemmer at manuellterapeutene bør innlemmes i det arbeidet som nå gjøres for å etablere en femårig masterutdanning for kiropraktorene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet forventer at regjeringen snarest sørger for at planene for etablering av kiropraktorutdanning med tverrfaglig forskning i Bergen realiseres som et viktig første tiltak for å sikre mer og ny kunnskap, bedre samhandling og en mer robust primærhelsetjeneste.

Barnehagelærerutdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til regjeringens forslag til statsbudsjett for 2019, der det foreslås å bevilge 5 mill. kroner til arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU) og 5 mill. kroner til tilleggstudanning i barnehagepedagogikk (TIB). Flertallet mener at barnehagelærerstudenter skal tilegne seg forskningsbasert og praksisrelevant kompetanse, og ser frem til den varslede stortingsmeldingen om tettere samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner og arbeidslivet, med vekt på praksis.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, med forslag om å bevilge 2 mill. kroner øremerket etablering og 40 nye studieplasser i ledelse for barnehagelærere i 2019, lokalisert til Campus Kristiansund. Disse medlemmer henviser til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, med forslag om 3 000 nye studieplasser og 15 mill. kroner til studiesentre og desentraliserte utdanningstilbud. Disse medlemmer understreker at denne prioriteringen ville bidratt til samlet sett å utdanne langt flere sykepleiere enn budsjettforliket legger opp til.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 2 mill. kroner øremerket etablering og 40 nye studieplasser i et nytt studium i ledelse for barnehagelærere i 2019, lokalisert til Campus Kristiansund og Høgskolesenteret i Kristiansund i et samarbeid mellom Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH) og Høgskolen i Molde.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at fagmiljøene, inklusiv Følgegruppe for barnehagelærerutdanning, mener at barnehagelærerutdanningen (BLU) er underfinansiert. Dette medlem vil vise til at Pedagogstudentene i sitt høringsinnspill frykter at konsekvensene av dette er at uteksaminerte studenter ikke har oppnådd læringsutbyttet de skal etter forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanningen. De viser til at underviserne og de studieprogramansvarlige rapporterer om at de ikke har nok undervisningstimer med studentene, at de ikke kan legge til rette for varierte vurderingsformer, og at studentene ikke følges opp tilstrekkelig i praksis. Dette medlem mener disse tilbakemeldingene må tas på

alvor, og viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 68,4 mill. kroner for å heve barnehagelærerutdanningene opp en finansieringskategori.

Tegnspråkkompetanse

Komiteen viser til at det er behov for tegnspråklig kompetanse i samfunnet, og at tegnspråklige barn og unge har lovfestede rettigheter til barnehage og utdanning på deres språk. Komiteen er glad for at antall lærere som har fått tilbud om videreutdanning innen tegnspråk, har økt med 58 pst. de siste to årene, men har en felles ambisjon om å styrke kvaliteten og kapasiteten i det tegnspråklige tilbudet ytterligere. Komiteen viser til fagmiljøet i tegnspråk og tegnspråktolkning ved OsloMet, og universitetets ønske om å etablere en nasjonal kapasitets- og kompetansesatsing på tegnspråk (Tegnspråkløftet). Komiteen viser til regjeringens arbeid med en ny stortingsmelding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap, hvor tiltak for å styrke tegnspråklig kompetanse også vil bli berørt.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til eget alternativt budsjett, der det foreslås 3 000 nye studieplasser. Det synes å være mangel på kvalifiserte tegnspråklærere i Norge. Disse medlemmer vil i første omgang foreslå at 30 studieplasser øremerkes utdanning av tegnspråktolker, tilknyttet lærerutdanningen ved OsloMet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti etterlyser et kompetanseløft for lærere som underviser med eller i tegnspråk. OsloMet har søkt om midler til en nasjonal satsing på tegnspråk, og dette medlem er kritisk til at regjeringen ikke har foreslått bevilgninger til dette. Dette medlem mener det trengs å rekruttere flere lærere med god tegnspråkkompetanse, flere tolker, samt å styrke etter- og videreutdanningstilbudet i norsk tegnspråk for ansatte i barnehager og skoler. Ved manglende eller lav kompetanse i tegnspråk vil det være mange døve og hørselshemmede barn som ikke får den opplæringen de har behov for og krav på. Å legge til rett for at døve og hørselshemmede barn kan få opplæring i og på tegnspråk er av avgjørende betydning for en sunn oppvekst og identitetsutvikling hos barn og unge som skal bli trygge samfunnsdeltagere og bidra til storsamfunnet på sikt. At det fortsatt mangler helhetlige utdanningstilbud for tegnspråklige lærere, er kritisk for tegnspråklige barns utsikter for likeverdige opplæringstilbud og voksenliv. Dette medlem vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 21,3 mill. kroner til OsloMet til en nasjonal satsing på tegnspråk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om nasjonale behov for tegnspråktolker i barnehager og grunnopplæring.»

Master i barnevern

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 2,1 mill. kroner til 35 studieplasser for master i barnevern ved Universitetet i Agder, inkludert utgifter til utdanningsstøtte over kap. 2410.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge midler til 3 000 nye studieplasser, som også ville dekket studieplassene i bachelor barnevern ved UiA.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at UiA ønsker å etablere et nytt masterprogram innen barnevern og trenger 35 nye studieplasser til etableringen av dette studieprogrammet. Disse medlemmer støtter dette, og vil vise til at barnevernet er et område med stor offentlig oppmerksomhet og er i sin natur et meget krevende område å arbeide i. Å heve kompetansen på feltet til de som skal arbeide der, er viktig for å møte disse utfordringene. Disse medlemmer mener derfor at en godt integrert master, utarbeidet i nært samarbeid med aktørene fra praksisfeltet, vil være et godt bidrag i så måte.

IKT-utdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at regjeringen tildelte midler til 750 nye studieplasser innenfor IKT i 2017 og til ytterligere 500 i 2018 som følge av budsjettavtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti høsten 2017. For 2018 ble det også tildelt midler øremerket 46 nye rekrutteringsstillinger innenfor IKT, med vekt på IKT-sikkerhet, inkludert kryptologi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at mangel på studieplasser innen IKT-fag er en kritisk faktor for realisering av viktige prosjekter og etablering av arbeidsplasser, både i offentlig virksomhet og i privat næringsliv. Disse medlemmer har merket seg tall fra bransjeorganisasjonene som viser at det er behov for nye 5 000 studieplasser i

inneværende periode for å imøtekomme arbeidslivets behov for kompetanse. Mangelen på kandidater og arbeidskraft innenlands fører til at mange bedrifter og virksomheter outsourcer driften av sine IT-oppgaver til utenlandske firmaer. Dette fører til press på det norske arbeidsmarkedet, økt sårbarhet og utgjør en sikkerhetsrisiko for kritisk digital infrastruktur.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener at for at landet skal kunne realisere mulighetene som ligger i digitaliseringen, både når det gjelder innovasjon, effektivisering og nye arbeidsplasser, er det behov for å etablere nye studieplasser i 2019. Tilgang på IKT-kompetanse er også nødvendig for å redusere den digitale sårbarheten i samfunnet, der det i Norge er en kritisk mangel på spesialister med utdanning på høyere nivå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen og Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett, som med 3 000 nye studieplasser, 15 mill. kroner til studiesentre og desentraliserte utdanningstilbud kunne finansiert betydelig flere IKT-studieplasser enn budsjettforliket gjør.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om 34 mill. kroner for å etablere 600 nye studieplasser innen IKT-fag i 2019, særskilt innen femårige utdanninger og masterutdanninger, ut over regjeringens budsjettforslag.

Studier innen tradisjonskunst, folkemusikk og blues

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er kjent med at studier innenfor folkemusikk og tradisjonskunst ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN) er langt svakere finansiert enn sammenlignbare studier ved de kunstfaglige høyskolene og, i noen tilfeller, også andre høyskoler og universiteter. Disse medlemmer viser til at bachelorstudiene i folkekunst og folkemusikk i stor grad er utøvende kunst- og musikkstudier med mye individuell undervisning, er utstyrskreven og undervisningen foregår i små klasser og til dels en-til-en-kontekster. Disse medlemmer mener disse fagene er viktige for kunst- og kulturformidling i Norge. Det er behov for å vurdere finansieringen av disse studiene for å kunne ta vare på viktige fagmiljøer og relativt små og således sårbare studietilbud.

Grønt entreprenørskap

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er kjent med at Høgskolen Innlandet, sammen med Høgskolestiftelsen for Innovasjon og Entreprenørskap i Aurskog Høland, har fått godkjent stu-

dieplan for et studium i grønt entreprenørskap. Disse medlemmer ber regjeringen vurdere midler til studieplasser inn mot statsbudsjettet for 2020.

Landbruksfag

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet er bekymret for fremtiden for landbruksutdanninger på bachelor- og masternivå. Disse medlemmer er kjent med at flere av utdanningene innen landbruksfag på universitets- og høgskolenivå nå står i fare for å bli lagt ned som følge av underfinansiering av utdanningene. Disse medlemmer mener innholdet i utdanningene tilsier at de bør defineres som tekniske utdanninger eller realfaglige utdanninger med tilhørende finansiering. Disse medlemmer mener derfor at landbruksutdanningene bør flyttes fra finansieringskategori E til C, tilsvarende andre utdanninger med sammenlignbart utgiftsnivå og innretning.

Disse medlemmer viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å bevilge 7 mill. kroner for å finansiere endret kategoriplassering for landbruksfaglige utdanninger fra kategori E til kategori C.

Rekrutteringsstillinger

Komiteen viser til at rekrutteringsstillinger er et viktig virkemiddel for å styrke oppbyggingen av gode utdannings- og forskningsmiljøer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet understreker at de foreslåtte 100 nye rekrutteringsstillingene også vil være gagnlige for desentraliserte utdanningstilbud, og at Arbeiderpartiet med dette finansierer flere rekrutteringsstillinger enn budsjettforliket.

Bygg- og infrastruktur

Komiteen vil understreke det vedvarende behovet for oppgradering av bygg i universitets- og høyskolesektoren. Flere av byggene har klare begrensninger for aktiviteten de skal huse. Spesielt er mange av de eldre universitetsbyggene i dårlig stand.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener det er helt sentralt med en god infrastruktur og en tilrettelagt bygningsmasse. Regjeringen Stoltenberg II sin opprinnelige intensjon var at langtidsplanen for forskning og høyere utdanning skulle inneholde en forpliktende og forutsigbar plan for bygg og infrastruktur. Behovet for nybygg og oppgradering i universitets- og høyskolesektoren er stort. Disse medlemmer viser til anmodningsvedtaket Stortinget fattet i forbindelse med behandlingen av første langtidsplan:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med rulleringen av langtidsplanen i 2018 utarbeide en investeringsplan, koordning for investeringer, og større bygge- og vedlikeholdsprosjekter av bygg i universitets- og høyskolesektoren.»

Disse medlemmer konstaterer at regjeringen i revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning ikke leverte en investeringsplan som bestilt, men kun en beskrivelse av allerede planlagte og igangsatte prosjekter. Universitets- og høyskolesektoren, inkludert private høyskoler, trenger mer forutsigbarhet og åpenhet om politiske beslutninger og prioriteringer.

Komiteen viser til at Høgskulen i Volda har lange tradisjoner for medieutdanning av høy kvalitet. Komiteen er kjent med at det er planlagt nybygg for medieutdanningene og digital kompetanse i lærerutdanningen. Det er positivt at dette er mulig å finansiere som et kulantprosjekt, der Statsbygg er byggherre og eier.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti presiserer at det normale ved slike kulantbygg er at institusjonen selv finansierer inventar. Dette prosjektet er likevel et særtilfelle, siden et slikt mediebygg krever utstyr som går ut over det som er standard inventar for undervisningsbygg. Nødvendig medieteknisk utstyr og inventar til en moderne mediehverdag – og undervisning – vil ha store kostnader, som er vanskelig for en utdanningsinstitusjon å finansiere alene over driftsbudsjettet. Høgskulen i Volda anslår selv at de har behov for en engangsbevilgning til investeringer i det nye mediebygget på 25 mill. kroner.

Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig med en engangsbevilgning til inventar og utstyr i det nye mediebygget ved Høgskulen i Volda. Disse medlemmer ber regjeringen om å komme tilbake senest i statsbudsjettet for 2020 med en bevilgning til Høgskulen i Volda til oppgradering og investeringer i medieteknisk utstyr og inventar, i samband med kulantprosjektet Mediebygg 2020.

Disse medlemmer viser til at flere prosjekter hadde forventet oppstartsmidler til campusutvikling og nybygg i forbindelse med statsbudsjettet for 2019, blant annet NTNUs nybygg for helse- og sosialfagene i Elgsetertgt. 10, som er ferdig prosjektert og klart for igangsetting.

Disse medlemmer mener et nytt bygg for helse- og sosialfagene i Trondheim må realiseres så snart som mulig. Gjennom det nye bygget muliggjøres en integrering av de ulike helse- og sosialfagutdanningene, og mellom universitet, sykehus og kommune, samt en styrking av studentvelferden i Trondheim.

Disse medlemmer mener det er en klar mangel ved langtidsplanen for forskning og høyere utdanning at den ikke inneholder en tydelig prioriteringsliste for bygg og infrastruktur i universitets- og høyskolesektoren slik Stortinget bestilte, og ber derfor regjeringen komme tilbake til nytt bygg for helse- og sosialfagutdanningen ved NTNU og foreslå en oppstartsbevilgning i revidert statsbudsjett for 2019.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om nytt bygg for helse- og sosialfagene ved NTNU og foreslå en oppstartsbevilgning i revidert nasjonalbudsjett 2019.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til partiets alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 35 mill. kroner til detaljprosjektering av nytt helse- og sosialfagsenter på NTNU.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 10 mill. kroner til medisinsk utstyr og teknisk inventar ved NMBU Høyland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 10 mill. kroner til medisinsk utstyr og teknisk inventar til SEARCH ved NMBU Høyland.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil peke på at Studentersamfundet i Trondheim er en av de største studentorganisasjonene i Norge og en enorm smeltedigel av kultur fra hele landet. Med sine ukentlige konserter og to festivaler står Samfundet sentralt i kulturlivet i Trondheim og for studentene. For at Samfundet skal ha mulighet til å bygge ut, må det sikres mot ras ned mot Nidelva, og det må flyttes en vei. Det er allerede bevilget penger fra både kommunen og fylkeskommunen for å få i land dette prosjektet, og det er forhåpentligvis tilstrekkelig for å få prosjektet i mål. Studentersamfundet er en stor studentorganisasjon som betyr enormt mye for frivilligheten i Trondheim, men også sett i sammenheng med den videre utviklingen av NTNUs nye campus ned mot Elgesetergate. Samtidig skal selve bygningsmassen utvides slik at kapasiteten økes. Samfundet har en ferdig selvstendig økonomisk plan for hvordan dette skal utføres. Disse medlemmer ser positivt på planene om utbygging av Samfundet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er kjent med at arbeidet med realisering av

en høyst nødvendig arealutvidelse ved Nord Universitet pågår. Planene innebærer et nytt bygg til Fakultet for biovitenskap og akvakultur på ca. 8 000 m², samt ombygging av arealer som blir frigjort til nye arealer for Fakultet for sykepleie og helsevitenskap til grupperom for studenter og kontor for ansatte. Dette medlem mener dette bygget må prioriteres, blant annet i det videre arbeidet med langtidsplanen for høyere utdanning og forskning. Et slikt bygg må sees i sammenheng med vektleggingen av havet som framtidig ressurs for næringsutvikling i landsdelen.

Vikingskipene

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at vikingskipene er svært verdifulle for norsk kultur og identitet, og er glad for at det er foreslått 5 mill. kroner for å fortsette forskningsprosjektet «Saving Oseberg», for å finne ut hvordan man kan bevare tregjenstander fra Oseberg-funnet. Flertallet mener Vikingtidsmuseet er et viktig og godt prosjekt, som regjeringen bør vurdere videre i sitt arbeid.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at vikingskipene er en del av Norges kulturarv, og at mange tusen turister kommer hvert år fra utlandet for å se dem. Dessverre er vikingskattene på Bygdøy i en så dårlig tilstand at det er en akutt risiko for at de kan gå tapt dersom det ikke iverksettes nødvendige tiltak umiddelbart. Universitetet i Oslo (UiO), som har ansvaret for bevaring av skipene, er svært bekymret. Tidlig i høst kunne UiO fortelle at det er oppdaget urovekkende skader på Gokstadskipet og Osebergskipet. I sommer måtte museet gjennomføre akutt tiltak da deler av skroget på Gokstadskipet begynte å si ge.

Disse medlemmer viser til de vurderinger som faginstansene er kommet med, og som viser et akutt behov for å forsere arbeidet for å ta vare på vikingskipene og de andre gjenstandene i Vikingskipshuset på Bygdøy.

Disse medlemmer understreker vikingskipenes uvurderlige betydning som del av vår nasjonale forhistorie, og som uerstattelige fortidsminner og verdensarv. Disse medlemmer er sterkt kritiske til at regjeringen ikke prioriterer vikingskipene på Bygdøy, som er truet av akutt ødeleggelse. Disse medlemmer vil be regjeringen prioritere akutt sikring av skipene senest i revidert nasjonalbudsjett for 2019.

Disse medlemmer vil videre be regjeringen sørge for at vikingskipene sikres for ettertiden, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan den samlede

vikingskiparven, inkludert gjenstander, kan sikres og bevares for ettertiden.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til redningspakken i Arbeiderpartiets alternative budsjett, som sikrer skip og alunkonservert materiale.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 12 mill. kroner til å forsere igangsettelsen av nytt vikingskipshus, som skal bygges i tilknytning til det eksisterende, og sikre skipene og gjenstandene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at vikingskipene er en nasjonal kulturskatt og en del av vår felles verdensarv. Internasjonalt er det en enorm interesse for vikingtiden, og Vikingskipshuset er Norges best besøkte museum. Hvert år kommer over en halv million besøkende fra hele verden for å oppleve verdensarven på Bygdøy. Dette medlem vil vise til at i regjeringens forslag til langtidsplan for forskning og høyere utdanning nevnes Vikingtidsmuseet som ett av tre ferdig prosjekterte byggeprosjekter. Det fremgår likevel ikke når byggestart skal skje.

Dette medlem frykter at arbeidet går for langsomt. Nedbrytningen av vikingtidssamlingen på Vikingskipshuset er faretruende høy. Manglende finansiering har stanset arbeidet med å redde denne delen av verdensarven. Det er behov for akutte tiltak for å redusere risikoen for uønskede hendelser. Dette medlem mener ekstraordinære hastetiltak for vikingskipene på Bygdøy må på plass umiddelbart, og viser til at Sosialistisk Venstreparti i sitt alternative statsbudsjett har foreslått å bevilge 23,4 mill. kroner til dette formålet. Dette medlem vil videre understreke at det i tillegg må sikres langsiktige investeringer for å bevare skipene og utvikle vikingtidsmuseet som er vår kulturarv verdig, og forventer at regjeringen i forbindelse med oppfølgingen av langtidsplanen for høyere utdanning og forskning konkretiserer hvilke planer og tidshorisont regjeringen vil legge til grunn for dette arbeidet.

Sentre

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 3,9 mill. kroner til senter for yrkesfag ved Universitetet i Agder for å styrke kompetansen til lærerne i videregående opplæring på yrkesfag.

Flertallet viser videre til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 1,3 mill. kroner til Senter for krisepsykologi, midler til sorgstudie, 22. juli-ofre.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 3,9 mill. kroner til Universitetet i Agder, senter for yrkesfag. Disse medlemmer viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 1,3 mill. kroner til Senter for krisepsykologi, midler til sorgstudie, 22. juli-ofre.

Språksamlingen og ordbøkene ved UiB

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at språksamlingene i 2016 ble overført fra Universitetet i Oslo (UiO) til Universitetet i Bergen (UiB). Samlingene er grunnlaget for de norske ordbøkene og brukes i navnefaglige studier og normering av stedsnavn. Språksamlingene inneholder digitale samlinger for ordbøker (leksikografi), navnegransking, dialekt, dialektologi, gammelnorsk og norrønt. Disse medlemmer mener det er viktig å sikre en god forvaltning av disse ressursene for å ivareta videreutviklingen av det norske språket.

Disse medlemmer er kjent med at arbeidet ved UiB fortsatt er i en avgjørende oppbyggingsfase med behov for en generell styrking for å kunne fylle den viktige samfunnsoppgaven det er å forvalte språksamlingen. For å styrke arbeidet ut over ordbøkene, blant annet stedsnavn, er det behov for økte rammer til dette arbeidet.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 5 mill. kroner til arbeidet med språksamlingene og ordbøkene ved Universitetet i Bergen.

Nordland kunst- og filmfagskole

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merket seg at Nordland kunst- og filmfagskole ble akkreditert for bachelorutdanning i 2017, og har utviklet et nytt bachelorstudium i bevegelige bilder. Nordland fylkeskommune har tatt ansvar for å drive frem skolen og utdanningstilbudet, men kan ikke drifte høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter fylkeskommunens vurdering om at skolen innlemmes i Kunstfak under Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet, viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, og foreslår at det settes av 30 studieplasser til bachelorutdanningen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener den nye bachelorutdanningen må få konsekvenser for tildelingen av studieplasser på bachelornivå, og imøteser at regjeringen kommer tilbake til dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019.

Post 70 Private høyskoler

Komiteen ser ut fra hensynet til likebehandling og forutsigbarhet behov for klare kriterier for innlemming av nye akkrediterte private høyskoletilbud i de statlige finansieringsordningene.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at departementet på nyåret vil sende på høring et forslag om lovfesting av et krav om institusjonsakkreditering for å kunne søke om statstilskudd for private høyskoler. Disse medlemmer viser til at prosessen rundt dette har ført til usikkerhet blant en del mindre private høyskoler, blant annen innen kunstfagene. Disse medlemmer er bekymret for at de kravene som stilles til akkreditering, vil forsterke tvangssentraliseringen og konsentrasjonen i sektoren på tvers av de faktiske behovene og ønskene ved de enkelte institusjonene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det er enighet om å foreslå å bevilge 5,9 mill. kroner til 100 strategiske studieplasser til private høyskoler, inkludert utgifter til utdanningsstøtte over kap. 2410. Midlene til disse plassene vil bli tildelt kategori D og trappet opp over fem år for de 80 studieplassene ved NLA Høgskolen og Menighetsfakultetet, og over tre år for de 20 studieplassene ved Høgskolen for ledelse og teologi. Flertallet legger til grunn følgende fordeling: NLA Høgskolen (50), Menighetsfakultetet (30) og Høgskolen for ledelse og teologi (20).

Flertallet viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 1,6 mill. kroner for etablering av 30 studieplasser i barnehagelærerutdanning ved Dronning Mauds Minne, lokalisert i Kristiansund. Midlene til plassene tildeles i kategori E og trappes opp over tre år til ferdig oppbygd studium, og inkluderer utgifter til utdanningsstøtte over kap. 2410.

Flertallet viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å bevilge 3,8 mill. kroner til ni nye rekrutteringsstillinger ved VID vitenskapelige høyskole, og 0,8 mill. kroner til Fjellhaug Internasjonale Høyskole for etablering av to nye rekrutteringsstillinger.

Flertallet viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 0,5 mill. kroner (halvtårsvirkning) til et professorat i antisemittisme ved Menighetsfakultetet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 0,5 mill. kroner til et professorat i antisemittisme (halvtårsvirkning) ved Menighetsfakultetet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kris-

telig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 1 mill. kroner (halvtårsvirkning) til Høgskolen for dansekunst.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 1 mill. kroner til Høgskolen for dansekunst, halvtårsvirkning.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 2,6 mill. kroner (halvtårsvirkning) til Senter for orientalske språkfag ved Menighetsfakultetet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 2,6 mill. kroner til Senter for orientalske språkfag ved Menighetsfakultetet, halvtårsvirkning.

8.2 Kap. 270 Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter

Komiteen vil understreke betydningen av god studentvelferd for muligheten til å ta høyere utdanning. Komiteen viser til at studentsamskipnadene er avgjørende når det gjelder å tilby rimelige og gode tjenester ved lærestedene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet ser det som avgjørende med bedre oppfølging av studentene og mer målrettet arbeid med utdanningskvaliteten.

Post 74 Tilskudd til velferdsarbeid

Komiteen konstaterer at det er avdekket at en økende andel av studentene opplever alvorlige psykiske plager, og anser forebyggende og behandlende psykisk helsearbeid for studenter som viktig.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til Studentenes helse- og trivselsundersøkelse (SHoT) 2018, hvor det kommer frem at det store flertallet av studentene har god helse, trives på studiene og føler seg godt mottatt. Flertallet merker seg at det fremdeles er et for stort antall studenter som oppgir at de på ulike måter sliter psykisk. Flertallet tar disse problemene på alvor og vil vise til programmet Styrking av studenters psykiske helse ble styrket med 10 mill. kroner i 2018, og at 15 mill. kroner skal lyses ut til prosjekter i samskipnadens regi i 2018. Flertallet mener vi ikke bare må jobbe med forebyggende arbeid i tidlig alder, men også jobbe for at kommunehelsetjenesten har kompetanse på studenters

særskilte utfordringer. Flertallet vil videre påpeke at regjeringen jobber med en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse, og imøteser denne.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vise til SHoT, som viser at et økende antall av studentene sliter med psykiske plager. Dette er alvorlig for den enkelte, deres livskvalitet og muligheter for å gjennomføre studiene sine. Det er også et samfunnsproblem som man må ta tak i.

Disse medlemmer viser til at det i dag er slik at utenlandsstudenter som velger å jobbe ved siden av studiene, kan miste sitt medlemskap i folketrygden selv om arbeidet er relevant som en del av graden eller gir erfaring som er relevant for studiet. Disse medlemmer mener regjeringen bør se på muligheten for å endre dette regelverket. Disse medlemmer vil også påpeke at bevilgningene til arbeid med psykisk helse blant studenter har blitt gitt som en post der studentsamskipnadene kan søke om midler til prosjekter, men at ANSA som samskipnad for utenlandsstudentene ikke har hatt mulighet til å søke. Disse medlemmer mener at det også må være mulig å søke om støtte til arbeid for psykisk helse blant utenlandsstudenter innenfor disse bevilgningene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, hvor det er satt av 15 mill. kroner, hvorav 10 mill. kroner over Helse- og omsorgsdepartementet og 5 mill. kroner over Kunnskapsdepartementet, til forebyggende og behandlende tiltak for studenters psykiske helse. Disse medlemmer ser med uro på at så mange studenter opplever alvorlige psykiske plager i studietiden, og mener det trengs kraftigere innsats og en mer målrettet politikk for å bedre studentenes psykiske helse. Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiets alternative budsjett tilbakefører hele regjeringens foreslåtte innstramming i studentstipendet på 256 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støtter ikke og er kritiske til regjeringens konverteringsordning for studielån, fordi den vil straffe studenter som ikke fullfører en grad eller bytter retning, ikke fremmer etter- og videreutdanning og kan heve terskelen for å ta utdanning, og det er tvilsomt om dette vil øke gjennomføringen generelt. Disse medlemmer vil heller prioritere bedre studiekvalitet og tettere oppfølging for å øke fullføringsgraden i høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å bevilge 20 mill. kroner til

å styrke arbeidet med psykisk helse for studenter gjennom rammene til helseforetakene, samt å øke rammeoverføringene til kommunene med 2 mrd. kroner ut over regjeringens budsjettforslag, herunder 50 mill. kroner til psykisk helsearbeid i kommunene, noe som også vil imøtekomme studentenes behov for psykisk helsehjelp.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås 20 mill. kroner til arbeid for økt psykisk helse for studenter.

Post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger

Komiteen ser studentboliger som sentralt for studentvelferden. Komiteen vil understreke forutsetningen om at husleie for personer med nedsatt funksjonsevne ikke skal være høyere enn for andre studenter som har hybel tilpasset én person. Komiteen konstaterer at tilskuddsordningen for studentboliger fikk økte kostnadsrammer og satser i 2018.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, vil understreke viktigheten av at alle skal ha mulighet til å ta høyere utdanning, uavhengig av deres sosioøkonomiske bakgrunn. Flertallet merker seg at det enda en tid vil være behov for å holde høyt tempo i studentboligbyggingen, og er derfor fornøyd med at den historisk store satsingen på bygging av studentboliger fortsetter.

Flertallet viser til Prop. 21 S (2018–2019) Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kunnskapsdepartementet, og til omtalen av kap. 270 post 75 Tilskudd til bygging av studentboliger. Her fremgår det at bevilgningen på posten for 2019 er tilstrekkelig til å dekke mer enn forventede utbetalinger til 2 200 nye tilsagn i 2019 og tilsagn som allerede er gitt i perioden 2015–2018, og at regjeringen tar sikte på å øke antallet nye tilsagn i 2019 ut over 2 200. På denne bakgrunn ønsker flertallet å øke antall tilsagn til bygging av studentboliger med 1 200. Det innebærer tilsagn om bygging av totalt 3 400 studentboliger i 2019.

På bakgrunn av dette fremmer flertallet følgende forslag om tilsagnsfullmakt:

«Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2019 kan:

1. Gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Nemning	Samlet ramme
270	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	1 366,4 mill. kroner»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at regjeringen i Prop. 21 S (2018–2019) skriver at det er behov for en tilsagnsfullmakt på 883,4 mill. kroner i 2018, og at dette innebærer at regjeringen over flere år ikke har greid å realisere det Stortinget har vedtatt av bygging av nye studentboliger. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet over flere år har foreslått 3 000 studentboliger i sine alternative budsjetter, og viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslår å gi tilskudd til 3 000 nye studentboliger også i 2019. Disse medlemmer vil bemerke at med disse ekstra ubrukte midlene i tillegg kunne Arbeiderpartiet gitt tilskudd til bygging av hele 4 200 studentboliger i 2019, og viser til at dette er om lag like mange studentboliger som det ble søkt om fra landets studentsamskipnader for 2018. Disse medlemmer mener det er positivt om det blir flere studentboliger i 2019, men stiller også spørsmål ved hvorfor regjeringen ikke har tatt tak i dette tidligere, og viser til at regjeringen har styrt Kunnskapsdepartementet siden 2013. Disse medlemmer håper regjeringen holder nivået over 3 000 studentboliger også i 2020, slik disse medlemmer har foreslått ved flere anledninger tidligere.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets budsjett, der det er foreslått midler til 3 000 studentboliger i året i regi av studentsamskipnadene. Disse medlemmer ser studentboliger som et sentralt virkemiddel for både god studentøkonomi og gode boforhold i studieårene og mener det langt fra udekkede behovet for studentboliger tilsier at det må bygges flere boliger i et raskere tempo.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at antallet studenter i boligkø hos landets studentsamskipnader fortsatt er høyt, og vil bemerke at utbyggingstakten bør økes for å møte behovet og sikre økt dekningsgrad.

Disse medlemmer viser til målsettingen om 20 pst. dekningsgrad av studentboliger. For å følge opp denne målsettingen foreslår Senterpartiet i partiets alternative budsjett å øke bevilgningen med 33,8 mill. kroner, hvilket gir rom for å øke antall boenheter med 500 sammenlignet med regjeringens forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at antallet studenter i boligkø hos landets studentsamskipnader fortsatt er høyt, og vil bemerke at utbyggingstakten bør økes for å møte behovet og sikre økt dekningsgrad. Dette medlem vil vise til

Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 54 mill. kroner til bygging av totalt 3 000 studentboliger.

8.3 Kap. 280 og kap. 3280 Felles enheter

Post 1 Driftsutgifter

Komiteen viser til omorganiseringen av forvaltningsorganene under Kunnskapsdepartementet og understreker viktigheten av at de nye enhetene ivaretar sine nye funksjoner for å bidra til bedre kvalitet i høyere utdanning og forskning.

NOKUT

Komiteen viser til at NOKUT skal bidra til at alle utdanningene ved norske universitet, høyskoler og fagskoler har tilfredsstillende kvalitet, at flest mulig utdanninger er fremragende, og at samfunnet er godt informert om tilstanden i sektoren.

Komiteen viser til at NOKUT skal bidra til at personer med utenlandsk utdanning effektivt kan utnytte kompetansen sin i Norge, og at arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner har god informasjon om hva utenlandsk kompetanse svarer til i Norge. Komiteen merker seg at tallet på søknader om godkjenning av utenlandsk utdanning har økt stort siden oppstarten i november 2016, og er positive til at en godkjenningsordning for utenlandsk fagskoleutdanning trer i kraft 1. januar 2019.

Komiteen merker seg at Kunnskapsdepartementet som et ledd i omorganiseringen av den sentrale forvaltningen har overført forvaltningsoppgaver til NOKUT, blant annet tilsynsenheten med ansvar for å føre tilsyn med private høyskoler, fagskoler og studentsamskipnader.

Komiteen merker seg at NOKUT samlet sett hadde tilfredsstillende måloppnåelse i 2017, selv om året var preget av endring og omstilling som følge av arbeidet med omorganisering av den sentrale forvaltningen under Kunnskapsdepartementet.

Post 50 Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning

Komiteen viser til at Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) ble opprettet 1. januar 2018 gjennom sammenslåing av Senter for internasjonalisering av utdanning (SIU), Norgesuniversitetet (NUV) og Program for kunstnerisk utviklingsarbeid (PKU).

Komiteen merker seg at Diku har fått ansvaret for den nye nasjonale arenaen for kvalitet i høyere utdanning, og at flere oppgaver blir flyttet fra Kunnskapsdepartementet til Diku 1. januar 2019. Diku får ansvar for forvaltningen av tilskuddsordningene for driftsmidler og utviklingsmidler til fagskoleutdanningen og for tilstandsrapporten for fagskoleutdanning og tilstandsrapporten for høyere utdanning. For å samle kompetanse på fagskoleutdanning blir sekretariatet for Nasjonalt fagskoleråd flyttet fra Kompetanse Norge til Diku i 2019.

Diku overtar også forvaltningen av velferdstilskudd til studentsamskipnadene og til landsomfattende studentorganisasjoner.

Komiteen merker seg at Diku samlet sett hadde god måloppnåelse i 2017, selv om året var preget av endring og omstilling som følge av arbeidet med omorganisering av den sentrale forvaltningen under Kunnskapsdepartementet.

Post 51 Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning

Komiteen viser til at Unit – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning, ble opprettet 1. januar 2018 gjennom sammenslåingen av BIBSYS, CERES og deler av UNINETT AS. Unit har ansvar for nasjonal samordning og forvaltning av IKT i universitets- og høyskolesektoren.

Post 71 Tilskudd til UNIS

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det settes av 10 mill. kroner til Universitetssenteret på Svalbard (UNIS). UNIS og Forskningsparken spiller en viktig rolle på øygruppen og trenger areal for videre utvikling. Mulighetene bør konkretiseres gjennom et detaljert skisseprosjekt for trinnvis utvidelse av Forskningsparken, i regi av Statsbygg.

8.4 Kap. 281 og kap. 3281 Fellestiltak for universiteter og høyskoler

Komiteen viser til at målet med midler bevilget under dette kapitlet er å bidra til kvalitetsutvikling og samordning innenfor høyere utdanning og forskning, samt god forsknings- utdannings- og innovasjonsvirk-somhet og styrket samspill mellom institusjonene og arbeidslivet. Midlene omfatter blant annet bevilgninger til større utstyrsinnkjøp og vedlikehold, tilskudd til Norges forskingsråd, tilskudd til internasjonale program samt tilskudd til Universitets- og høyskolerådet (UHR).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det

er foreslått at kap. 281 post 1 reduseres med 5 mill. kroner og kap. 281 post 45 reduseres med 5 mill. kroner.

Høyere utdanning i Kongsvinger

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at høyere utdanning er en viktig faktor i omstillingsprosesser, og at kompetanse bør bygges i hele landet. Disse medlemmer viser til situasjonen i Kongsvingerregionen, som har lav sysselsetting og befolkningsnedgang, men også et høyskolesenter med utviklingspotensial. Disse medlemmer ber Kunnskapsdepartementet komme tilbake med en vurdering av hvordan tilbud om høyere utdanning i Kongsvinger, for eksempel innen bærekraftsøkonomi, kan utvikles i samarbeid med eksisterende høyskoler eller universitet, og hvordan et forprosjekt med dette formål best bør organiseres og finansieres.

Høgskolesenteret i Kristiansund

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til prosjektet Campus Kristiansund og betydningen dette vil ha for høyere utdanning på Nordmøre, med betydelige positive ringvirkninger for næringsliv og innbyggere og for omstillingen av samfunns- og næringsliv på Nordmøre, og derfor har Arbeiderpartiet både tidligere og i dette alternative budsjettet styrket Campus Kristiansund med flere studieplasser.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til planene for Campus Kristiansund, der sentrale aktører som Høgskolen i Molde og Møre og Romsdal fylkeskommune samarbeider om et nytt bygg som etter planen skal stå ferdig i 2022, med byggestart i 2020. Disse medlemmer er kjent med at reguleringsarbeidet startet opp før sommeren, og private utbyggere vil etter planen starte prosjektering tidlig neste år. Disse medlemmer mener en videre utvikling av studietilbudet som allerede er etablert som en del av Campus Kristiansund, vil ha stor betydning for kompetanseutvikling, samfunns- og næringsutvikling i regionen. For å holde fremdriften i prosjektet viser disse medlemmer til at Høgskolen i Molde ber om husleietilskudd fra 2020 samt statlige tilskudd til å dekke utgifter til midlertidige løsninger under byggeprosessen. Disse medlemmer støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at et godt Campus Kristiansund bør få statlig støtte, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre den framtidige utviklingen av prosjektet Campus Kristiansund og kom-

me tilbake til Stortinget med en sak om mulig kompensasjon av husleiekostnader.»

9. Forskning

9.1 Kap. 284 De nasjonale forskningsetiske komiteene

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen og har merket seg at De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) i all hovedsak oppfyller målene som er satt for virksomheten. Komiteen vil understreke viktigheten av FEKs rolle og arbeid for å sikre at all forskning skjer i samsvar med verdsatte forskningsetiske normer.

9.2 Kap. 285 Norges forskningsråd

Komiteen vil fremheve Norges forskningsråds viktige rolle for å sikre kvalitet og relevans i norsk forskning. Rådet administrerer konkurranse om forskningsmidlene, er en viktig rådgiver for regjeringen og fremmer forskning nasjonalt og internasjonalt. Oppgavene er både strategiske og operative, og derfor er Forskningsrådet en helt sentral aktør i norsk forskning.

Komiteen vil vise til at Forskningsrådet fungerer som nasjonal konkurransearena for finansiering av de beste forskningsprosjektene, der det er kvalitet som er det avgjørende kriteriet.

Komiteen vil vise til at Forskningsrådet har en viktig rolle i å bidra til et kunnskapsbasert næringsliv, forskningsbasert innovasjon i offentlig sektor og kvalitet, relevans og tilstrekkelig kapasitet i norsk forskning. Forskningsmidlene som fordeles via konkurransearenaene til Forskningsrådet, kan gå til alle kvalifiserte forskningsmiljøer, bedrifter og offentlige virksomheter. Aksjonsrådet er både regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Komiteen vil understreke at et offensivt og handlekraftig forskningsråd er avhengig av forutsigbare forskningsbevilgninger og rammevilkår. Komiteen vil påpeke viktigheten av at Forskningsrådets oppgaver og finansiering ikke fragmenteres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti peker på forskningens betydning for vekst, kunnskapsbasert samfunnsutvikling og omstilling, viser til at veksten i forskningsbevilgninger ikke er høyere enn veksten i samlet budsjett, og mener at regjeringen bør prioritere denne delen av forskningspolitikken høyere.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet er bekymret for at disse områdene prioriteres for lavt, og viser til partiets alternative budsjett, der det bevilges i alt 150 mill. kroner likt fordelt på tre nye

forskningsprogram under Norges forskningsråd: programmer for profesjonsforskning, IKT og datasikkerhet og samfunnsikkerhet og beredskap.

Disse medlemmer vil styrke forskningsinnsatsen og den kunnskapsbaserte samfunnsutviklingen og ser forskning som en forutsetning for å møte de store utfordringene Norge står overfor. Det trengs sterkere satsing på forskning innen IKT og datasikkerhet, samfunnsikkerhet og beredskap. Det er også nødvendig å sikre bedre rammevilkår for fagmiljøene som skal utdanne velferdsstatens yrker og utvikle samfunnet og institusjonene våre, og disse medlemmer viser til forslagene om nye forskningsprogrammer og en økt forskningsinnsats i Arbeiderpartiets alternative budsjett for å få dette til.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til partiets alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilget 50 mill. kroner til FRIPRO og 40 mill. kroner til Senter til forskningsdrevet innovasjon (SI-ordningen).

9.3 Kap. 287 Forskningsinstitutter og andre tiltak

Komiteen vil løfte fram forskningsinstituttens sentrale rolle i norsk forskningsaktivitet, ikke minst når det gjelder anvendt forskning. Selv om instituttens saksfelt og størrelse varierer mye, er deres bidrag viktige både for fornyelse, innovasjon og mulighetene som ligger i å ta ny kunnskap i bruk. Slik berører deres innsats mange samfunnsområder på tvers av sektorer. Instituttene er svært viktige deltakere i EUs forskningsprogram.

Komiteen vil understreke den særlig viktige rollen forskningsinstituttene har i den anvendte delen av forskningsaktiviteten. Instituttsektoren står for ca. 20 pst. av forskning og utvikling i Norge. Komiteen vil peke på at en sterk instituttsektor er viktig i koblingen mellom forskning, næringsliv og offentlig sektor og for et effektivt og verdiskapende klyngesamarbeid mellom universiteter og høyskoler, institutter og næringsliv.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at mange av instituttene enten har nullvekst eller realnedgang, og mener regjeringen bør adressere dette i revidert langtidsplan for forskning og høyere utdanning.

Post 57 Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige institutter

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, der det foreslås å bevilge 10 mill. kroner til Senter for klimaomstilling i Sogndal. Flertallet legger til grunn 5

mill. kroner i årlige driftsmidler og i tillegg 5 mill. kroner i oppstartsmidler.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslo å bevilge 10 mill. kroner til Senter for klimaomstilling i Sogndal.

Post 60 Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning

Komiteen registrerer at fondsregion Midt-Norge kommer skevt ut i fordelingen av midler til regionale forskningsfond etter vedtak om sammenslåing av Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag fylkeskommuner. Komiteen mener det er uheldig at to fylkeskommuner som frivillig har slått seg sammen, opplever å få mindre penger i denne tildelingen kun fordi de er tidlig ute.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fordeling av midler til regionale forskningsfond i statsbudsjettet for 2019 legge til grunn samme antall fylker som ved forrige tildeling, slik at Trøndelag ikke kommer uforholdsmessig skjevt ut.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at de regionale forskningsfondene skal bidra til forskning som styrker regional innovasjon og utvikling. Disse medlemmer viser til at fondene er viktige bidragsyttere til å støtte opp under regionenes prioriterte innsatsområder og mobilisere til økt FoU-innsats regionalt. Erfaringene etter opprettelsen i 2010 viser at de regionale forskningsfondene har en viktig rekrutteringsoppgave og mobiliserer både til nasjonale og internasjonale forskningsprogrammer. Disse medlemmer mener derfor det er skuffende at regjeringen i sitt budsjettforslag foreslår å kutte i de regionale forskningsfondene i 2019. Disse medlemmer ser et stort potensial i regional innovasjon og utvikling og at de regionale forskningsfondene spiller en viktig rolle i dette arbeidet.

Disse medlemmer viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om å øke bevilgningen til regional forskning med 35 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

9.4 Kap. 288 og kap. 3288 Internasjonale samarbeidstiltak

Komiteen viser til at disse midlene blant annet omfatter midler til internasjonalt samarbeid for å heve kvaliteten nasjonalt, inkludert bilateralt samarbeid med prioriterte land, bevilgninger til internasjonale grunnforskningsorganisasjoner, EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, UNESCO-kontingent og andre UNESCO-formål.

Komiteen merker seg at målet for 2019 er at Norge skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor utdanning, forskning og integrering, og at det er gode koblinger mellom forskning og høyere utdanning. Komiteen understreker at det er svært viktig å legge til rette for at norske utdannings- og forskningsmiljø kan delta aktivt i internasjonalt samarbeid.

Målet med bevilgningen til EUs rammeprogram er høy kvalitet i norsk forskning og innovasjon, økt verdiskaping, bedre velferd og bærekraftig samfunnsutvikling, samt utvikling av norsk forskning og innovasjon. Komiteen viser til at internasjonalt samarbeid er spesielt viktig innenfor forskning og innovasjon, der koblingen mot ledende forskningsmiljø er avgjørende.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Komiteen viser til anmodningsvedtak 381, 19. desember 2017, der Stortinget ber regjeringen evaluere konsekvensene av utfasingen av kvoteordningen for utenlandsstudenter og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av 2018. Komiteen merker seg at Diku har evaluert avviklingen av kvoteordningen (rapport 2-2018), som viser at avviklingen og etableringen av nye program har betydd en dreining fra støtte til enkeltstudenter, basert på institusjonsavtaler, til fokus på institusjonelt samarbeid i partnerskapsprogrammer. Det har også blitt etablert et skille mellom samarbeid med Brasil, India, Japan, Kina, Russland og Sør-Afrika på den ene siden og utviklingsland på den andre, og man har valgt å konsentrere samarbeidet til færre institusjoner og fagmiljøer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er viktig med gode ordninger som stimulerer til internasjonal studentmobilitet. Flertallet viser til arbeidet med stortingsmeldingen om studentmobilitet, og flertallet mener den også bør omtale inngående mobilitet. Utenlandsstudenter på kortere eller lengre studieopphold i Norge utgjør etter flertallets oppfatning en ressurs for både studiestedet i Norge og for studiestedet og hjemlandet de returnerer til. Flertallet vil legge særlig vekt på ordninger som inkluderer studenter fra det globale sør og fra utviklingsland. Når det gjelder studentutveksling som gjelder studenter fra det globale sør og fra utviklingsland, mener flertallet det er viktig å styrke studentmobiliteten på en slik måte at det også bidrar til kompetansebygging i studentenes hjemland gjennom samarbeid mellom norske og utenlandske institusjoner og næringsliv. I den forbindelse viser flertallet særlig til NORPART-programmet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer og i forbindelse med den varslede stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet, komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan studiemulighetene i Norge kan forbedres for studenter fra det globale sør gjennom en styrking av NORPART-programmet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer, om å komme tilbake til Stortinget med en plan for et nytt og forbedret kvoteprogram for studenter fra det globale sør. Stortinget ber også regjeringen om en vurdering av om Panorama-strategien bør justeres.»

Disse medlemmer ser internasjonalisering som en betingelse for kvalitet i forskning og høyere utdanning. Det er et mål å øke studiemobiliteten og internasjonaliseringsgraden. Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti var imot regjeringens nedlegging av kvoteordningen og mener at både det globale sør og norske fagmiljø taper på dette. Disse medlemmer støttet heller ikke økningen i visumavgiften for utenlandsstudenter som ble innført fra 2018, og ser ikke at regjeringens programmer for internasjonalisering har hatt god nok effekt.

Disse medlemmer viser til Dikus evaluering og ser med bekymring på konsekvensene av avviklingen av kvoteordningen og etableringen av nye programmer.

10. Utdanningsstøtte

10.1 Kap. 2410, kap. 5310 og kap. 5617 Statens lånekasse for utdanning (Guri)

Komiteen vil understreke Lånekassens samfunnsoppdrag, som er å gi alle mulighet til en utdanning uavhengig av kjønn, alder, geografiske forhold, funksjonsevne og sosial bakgrunn.

Komiteen mener det er viktig at Lånekassen har høy tillit, og at kundene er tilfredse, og vil derfor trekke frem Difis innbyggerundersøkelse, som viste at Lånekassen kom best ut av alle myndighetsorgan i vurderingen av tillit og kundetilfredshet. Komiteen mener at en lav andel klagesaker i Klagenemnda i Lånekassen, hvor 5 av 269 klager fikk medhold, er et tegn på god saksbehandling. Komiteen er også glad for at den positive trenden med reduksjon i antall kunder som har problemer med å tilbakebetale lånene sine, fortsatte i 2017.

Komiteen merker seg videre at overgangen til 11 måneders studiestøtte til studenter som tar utdanning på heltid ved universiteter, høyskoler og fagskoler, fortsetter, og at en tredje uke innføres i budsjettet for 2019.

Komiteen mener lik rett til utdanning er en av grunnpillarene i det norske utdanningssystemet, og at det derfor er viktig å fortsette opptrappingen mot 11 måneders studiestøtte.

Studenter som får barn

Komiteen er opptatt av at vi har gode ordninger for studenter som får barn i studietiden. Komiteen mener det er viktig at vi tilrettelegger for at det skal være økonomisk mulig å være forelder og student på samme tid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til budsjettavtalen, hvor det var enighet om å fremme et forslag om å be regjeringen gi en helhetlig vurdering av støtteordningene for studenter med barn, herunder vurdere forholdet til tilgrensende ordninger med foreldrepenger, i forbindelse med statsbudsjettet for 2020.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at det å være student er en fulltidsjobb, men studenter med barn har ikke samme anledning til å jobbe i sommerferien, slik studenter flest i dag må regne med å gjøre. For disse medlemmer er det også viktig at barna kan ha ferie sammen med foreldrene sine, uavhengig av foreldrenes økonomi, og at man ikke må avbryte studiene hvis man får barn, slik også Arbeiderpartiets familieutvalg (2016) var opptatt av. Disse medlemmer mener at studenter og nyutdannede skal ha samme reelle mulighet for høyere utdanning som andre, og at barn av studenter bør ha mulighet til å tilbringe like mye tid med foreldrene sine som andre barn. For samfunnet er det også positivt om flere får barn tidligere enn i dag, og disse medlemmer mener at dette forslaget gjør det enklere å kombinere studiehverdagen med foreldrerollen. Disse medlemmer viser til finansinnstillingen, der Arbeiderpartiet foreslår å bevilge 159,3 mill. kroner for å innføre 12 måneders studiestøtte for studenter med barn fra og med 2019.

Konverteringsordningen

Komiteen viser til at regjeringen foreslår en endring i ordningen med omgjøring av lån til stipend for dem som tar høyere utdanning. Studenter som tar fagskoleutdanning, folkehøyskoleutdanning og videregående opplæring for voksne, er ikke omfattet av endringen. Komiteen viser til at studenter som får støtte til høyere utdanning, kan få omgjort opptil 40 pst. av basisstøtten til stipend, men at en del av omgjøringen vil forutsette at studenten oppnår en grad. Forslaget innebærer at opptil 25 pst. av støtten kan omgjøres til stipend med grunnlag i oppnådde studiepoeng, mens opptil 15 pst. kan omgjøres med grunnlag i oppnådd grad.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til at bare seks av ti studenter i Norge fullfører en grad, mens gjennomsnittet i OECD-landene er åtte av ti. Disse medlemmer mener det er viktig å stimulere studentene til å fullføre utdanningen de har påbegynt, ved at en større del av lånet omgjøres til stipend når graden er oppnådd, slik regjeringen har foreslått. Disse medlemmer viser til at den nye ordningen gjelder støtte som blir gitt fra og med 2019/2020 eller senere.

Disse medlemmer vil understreke at den foreslåtte omleggingen ikke vil medføre svekkelse i eksisterende velferdsordninger som støtte til eller ettergivelse av lån for dem som rammes av sykdom eller tilsvarende, og må avbryte eller utsette studiene.

Disse medlemmer viser til at regjeringens foreslåtte endringer i konverteringsordningen ikke er knyttet til fullføring på normert tid, men til hvorvidt studenten fullfører påbegynt grad eller ikke. Det innebærer at alle studenter som har behov for et tilrettelagt studieløp, eller av ulike årsaker har behov for lengre tid for å gjennomføre studiene sine, ikke vil berøres av den foreslåtte endringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti reagerer på at et så omfattende forslag er foreslått uten en tilstrekkelig forutgående utredning. Omtalen i proposisjonen er, etter disse medlemmers oppfatning, mangelfull. Verken forslagetts konsekvenser for enkeltgrupper, overordnede målsettinger for livslang læring eller arbeidslivets behov for kompetanse er tilfredsstillende utredet. I tillegg reagerer disse medlemmer på at verken studentorganisasjonene eller andre berørte organisasjoner er involvert i prosessen. Disse medlemmer stiller også spørsmål ved selve provenyberegningen, slik den er presentert i proposisjonen.

På denne bakgrunn mener disse medlemmer at behandlingen av forslaget bør utsettes, og fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett med et eventuelt forslag til omlegging av reglene for konverteringen fra lån til stipend. En forutgående utredning må belyse konsekvensene for enkeltgrupper av studenter og ivareta utdanningspolitiske målsettinger, blant annet kompetansereformen, samt involvere berørte interesseorganisasjoner.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til partienes alternative budsjetter, der regjeringens forslag til konverteringsordning for studielån tilbakeføres i sin helhet med 256 mill. kroner. Disse medlemmer

støtter ikke regjeringens foreslåtte innstramming i konverteringsordningen. Den vil straffe studenter som enten ikke fullfører en grad eller bytter retning underveis i studiene, og det vil være et disinsentiv for å få til mer etter- og videreutdanning. Det er også tvilsomt om det vil øke gjennomføringen i høyere utdanning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil isteden satse mer på etter- og videreutdanning og prioritere bedre studiekvalitet og tettere oppfølging og viser til forslagene i Arbeiderpartiets alternative budsjett for å få dette til.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til regjeringens forslag til regelendring når det gjelder omgjøring av lån til stipend. Disse medlemmer er sterkt kritiske til dette forslaget og viser i den forbindelse til Senterpartiets generelle merknad under 2.3.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at prinsippet om gratis utdanning er en bærebjelke for norsk demokrati og den norske velferdsstaten. Et samfunn bygget på åpenhet, tilgjengelighet og kunnskap er noe vi alle tjener på. Høyere utdanning skal derfor være tilgjengelig for alle. Det er derfor viktig å hegne om gratisprinsippet og gode universelle støtteordninger. Disse medlemmer vil vise til at regjeringens forslag om å endre studiestøtteordningen rokker ved dette, ved blant annet å innføre insentiver for å fullføre graden på normert tid. Det er sammensatte årsaker til at studenter ikke fullfører utdanningen på normert tid. Studenter med barn, fysiske eller psykiske helseutfordringer, økonomiske bekymringer m.m. er eksempler på studenter som kan ha svakere studieprogresjon enn andre. Disse medlemmer vil derfor advare mot endringer som favoriserer den friske, veltilpassede fulltidsstudenten på bekostning av gode universelle støtteordninger, og som svekker studentenes generelle rettigheter.

Disse medlemmer er sterkt imot regjeringens forslag til endringer av studiestipendordningen og viser til at forslaget er møtt med kraftfulle protester fra åtte av Norges største organisasjoner for elever og studenter blant annet gjennom oppropet «Vi er ikke perfekte». Organisasjonene representerer tilsammen over 400 000 elever og studenter. Disse medlemmer støtter studentene og mener som dem at forslaget legger alt ansvar for frafall over på studentene fremfor å ta tak i utfordringene som bidrar til at studenter ikke fullfører. Disse medlemmer er bekymret for alle studenter som møter barrierer mot å fullføre sin grad, som sykdom, manglende tilrettelegging i studietiden, dårlig rådgivning eller andre forståelige grunner. Disse vil nå straffes med høyere gjeld. Mindre fleksibilitet vil også kunne føre til

at flere vegrer seg for å begynne på høyere utdanning eller ta etter- og videreutdanning.

Disse medlemmer vil ikke akseptere premisset om at omvalg er udelt negativt. Ungdom kan ikke alltid vite hva de har lyst til «å bli» når de er ferdige med videregående. Studievalget vil for noen ikke være det de trodde det skulle være, eller de erfarer at de ikke hadde interessen eller forutsetningene som et yrke krever. På denne måten kan omvalg bidra til høyere kvalitet.

Disse medlemmer deler derimot regjeringens ambisjon om å få bukt med uønsket frafall. Da er det etter disse medlemmers syn viktig å legge til rette for gode finansieringsordninger og likeverdige rammevilkår, slik at studenter som ønsker det, har råd til å studere på heltid. Disse medlemmer mener derfor det er oppsiktsvekkende at regjeringen totalt har svekket ordninger for studentene med nesten én milliard kroner. Da et samlet Storting vedtok å innføre 11 måneders studiestøtte, var det selvsagt for å styrke studentenes økonomiske situasjon, ikke svekke den. Regnestykket som regjeringen selv har foretatt, viser at det er studentene selv som har bekostet innfasingen av 11 måneders studiestøtte, og i tillegg går regjeringen i pluss på studentens bekostning. Disse medlemmer mener dette er alvorlig, og at det står i sterk motstrid til det regjeringen selv skryter av – og deres målsetting om at flere skal gjennomføre studiene på normert tid. Konsekvensene av den borgerlige regjeringens politikk er at studentene må jobbe mer og studere mindre for å få endene til å møtes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil derfor vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett, der det legges inn 254,6 mill. kroner for å reversere regjeringens innsparing knyttet til endringer av stipendordningen. Videre foreslås det å bevilge om lag 135 mill. kroner for å øke studiestøtten til 1,3 G av folketrygden, som et første steg på veien til en studiestøtte på minimum 1,5 G.

Stipend i videregående opplæring

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det ikke er samsvar mellom stipendsatsene for innkjøp av nødvendig utstyr til bruk i opplæringen og de reelle utgiftene som elevene har til utstyr i enkelte utdanningsprogram.

For å sikre gratisprinsippet i videregående opplæring og utjevne kostnadsforskjellene mellom ulike utdanninger mener disse medlemmer det er nødvendig å justere stipendsatsene i tråd med det reelle kostnadsnivået.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen

300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått en økning av satserne for utstyrsstipend med til sammen 22,6 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett, der det foreslås bevilgninger på 50 mill. kroner til økt utstyrsstipend for elever i videregående skole.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen, både i de foregående budsjettbehandlingene i forrige periode og i denne perioden, gradvis svekker stipendordningene for elever i videregående opplæring. Spesielt har det gått ut over elever og lærlinger innen yrkesfaglige utdanningsprogram som må bo på hybel for å fullføre sitt utdanningsløp. Disse medlemmer mener dette er nok et distriktsfiendtlig grep, og reagerer på at regjeringen på denne måten påfører denne elevgruppen en kostnadsulempe sammenlignet med hjemmeboende elever. Disse medlemmer er bekymret for hvordan dette påvirker elevenes motivasjon og mulighet til å gjennomføre videregående opplæring.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Senterpartiets alternative budsjett med forslag om en omfattende yrkesfagpakke på til sammen 300 mill. kroner. Innenfor denne satsingen har Senterpartiet i finansinnstillingen foreslått å øke bostipendet med 2 000 kroner per elev fra høsten 2019 med til sammen 23,4 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av konsekvensene av endringene i stipend- og låneordninger for elever i videregående opplæring fra og med 2014 og en vurdering av om de samlede stipend- og låneordningene ivaretar gratisprinsippet og lik rett til utdanning for alle elever.»

11. Forskning under Nærings- og fiskeridepartementet

Under programkategorien 17.20 Forskning og innovasjon behandles i denne innstillingen Nærings- og fiskeridepartementets tilskudd gjennom Norges forskningsråd, herunder blant annet tilskudd til marin

forskning, samt kapitlene for Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy og NIFES.

Øvrige kapitler under programkategorien behandles av næringskomiteen i Innst. 8 S (2018–2019). Skattefunnordningen behandles av finanskomiteen i Innst. 3 S (2018–2019).

11.1 Kap. 920 Norges forskningsråd

Post 50 Tilskudd til forskning

Komiteen merker seg at Forskningsrådet langt på vei har nådd målene som var satt for bevilgningen i 2017, og at Forskningsrådets virksomhet bidrar til forskning og utvikling som på sikt gir økt verdiskaping i norsk økonomi.

Komiteen merker seg at Forskningsrådets bidrag er utløsende for næringslivets egen forskningsinnsats, og at Forskningsrådets virkemidler, inklusiv Skattefunn, bidrar til styrket konkurranseevne og omstillingsevne i næringslivet og økt kommersialisering av forskning. Virkemidlene bidrar til å styrke næringslivets konkurranseevne og omstilling gjennom direkte støtte til bedriftenes innovasjonsprosjekter.

Komiteen merker seg at havforskning foreslås styrket for å realisere verdiskapingspotensialet i havet og langs kysten, og understreker viktigheten av at Norge har ambisjoner om å være i førerretet i den globale utviklingen av havnæringene. Norge har komparative fortrinn i form av naturressurser og kunnskap innenfor havbaserte næringer. Kunnskaps- og teknologiutvikling er viktig for fremtidig bærekraftig vekst og nye arbeidsplasser innenfor disse næringene.

Komiteen viser til en styrket satsing på muliggjørende teknologier som IKT, nanoteknologi og bioteknologi. Dette er teknologiområder som kan understøtte innovasjon innenfor de fleste næringer, og komiteen understreker viktigheten av en satsing på disse teknologiene for å lette den omstillingen næringslivet nå står overfor, bl.a. knyttet til digitalisering, robotisering og avanserte produksjonsprosesser.

Komiteen understreker viktigheten av å styrke kommersiell utnyttelse av forskningsresultater utført ved universiteter, høyskoler, helseforetak og institutter. Støtte til kommersialisering av forskningsresultater bidrar til at forskningsresultater fra offentlig finansierte forskningsinstitusjoner kommer til nytte og skaper verdier i samfunnet. Komiteen viser til at FORNY2020 er et viktig virkemiddel for å fremme økt verdiskaping gjennom økt kommersiell utnyttelse av forskningsresultater, og at denne satsingen videreføres i 2019.

Komiteen viser til at det foreslås en økning av basisbevilgningen til de teknisk-industrielle instituttene, og understreker viktigheten av forskningsinstituttenes rolle i en kunnskapsbasert nyskaping og omstilling i næringslivet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, merker seg at regjeringen styrker satsingen på virkemidler som skal fremme forskningsdrevet innovasjon og omstilling i både etablert og nytt næringsliv for å øke konkurranseevnen og styrke evnen til langsiktig omstilling i norsk økonomi. Flertallet understreker viktigheten av å videreføre satsingen på virkemidler for å øke kunnskapsbasert omstilling og innovasjon i næringslivet.

Flertallet merker seg at Nærings- og fiskeridepartementet fortsatt satser stort på Brukerstyrt Innovasjonsarena (BIA) for å fremme økt forskning i norsk næringsliv. BIA er rettet mot bredden av norsk næringsliv og skal stimulere bedriftene til økt og mer ambisiøs forskning innenfor næringslivets egne prioriterte områder og temaer.

Flertallet viser til budsjettavtalen, hvor det foreslås å øke bevilgningen til MAROFF-programmet med 25 mill. kroner ut over regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til sitt alternative budsjett, hvor det foreslås 15 mill. kroner til forskningssentre for havet, kysten og fjordene som legger til rette for langsiktig samarbeid mellom næringsliv og forskning langs hele kysten.

Disse medlemmer viser også til at det i Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslås 30 mill. kroner til et forskningssenter for næringsrettet digitalisering, som ikke bare kan være landslag innenfor viktige teknologiområder, som AI og autonome systemer, men også bidra til å løfte de små og mellomstore bedriftene (SMB).

For å sikre at Norge fortsatt skal være verdensledende innen klimavennlig skipsfart, vil disse medlemmer styrke bevilgningene til dette gjennom forskningsprogrammet MAROFF. Det vises til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås å styrke ordningen med 30 mill. kroner.

11.2 Kap. 923 og kap. 3923 Havforskningsinstituttet

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti vil påpeke at det er ventet en betydelig vekst innen marin sektor, og at Havforskningsinstituttet spiller en viktig rolle innen marin kunnskap og forvaltningsrådgivning. Disse medlemmer viser til behovet for mer og raskere kunnskap om havets helse, og er tilfreds med at det bevilges 30 mill. kroner til styrking av Havforskningsinstituttet, Norges forskningsråd og Veterinærinstituttet til

forskning på blant annet effekten av nano- og mikroplast på marine ressurser.

Flertallet viser til budsjettavtalen, der det foreslås å øke bevilgningen til prosjektmidler til utvikling og etablering av Blått kompetansesenter Sør med 5 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets alternative budsjett, der det foreslås 5 mill. kroner i prosjektmidler til utvikling og etablering av Blått kompetansesenter Sør, som er et av Havforskningsinstituttets regionale blå kompetansesentre ved Flødevigen i Sør, i likhet med Austevoll og Matre i Vest, Frøya i Midt-Norge og Senja i Nord. Her inngår forsknings- og undervisningsmiljøene i samarbeid med annen forvaltning og næringsliv, utvikler ny kunnskap og skaper nye, marine arbeidsplasser. Disse medlemmer vil spesielt fremheve behovet for mer kunnskap om kysten og fjordene, samt nye arter, fiskevelferd, før og etter.

Disse medlemmer mener at opptrappingen av ressurs- og bestandsforskningen må fortsette for å sikre bærekraftig forvaltning og ny kunnskap. Disse medlemmer mener mer bestandsforskning er nødvendig for en best mulig forvaltning av fiskeriressursene og for økt verdiskaping.

11.3 Kap. 926 og kap. 3926 Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

11.4 Kap. 928 Annen marin forskning og utvikling

Komiteen viser til omtalen av dette kapitlet i proposisjonen.

Komiteen vil understreke viktigheten av solide kunnskapsmiljøer for å sikre bærekraftig forvaltning av de marine ressursene i økosystemene og en bærekraftig utvikling av havbruksnæringen, som er svært viktig for Norge.

12. Forskning under Landbruks- og matdepartementet

Programkategori 15.20 Forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling omfatter Landbruks- og matdepartementets bevilgninger til forskningsprogrammer, hovedsakelig via Norges forskningsråd, samt basisbevilgninger til forskningsinstitutter.

12.1 Kap. 1137 Forskning og innovasjon

Komiteen viser til at den viktigste oppgaven for landbruks- og matsektoren er å sikre innbyggerne trygg mat av god kvalitet og bidra til en god forvaltning av naturressursene. For å nå de landbrukspolitiske hoved-

målsettingene og de forskningspolitiske målsettingene på landbruks- og matområdet er det behov for forskning, innovasjon og kunnskapsutvikling. Klimaendringene skaper utfordringer for matproduksjonen og et behov for forskning for å tilpasse produksjonen som følge av temperaturendringer og mer ekstremvær. Bevilgningene over dette kapitlet omfatter midler til forskning over Landbruks- og matdepartementets budsjett, bevilgninger til forskningsprogrammer via Norges forskningsråd samt basisbevilgninger til forskningsinstitutter, de virksomhetene som inngår i primærnæringsarenaen, og øvrige forskningsinstitutt der Landbruks- og matdepartementet har ansvar for basisbevilgning. Tematisk innebærer dette forskning innen områdene matsikkerhet og beredskap, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

Komiteen mener bioøkonomi er en av flere viktige framtidsnæringer hvor Norge har gode forutsetninger for å lykkes. For å realisere dette potensialet trengs det mer forskning og utvikling innenfor landbruk og skogbruk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til partiets alternative budsjett, der det foreslås 12 mill. kroner til forskning og teknologiutvikling på jord/skog. Det er et stort potensial i økt verdiskaping basert på jord og skog. Norge har betydelige skogressurser som gir store industrielle muligheter. Arbeiderpartiet foreslår derfor en styrket satsing på skogplanting/planteforedling, forskning på bruk av skogressursene og å legge til rette for økt satsing på teknologi, utvikling og industriell anvendelse av skogen som råstoff.

Med utgangspunkt i Arbeiderpartiets satsing på bioøkonomi og forskning knyttet til jord, skog, fisk og marine ressurser, understreker disse medlemmer at hele utdanningsløp må styrkes dersom forskning og kunnskap fra aktive næringsutøvere i større grad skal kunne anvendes for økt verdiskaping og forsterket produksjon.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til finansinnstillingen og Senterpartiets alternative budsjettforslag med forslag om å øke klimaforskningen innen husdyrproduksjon med 25 mill. kroner, øke bevilgningen til landbruksforskning med 10 mill. kroner samt øke basisbevilgningen til landbruksforskning med 10 mill. kroner, hvilket innebærer en økning på kap. 1137 på til sammen 45 mill. kroner ut over regjeringens budsjettforslag.

13. Oppfølging av anmodningsvedtak

Komiteen viser til at det i Prop. 1 S (2018–2019) er gitt en oversikt over regjeringens oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak under Kunnskapsdepartementet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at disse medlemmers merknader ikke er å anse som Stortingets formelle kontroll av regjeringens oppfølging av vedtakene og således ikke kan erstatte kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av stortingsmeldingen om anmodnings- og utredningsvedtak i stortingssesjonen.

Disse medlemmer viser til proposisjonen og registrerer at regjeringen avviser videre oppfølging av flere av Stortingets vedtak. Disse medlemmer mener det er uheldig at regjeringen, og spesielt en mindretallsregjering, ikke er lydhøre og at de ikke imøtekommer flertallet i Stortinget ved å avvise anmodningsvedtak som er referert i proposisjonen. Disse medlemmer forventer at regjeringen framviser en grundigere redegjørelse og en større vilje til å finne tiltak i tråd med Stortingets anmodningsvedtak enn det som er referert i proposisjonen.

Vedtak 375, 27. januar 2015

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til anmodningsvedtaket Stortinget fattet i forbindelse med behandlingen av første langtidsplan om en investeringsplan for bygg i den reviderte langtidsplanen for forskning og høyre utdanning. Disse medlemmer mener at regjeringen ikke har fulgt opp dette anmodningsvedtaket, se nærmere omtale under kap. 260.

Vedtak 900 og 901, 13. juni 2017

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til disse vedtakene, der Stortinget ba regjeringen sikre at alle skoler skal ha tilgang på lærere med fordypning innen spesialpedagogikk, og at alle elever med behov for spesialundervisning har rett til opplæring av fagpersoner med godkjent relevant utdanning. Dette medlem mener regjeringen ikke har gjort nok for å følge opp disse vedtakene, og viser til omtale under kap. 226.

Vedtak 106, 7. desember 2017

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til flertallets vedtak ved behandlingen av Dokument 8:8 S (2017–2018) om fysisk aktivitet i skolen. Disse medlemmer er svært kritiske til at regjeringen har valgt ikke å følge opp vedtaket Stortinget fat-

tet, og viser til øvrig omtale under disse partienes generelle merknader og kap. 225.

Vedtak 350, 18. desember 2017

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets vedtak, hvor regjeringen bes om å utrede hvordan en nasjonal ordning for digitale læremidler kan innrettes. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringen ikke har fulgt opp vedtaket bedre, og viser til omtale under kap. 226.

Vedtak 807, 31. mai 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget ba regjeringen om å lage en plan for gjennomføring av bemanningsnorm som sikrer merkostnader for offentlige og private eiere. Disse medlemmer kan ikke se at regjeringen har lagt frem den planen Stortinget ba om, se omtale under kap. 231.

Vedtak 886, 11. juni 2018

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Stortingets vedtak om å nedsette et utvalg som skal gå gjennom Nasjonalt kvalitetsvurderingssystem i lys av fagfornyelsen. Disse medlemmer mener denne gjennomgangen burde vært igangsatt umiddelbart.

14. Forslag fra mindretall

Rammeuavhengige forslag

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en opptrappingsplan for bygging og rehabilitering av svømmeanlegg, inklusiv forslag til finansiering blant annet gjennom rentekompensasjonsordningen for skolebygg og svømmeanlegg, og komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonal budsjett, slik at alle elever når ferdighetsmålene som er satt for svømme- og livredningsopplæring i grunnskolen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede hva det reelle utstyrsbehovet er ved skolene for å ivareta samtlige læreplanmål og relevansen i yrkesopplæringen, med sikte på å innføre en toppfinansiering av særlig ressurskrevende utdanningsprogram.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen utrede en finansieringsmodell for toppidrettsgymnas som er godkjent av Olympiatoppen, og som har integrert modell for skole og trening, for å sikre elevene likeverdig tilbud innenfor toppidrettsutdanning.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en vurdering av hvordan støtte- og finansieringsordningene kan bidra til at folkehøgskolene kan være et reelt tilbud for alle.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en samlet vurdering av behovet for nye folkehøgskoler i årene framover, inkludert en opptrapningsplan for nye folkehøgskoleplasser.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen evaluere konsekvensene av et akkumulert effektiviseringskutt i størrelsesorden 1 mrd. kroner i universitets- og høyskolesektoren, med særlig hensyn på studie- og forskningskvalitet.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om nasjonale behov for tegnspråktolker i barnehager og grunnopplæring.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak om nytt bygg for helse- og sosialfagene ved NTNU og foreslå en oppstartsbevilgning i revidert nasjonalbudsjett 2019.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en plan for hvordan den samlede vikingskiparven, inkludert gjenstander, kan sikres og bevares for ettertiden.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen sikre den framtidige utviklingen av prosjektet Campus Kristiansund og komme tilbake til Stortinget med en sak om mulig kompensasjon av husleiekostnader.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett med et eventuelt forslag til omlegging av reglene for konverteringen fra lån til stipend. En forutgående utredning må belyse konsekvensene for enkeltgrupper av studenter og ivareta utdanningspolitiske målsettinger, blant annet kompetansereformen, samt involvere berørte interesseorganisasjoner.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av konsekvensene av endringene i stipend- og låneordninger for elever i videregående opplæring fra og med 2014 og en vurdering av om de samlede stipend- og låneordningene ivaretar gratisprisnippet og lik rett til utdanning for alle elever.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 13*

Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer, om å komme tilbake til Stortinget med en plan for et nytt og forbedret kvoteprogram for studenter fra det globale sør. Stortinget ber også regjeringen om en vurdering av om Panorama-strategien bør justeres.

15. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A. fremmes av medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding B. I og III fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding B. II fremmes av medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 16
(Utdanning og forskning)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
200		Kunnskapsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	382 440 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	16 275 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	2 939 000	
201		Analyse og kunnskapsgrunnlag		
	21	Spesielle driftsutgifter	40 671 000	
220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Driftsutgifter	380 591 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	206 019 000	
	70	Tilskudd til læremidler mv., <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	68 705 000	
221		Foreldreutvalgene for grunnopplæringen og barnehagene		
	1	Driftsutgifter	15 633 000	
222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester		
	1	Driftsutgifter	108 930 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 596 000	
225		Tiltak i grunnopplæringen		
	1	Driftsutgifter	23 246 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	106 749 000	
	60	Tilskudd til landslinjer	231 367 000	
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen, <i>kan overføres</i>	71 038 000	
	64	Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	52 991 000	
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg, <i>kan overføres</i>	274 477 000	
	66	Tilskudd til leirskoleopplæring og skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	69 343 000	
	67	Tilskudd til opplæring i finsk	8 978 000	
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	294 663 000	
	70	Tilskudd til opplæring av lærlinger, praksisbrevkandidater og lære kandidater med spesielle behov	62 868 000	
	74	Prosjekttilskudd	10 195 000	
	75	Grunntilskudd	85 287 000	
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	1 177 918 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	1 600 098 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	49 000 000	
	60	Forskning på tiltak for økt kvalitet i barnehagen og grunnopplæringen	44 229 000	
	61	Tilskuddsordning Mentorordning for nye lærere	60 000 000	
	63	Tidlig innsats i skolen gjennom økt lærerinnsats på 1.–10. trinn	1 823 587 000	
	71	Tilskudd til vitensentre	67 075 000	
227		Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	40 181 000	
	78	Tilskudd	164 245 000	
228		Tilskudd til frittstående skoler mv.		
	70	Frittstående grunnskoler, <i>overslagsbevilgning</i>	2 517 183 000	
	71	Frittstående videregående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	1 674 753 000	
	72	Frittstående skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven, <i>overslagsbevilgning</i>	163 661 000	
	73	Frittstående grunnskoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	117 293 000	
	74	Frittstående videregående skoler i utlandet, <i>overslagsbevilgning</i>	19 084 000	
	75	Frittstående skoler for funksjonshemmede elever, <i>overslagsbevilgning</i>	325 804 000	
	76	Andre frittstående skoler, <i>overslagsbevilgning</i>	52 323 000	
	77	Den tyske skolen i Oslo, <i>overslagsbevilgning</i>	24 615 000	
	78	Kompletterende undervisning	25 325 000	
	79	Toppidrett	47 533 000	
	81	Elevutveksling til utlandet	2 056 000	
	82	Kapitaltilskudd til friskoler, kapital- og husleietilskudd	64 165 000	
229		Norges grønne fagskole – Veia		
	1	Driftsutgifter	26 781 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 240 000	
230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Driftsutgifter	714 323 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	47 449 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 504 000	
231		Barnehager		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 51</i>	457 516 000	
	51	Forskning, <i>kan nyttes under post 21</i>	8 543 000	
	60	Tilskudd til bemanningsnorm i barnehage	262 800 000	
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage ..	149 809 000	
	66	Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn	20 560 000	
	70	Tilskudd for svømming i barnehagene	68 164 000	
240		Fagskoler		
	60	Tilskudd til fagskoler	725 350 000	
	61	Utviklingsmidler til fagskoleutdanning	41 864 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
241		Felles tiltak for fagskolesektoren		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	17 031 000	
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 21</i>	12 568 000	
252		EUs utdannings- og ungdomsprogram		
	70	Tilskudd	656 136 000	
253		Folkehøyskoler		
	70	Tilskudd til folkehøyskoler	898 926 000	
	71	Tilskudd til Folkehøgskolerådet	5 236 000	
	72	Tilskudd til Nordiska folkhögskolan	668 000	
254		Tilskudd til voksenopplæring		
	70	Tilskudd til studieforbund	214 524 000	
	73	Tilskudd til voksenopplæringsorganisasjoner	13 864 000	
255		Tilskudd til freds- og menneskerettsentre		
	70	Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter	37 308 000	
	71	Falstadsenteret	21 496 000	
	72	Stiftelsen Arkivet	15 834 000	
	73	Nansen Fredssenter	6 562 000	
	74	Narviksenteret	8 539 000	
	75	Det europeiske Wergelandsenteret	9 485 000	
	76	Raftostiftelsen	5 418 000	
256		Kompetanse Norge		
	1	Driftsutgifter	64 258 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	8 584 000	
257		Kompetansepluss		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	5 998 000	
	70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	171 725 000	
258		Tiltak for livslang læring		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 1</i>	214 844 000	
	60	Tilskudd til karriereveiledning	34 525 000	
260		Universiteter og høyskoler		
	50	Statlige universiteter og høyskoler	35 632 559 000	
	70	Private høyskoler	1 578 967 000	
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter		
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger, <i>kan overføres</i>	662 779 000	
280		Felles enheter		
	1	Driftsutgifter	170 786 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 000	
	50	Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning	450 293 000	
	51	UNIT – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning	157 654 000	
	71	Tilskudd til UNIS	136 187 000	
281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 70</i>	195 742 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	9 282 000	
	50	Tilskudd til Norges forskningsråd	234 107 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Andre overføringer, <i>kan nyttes under post 1</i>	36 309 000	
	78	Tilskudd til Universitets- og høyskolerådet	20 321 000	
284		De nasjonale forskningsetiske komiteene		
	1	Driftsutgifter	18 962 000	
285		Norges forskningsråd		
	52	Langsiktig, grunnleggende forskning	1 699 644 000	
	53	Sektorovergripende og strategiske satsinger	1 634 642 000	
	54	Forskningsinfrastruktur av nasjonal, strategisk interesse	751 245 000	
	55	Virksomhetskostnader	792 543 000	
287		Forskningsinstitutter og andre tiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	6 845 000	
	53	NUPI	5 020 000	
	56	Holbergprisen	16 803 000	
	57	Basisbevilgning til samfunnsvitenskapelige forskningsinstitutter	217 444 000	
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	183 255 000	
	71	Tilskudd til andre private institusjoner	48 639 000	
	73	Niels Henrik Abels matematikkpris	15 783 000	
288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	122 140 000	
	72	Internasjonale grunnforskningsorganisasjoner	286 405 000	
	73	EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, <i>kan overføres</i>	2 240 253 000	
	75	UNESCO-kontingent	22 793 000	
	76	UNESCO-formål	4 002 000	
920		Norges forskningsråd		
	50	Tilskudd til forskning	2 223 200 000	
923		Havforskningsinstituttet		
	1	Driftsutgifter	644 800 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	405 726 000	
	22	Fiskeriforskning og -overvåking <i>kan overføres</i>	150 530 000	
926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Driftsutgifter	184 450 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	85 683 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	13 000 000	
928		Annen marin forskning og utvikling		
	50	Tilskudd til Veterinærinstituttet	63 805 000	
	72	Tilskudd til Nofima	100 846 000	
1137		Forskning og innovasjon		
	50	Forskningsaktivitet, Norges forskningsråd	248 878 000	
	51	Basisbevilgninger m.m., Norges forskningsråd	178 036 000	
	54	Næringsrettet matforskning mv.	158 901 000	
	70	Innovasjonsaktivitet mv., <i>kan overføres</i>	3 500 000	
	71	Bioøkonomiordningen, <i>kan overføres</i>	2 832 000	
2410		Statens lånekasse for utdanning		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	392 941 000	
	50	Avsetning til utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	7 170 151 000	
	70	Utdanningsstipend, <i>overslagsbevilgning</i>	2 983 362 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	71	Andre stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	742 493 000	
	72	Rentestøtte, <i>overslagsbevilgning</i>	1 255 776 000	
	73	Avskrivninger, <i>overslagsbevilgning</i>	602 006 000	
	74	Tap på utlån	386 200 000	
		Totale utgifter		82 881 091 000
Inntekter				
3220		Utdanningsdirektoratet		
	1	Inntekter ved oppdrag	6 030 000	
	2	Salgsinntekter mv.	1 261 000	
3222		Statlige videregående skoler og fjernundervisningstjenester		
	2	Salgsinntekter mv.	8 033 000	
3225		Tiltak i grunnopplæringen		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	19 734 000	
3229		Norges grønne fagskole – Veia		
	2	Salgsinntekter mv.	1 829 000	
	61	Refusjon fra fylkeskommuner	1 229 000	
3230		Statlig spesialpedagogisk støttesystem		
	1	Inntekter ved oppdrag	47 449 000	
	2	Salgsinntekter mv.	10 493 000	
3256		Kompetanse Norge		
	1	Inntekter ved oppdrag	8 205 000	
	2	Salgsinntekter mv.	368 000	
3280		Felles enheter		
	1	Inntekter ved oppdrag	10 000	
	2	Salgsinntekter mv.	601 000	
3281		Felles tiltak for universiteter og høyskoler		
	2	Salgsinntekter mv.	10 000	
3288		Internasjonale samarbeidstiltak		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	5 698 000	
3923		Havforskningsinstituttet		
	1	Oppdragsinntekter	419 163 000	
3926		Havforskningsinstituttet, forskningsfartøy		
	1	Oppdragsinntekter	85 836 000	
5310		Statens lånekasse for utdanning		
	4	Refusjon av ODA-godkjente utgifter	18 530 000	
	29	Termingebyr	16 892 000	
	89	Purregebyrer	105 016 000	
5617		Renter fra Statens lånekasse for utdanning		
	80	Renter	4 857 196 000	
		Totale inntekter		5 613 583 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2019 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 200 post 1	kap. 3200 post 2
kap. 220 post 1	kap. 3220 post 2
kap. 222 post 1	kap. 3222 post 2
kap. 229 post 1	kap. 3229 postene 2 og 61
kap. 230 post 1	kap. 3230 post 2
kap. 256 post 1	kap. 3256 post 2
kap. 280 post 1	kap. 3280 post 2
kap. 281 post 1	kap. 3281 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningene til oppdragsvirksomhet på postene 21 mot tilsvarende merinntekter.

3. avhende fast eiendom, jf. Instruks om avhending av statlig eiendom mv., og bruke inntekter fra salg av eiendommer til kjøp, vedlikehold og bygging av andre lokaler til undervisnings- og forskningsformål ved den samme virksomheten.

4. gi Norges forskningsråd fullmakt til å kjøpe og avhende eiendommer. Salgsinntektene blir ført til eiendomsfondet til Norges forskningsråd.

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kunnskapsdepartementet i 2019 kan:

1. gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
220		Utdanningsdirektoratet	
	70	Tilskudd til læremidler mv.	30 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	21	Spesielle driftsutgifter	20 mill. kroner
226		Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen	
	22	Videreutdanning for lærere og skoleledere	236,9 mill. kroner
270		Internasjonal mobilitet og sosiale formål for studenter	
	75	Tilskudd til bygging av studentboliger	1 366,4 mill. kroner

2. gi tilsagn om å utbetale 20 pst. av tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen over kap. 225 Tiltak i grunnopplæringen, post 68 Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen påfølgende budsjettår, når endelig regnskap foreligger.

3. gi tilsagn om å utbetale utdanningsstøtte for første halvår 2020 (andre halvdel av undervisningsåret 2019–20) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2019 (første halvdel av undervisningsåret 2019–20), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning, postene 70 Utdanningsstipend, 71 Andre sti-

pend, 72 Rentestøtte og 90 Økt lån og rentegjeld samt kap. 5617 Renter fra Statens lånekasse for utdanning, post 80 Renter.

4. gi tilsagn om å omgjøre lån til stipend første halvår 2020 (andre halvdel av undervisningsåret 2019–20) etter de satsene som blir fastsatt for andre halvår 2019 (første halvdel av undervisningsåret 2019–20), jf. kap. 2410 Statens lånekasse for utdanning post 50 Avsetning til utdanningsstipend.

IV

Diverse fullmakter

Stortinget samtykker i at:

1. privatister som melder seg opp til eksamen, og kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringsloven § 3-5, skal betale et gebyr per prøve. Gebyret skal betales til fylkeskommunen. Privatister som melder seg opp til eksamen, skal betale 1 114 kroner dersom privatisten ikke har prøvd seg i faget tidligere som privatist eller elev, og 2 231 kroner ved forbedringsprøver. Kandidater som melder seg opp til fag-/svenneprøver etter opplæringslova § 3-5, skal betale 951 kroner per prøve dersom kandidaten ikke har gått opp tidligere, og 1 905 kroner ved senere forsøk.
2. Kunnskapsdepartementet i 2019 kan gi universiteter og høyskoler fullmakt til å:
 - a. opprette nye selskap og delta i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - b. bruke overskudd av oppdragsvirksomhet til kapitalinnskudd ved opprettelse av nye selskap eller ved deltagelse i selskap som er av faglig interesse for virksomheten.
 - c. bruke utbytte fra selskap som virksomheten har kjøpt aksjer i eller etter fullmakt forvalter,

til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.

- d. bruke inntekt fra salg av aksjer i selskap som virksomheten har ervervet med overskudd fra oppdragsvirksomhet eller etter fullmakt forvalter, til drift av virksomheten eller til kapitalinnskudd.
3. maksimalgrensen for foreldrebetaling for et hel-dags ordinært barnehage tilbud blir fastsatt til 2 990 kroner per måned fra 1. januar 2019, til 3 040 kroner per måned fra 1. august 2019 og til 33 140 kroner per år fra 1. januar 2019, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 1.
4. inntektsgrensen for fritak i foreldrebetalingen i barnehage for 20 timer settes til 548 500 kroner per år fra 1. august 2019, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1478 om foreldrebetaling i barnehager § 3.
5. Kunnskapsdepartementet i 2019 kan overføre aksjene i UNINETT AS til UNIT – Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning, og at direktoratet kan forvalte eierskapet i selskapet. Aksjene blir flyttet fra gruppe 1 til gruppe 2 og ført ut av kapitalregnskapet i 2019 mot konto for forskyvninger i balansen.

V

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Nærings- og fiskeridepartementet i 2019 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 923 post 21	kap. 3923 post 1
kap. 926 post 21	kap. 3926 post 1

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

2. overskride bevilgningen under kap. 923 post 22, slik at summen av overskridelser under kap. 917 post 22, kap. 919 post 76 og kap. 923 post 22 tilsvarer merinntekter under kap. 5574 post 74.

VI

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1137 post 54	kap. 5576 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige for-

valtningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

VII

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Landbruks- og matdepartementet i 2019 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1137		Forskning og innovasjon	
	71	Bioøkonomiordningen	5,2 mill. kroner

B.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at fritak for skolefag ikke blir gitt dersom dette ikke er i overensstemmelse med elev og foresattes ønsker, at fritaket må være faglig begrunnet, og at konsekvensene av et fritak er gjort godt kjent for eleven og foresatte.

II

Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av gjennomførte evalueringer og i forbindelse med den vars-

lede stortingsmeldingen om internasjonal studentmobilitet, komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan studiemulighetene i Norge kan forbedres for studenter fra det globale sør gjennom en styrking av NORPART-programmet.

III

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med fordeling av midler til regionale forskningsfond i statsbudsjettet for 2019 legge til grunn samme antall fylker som ved forrige tildeling, slik at Trøndelag ikke kommer uforholdsmessig skjevt ut.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 5. desember 2018

Roy Steffensen

leder og ordf. for kap. 200, 201, 220 og 3220

Marit Arnstad

ordf. for kap. 229, 1137 og 3229

Jorodd Asphjell

ordf. for kap. 254, 256 og 3256

Mona Fagerås

ordf. for kap. 222, 230, 255, 284, 3222 og 3230

Hans Fredrik Grøvan

ordf. for kap. 221 og 228

Kent Gudmundsen

ordf. for kap. 223, 225, 227 og 3225

Turid Kristensen

ordf. for kap. 240 og 241

Guri Melby

ordf. for kap. 252, 2410, 5310 og 5617

Stine Margrethe Knutsdatter Olsen

ordf. for kap. 258

Nina Sandberg

ordf. for kap. 260, 270, 285, 287, 923, 926, 928, 3923 og 3926

Marit Knutsdatter Strand

ordf. for kap. 226 og 253

Marianne Synnes

ordf. for kap. 280, 281, 288, 920, 3280, 3281 og 3288

Mathilde Tybring-Gjedde

ordf. for kap. 231 og 257

VEDLEGG 1

DET KONGELIGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Kunnskaps- og integreringsministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

18/3012-14

Dato

19. oktober 2018

Statsbudsjettet 2018 - Prop. 1 S (2018–2019) for Kunnskapsdepartementet - rettebrev

Kap. 292 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, post 60 Tilskott til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere

Ett tall har falt ut av teksten på s. 270 under omtale av kap. 292, post 60 og overskriften
Norskopplæring for asylsøkerar i mottak. Det står nå at:

«Delen av asylsøkerar som deltok i norskopplæring, er redusert frå 58 pst. i 2016 til **3 pst.** i 2017.»

Det uthevede tallet er feil, riktig setning er som følger:

«Delen av asylsøkerar som deltok i norskopplæring, er redusert frå 58 pst. i 2016 til **31 pst.** i 2017.»

Kap. 291 Busetting av flyktningar og tiltak for innvandrere, post 61 Særskilt tilskott ved busetting av einslege mindreårige flyktningar, *overslagsløyving* På s. 259 står det

«Rapporten for 2017 frå Berekningsutvalet, som kartlegg kommunanes utgifter til busetting og integrering av einslege mindreårige flyktningar, viser ein gjennomsnittleg dekningsgrad for tilskottet på 321 pst. i 2017.»

Siden tittelen på avsnittet (posten) er enslige mindreårige-tilskuddet blir det feil da det er integreringstilskuddet som har en dekningsgrad på 321 prosent når vi bare ser på gruppen enslige mindreårige. Jeg foreslår derfor å endre setningen slik:

«Rapporten for 2017 frå Berekningsutvalet, som kartlegg kommunanes utgifter til busetting og integrering av einslege mindreårige flyktningar, viser til ein gjennomsnittleg dekningsgrad for integreringstilskottet for einslege mindreårige på 321 pst. i 2017.»

Feil omtale på områdesatsinger i Prop. 1 S (2018–2019)

Når det gjelder totalsummen til områdesatsing i Oslo Sør, vil jeg gjøre utdannings- og forskningskomiteen oppmerksom på at det på s. 114 under programkategori 07.30 for grunnopplæringen står tekst i følgende avsnitt som ikke er helt riktig:

«Områdesatsinga i Oslo Sør starta opp i 2018, og blir ført vidare i 2019 med totalt 11 mill. kroner fordelt på 0,5 mill. kroner over kap. 226 post 21 og 10,5 mill. kroner i friske midlar over kap. 291 post 62.»

Totalsummen til områdesatsingen i Oslo Sør er 11,5 mill. kroner, slik det korrekt står oppført på s. 261. Korrekt avsnitt lyder:

«Områdesatsinga i Oslo Sør starta opp i 2018, og regjeringa forslår å løyve totalt 11,5 mill. kroner i 2019. Dette omfattar ei vidareføring av 0,5 mill. kroner over kap. 226 post 21 og 0,5 mill. kroner over kap. 291 post 62 (overført frå post 71). I tillegg foreslår regjeringa å styrke satsinga med 10,5 mill. kroner over kap. 291 post 62.»

Anmodningsvedtak på friskolefeltet

I Prop. 1 S (2018–2019) omtaler Kunnskapsdepartementet to anmodningsvedtak på friskolefeltet. Det gjelder vedtak nr. 771, 7. juni 2017, gjort i forbindelse med behandlingen av av Prop. 78 L (2016–2017) Endringer i friskolelova, voksenopplæringsloven og folkehøgskoleloven (dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler m.m.), jf. Innst. 367 L (2016–2017):

«Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for tildeling av ressurser til friskoler for spesialundervisning, samt ansvarsdeling mellom hjemkommune og den enkelte friskole for å sikre en reell likebehandling av elever.»

Og det gjelder vedtak nr. 376, 19. desember 2017, gjort i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2017–2018), jf. Innst. 12 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen utrede grundig hvordan kostnader til bygg kan innlemmes i tilskuddsgrunnlaget for friskolene, basert på kostnader tilsvarende det skoler og studieretninger i det offentlige har av kapitalutgifter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

De to vedtakene er omtalt på henholdsvis side 41 og side 50 i budsjettproposisjonen.

Kunnskapsdepartementet har i etterkant av budsjettframleggelsen gitt friskoleorganisasjonene mer utfyllende informasjon om de vurderingene departementet har

gjort i de to sakene. Informasjonen er gitt i form av to rapporter. Dette er informasjon som det på grunn av omfanget, ikke var hensiktsmessig å gi i budsjettproposisjonen. Den nye informasjonen påvirker ikke departementets konklusjon i saken, men underbygger de vurderingene som er gjort.

Jeg ber om at Stortinget tar innholdet i de to vedlagte rapportene til orientering ved vurdering av omtalen av anmodningsvedtakene referert til over.

Med hilsen

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Jan Tore Sanner', with a stylized, cursive script.

Jan Tore Sanner

Kopi

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget Kirke-
Kommunal- og forvaltningskomiteen

Dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler

1 BAKGRUNN

Kunnskapsdepartementet viser til anmodningsvedtak gjort under Stortingets behandling av Prop. 78 L (2016–2017), jf. Innst. 367 L (2016–2017):

«Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for tildeling av ressurser til friskoler for spesialundervisning, samt ansvarsdelingen mellom hjemkommune og den enkelte friskole for å sikre en reell likebehandling av elever.»

Dette anmodningsvedtaket er utkvittert i Prop. 1 S (2018–2019). Grunnet plassbegrensninger er teksten i Prop. 1 S kort og overordnet. Denne rapporten er ment som et supplement som mer grundig presenterer de utredninger departementet har foretatt som oppfølging av anmodningsvedtaket.

Friskoleloven § 3-6 regulerer spesialundervisning og pedagogisk-psykologiske tjenester for elever i friskoler. Bestemmelsen fastsetter blant annet at hjemkommunen eller hjemfylket til eleven skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering, og gjøre vedtak om spesialundervisning. Hjemkommunen eller hjemfylket til eleven skal dekke utgiftene til spesialundervisning i friskoler på lik linje med offentlige skoler, og beregningen av midler til spesialundervisning skal være relatert til antall elever med spesialundervisning.

Departementet vil vise til at kravet om at kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle friskoler og offentlige skoler når det gjelder å dekke utgifter til spesialundervisning, kom inn i friskoleloven med virkning fra 1. august 2017, jf. Prop. 78 L (2016–2017) og Innst. 367 L (2016–2017). Det samme gjelder kravet om at beregningen av midler må være relatert til antall elever med spesialundervisning, og at det dermed ikke er tillatt med tilskuddsmodeller som utelukkende tar utgangspunkt i det totale elevtallet ved en friskole.

1.1 PROBLEMSTILLING

For å sikre en reell likebehandling av elever har departementet utredet grunnlaget for tildeling av ressurser som friskoler skal bruke på spesialundervisning. I den sammenheng har departementet også sett på ansvarsdelingen mellom hjemkommunen og den enkelte friskole. Siktemålet med utredningen har vært å finne ut om reguleringen og finansieringen kan gjøres på en måte som i større grad enn dagens ordning sikrer en riktig dekning av friskolenes utgifter til spesialundervisning. Det har også vært et mål å undersøke om dette kan gjøres på en måte som sikrer likebehandling av elever i friskoler og det offentlige og motvirker uheldige insentivvirkninger.

1.2 DAGENS MODELL

Modellen for beregning av tilskuddssatser til frittstående skoler er basert på en regresjonsanalyse som beregner knekkpunkt og sats ut fra gjennomsnittlig skolestørrelse og gjennomsnittlig kostnad per skole for alle kommunene i Norge.¹ Utgifter til spesialundervisning trekkes i dag ut av tilskuddsgrunnlaget som satsene til friskolene beregnes ut fra.

Kostnader knyttet til spesialundervisning kan ikke hentes i KOSTRA, men det beregnes en andel til spesialundervisning basert på årstimer. Årstimer til spesialundervisning, årstimer til særskilt

¹ Gjennomsnittlig skolestørrelse er antall elever delt på antall skoler. Gjennomsnittlig kostnad per skole er tilskuddsgrunnlaget delt på antall skoler.

norskopplæring, årstimer til morsmålsundervisning og årstimer til tospråklig fagopplæring divideres på årstimer til undervisning totalt. Andelen ganges med korrigerte brutto driftsutgifter til grunnskoleundervisning. Dette gir en kostnad til spesialundervisning per kommune som trekkes ut av tilskuddsgrunnlaget til frittstående skoler fordi det er kommunene som har utgiftene til spesialundervisning også for elever i friskoler.

Det ble med virkning fra 1. august 2017 innført et krav i friskoleloven om at kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle friskoler og offentlige skoler når det gjelder å dekke utgifter til spesialundervisning, og at midlene skal relateres til antall elever med spesialundervisning og ikke totalt elevtall ved den enkelte skole.

2 ALTERNATIVER TIL DAGENS MODELL

2.1 INNLEMMING AV UTGIFTENE TIL SPESIALUNDERVISNING I TILSKUDDSGRUNNLAGET

Et alternativ som er vurdert, er å innlemme utgiftene til spesialundervisning i tilskuddsgrunnlaget, slik at de statlige satsene til friskolene også dekker utgifter til spesialundervisning.

En måte å gjøre dette på er å øke tilskuddssatsen per elev i friskole. En fordel med dette alternativet kan være at det ikke er nødvendig med kompliserte beregninger. Ulempen er at det ikke tar høyde for hverken det faktiske antallet elever som har spesialundervisning, eller omfanget (og dermed utgiftene) av spesialundervisningen. Hvis det er flere elever med spesialundervisning i friskoler enn i offentlige skoler, vil friskolene bli underfinansiert. Dette kan gi insentiver til å unngå elever med behov for spesialundervisning.

Et annet alternativ kan være å beholde de ordinære tilskuddssatsene per elev og fordele midlene til spesialundervisning gjennom ekstra satser som utbetales per elev som faktisk mottar spesialundervisning. Satsene kan eventuelt nivådeles slik at det er ulike satser f.eks. ut fra antall timer med spesialundervisning som vedtaket gjelder. Fordelen med dette alternativet er at det gir en mer reell utgiftsdekning for friskolene. Ulempen er at det blir nødvendig med kompliserte beregningsmodeller og mer rapportering.

For mer detaljerte beregninger som viser ulike alternativer for innlemming, se vedlegget.

2.2 FASTE SATSER FOR REFUSJON

Et annet mulig alternativ er at det fastsettes faste satser for refusjon mellom kommuner og friskoler. Satsene kan enten være per elev per år, eller det kan være nivådelte satser. Nivådeling kan være grovmasket (moderat behov og omfattende behov, jf. forskrift til opplæringsloven § 19-7) eller mer finmasket (som f.eks. sats per time).

Fordelen er at faste satser er objektivt og etterprøvbart, og at ordningen derfor kanskje blir mer forutsigbar for både friskoler og kommuner enn dagens ordning. Dersom satsene skal være treffsikre, vil de måtte nivådeles. En nivådeling med skjønnsmessige kriterier (moderat og stort behov) vil ikke nødvendigvis gi større forutsigbarhet. Eventuelle uenigheter mellom kommuner og friskoler vil antagelig bare flyttes fra størrelsene på tilskuddet (som er faste satser) til hvilke nivå (og dermed hvilke satser) som skal benyttes.

En ulempe er at det vil være vanskelig å beregne hvor store satsene bør være. Det vil dermed være en risiko både for at kommunen må betale for mye, eller at friskolen får for lite. En ordning med faste satser vil kunne gi en svært ulik behandling mellom offentlige og private skoler.

2.3 LOVFESTE PRINSIPPER OM SATSER BASERT PÅ ET PRINSIPP OM LIKEVERDIG BEHANDLING

Et tredje alternativ som er vurdert, er å lovfeste et krav om likeverdig behandling, lik det som finnes for tildeling av tilskudd til private barnehager. Til forskjell fra barnehagesektoren vil et likeverdighetsprinsipp bare legges til grunn for beregning av satser for spesialundervisning, ikke for hele tilskuddet. Kravet om likeverdig behandling innebærer at friskolene skal få like mye midler som kommunen selv bruker til en tilsvarende oppgave. Et slik krav forutsetter at det vil være mulig å identifisere relevante utgiftsposter for spesialundervisning i kommunenes budsjett og regnskap. Det kan innføres enten krav om én sats per elev per år eller nivådelte satser ut fra ulike kriterier.

Departementet ser at det vil være krevende å finne riktig grunnlag for beregning av satser, og at det også vil være krevende for myndighetene å overprøve beregningene. Departementet vurderer ikke dette som en hensiktsmessig løsning.

3 AVSLUTTENDE VURDERINGER OG KONKLUSJON

I Prop. 78 L (2016–2017) foretok departementet en helhetlig gjennomgang av spørsmålet om dekning av utgifter til spesialundervisning i friskoler. Stortinget sluttet seg til departementets forslag i proposisjonen. Kravet i friskoleloven § 3-6 annet ledd om at kommuner og fylkeskommuner skal likebehandle friskoler og offentlige skoler når det gjelder å dekke utgifter til spesialundervisning, har kun virket siden høsten 2017. Det samme har det nye kravet om at beregningen av midler må være relatert til antall elever med spesialundervisning, og at det dermed ikke er tillatt med tilskuddsmodeller som utelukkende tar utgangspunkt i det totale elevtallet ved en friskole.

Departementet har vurdert om reguleringen og finansieringen knyttet til spesialundervisning i friskoler kan gjøres på en måte som i større grad enn dagens ordning sikrer en riktig dekning av friskolenes utgifter til spesialundervisning, sørger for likebehandling av elever i friskoler og offentlige skoler og motvirker uheldige insentivvirkninger.

Ettersom kommunene i dag får rammeoverføringer som skal dekke spesialundervisning for alle elever i kommunen, ville alternativet med å innlemme utgiftene til spesialundervisning i tilskuddsgrunnlaget kreve at det foretas et trekk i kommunerammen. Videre ville et slikt alternativ forutsette at de utgiftsposter som ikke lenger skal trekkes ut, identifiseres. Det vil kun være utgifter knyttet til opplæringen og eventuelt vedtaket som kan innlemmes i tilskuddsgrunnlaget, ikke for eksempel utgifter knyttet til pedagogisk-psykologiske tjenester.

Departementet har vurdert ulike modeller for å innlemme utgiftene til spesialundervisning i det statlige tilskuddet, både ved å korrigere grunnlaget for satsen ut fra andel elever i friskoler og ved å korrigere selve satsen. Uavhengig av modell vil satsene måtte beregnes på nytt hvert år, da andelen elever i friskoler kan variere. Beregningene viser at ingen av modellene blir tilstrekkelig treffsikre, og de vil ikke nødvendigvis gi de skolene som har spesialundervisningselever, det tilskuddet de trenger for å dekke sine utgifter. Modellene kan også gi de skolene som har mange elever totalt og få spesialundervisningselever, for høy kompensasjon, mens de som har få elever totalt og mange som trenger spesialundervisning, vil få for lav kompensasjon. En underfinansiering vil kunne gi uheldige insentiver til å unngå elever med behov for spesialundervisning. Etter departementets vurdering vil

ikke en innlemming av utgifter til spesialundervisning i det statlige tilskuddet være egnet til å fordele midlene til spesialundervisning til de skolene som faktisk har kostnadene.

Basert på en helhetlig vurdering mener departementet at dagens ordning ikke bør endres. Etter departementets vurdering er ulempene ved de alternative måtene å fordele og regulere tildeling av midler til spesialundervisning på, større enn ved dagens ordning. Fordelen med dagens ordning i forhold til alternative tildelingsmodeller er at den legger bedre til rette for at tildelingen av midler til spesialundervisning svarer til det faktiske behovet i den enkelte friskole, noe som igjen er avgjørende for å oppnå reell likebehandling mellom elever som får spesialundervisning i offentlige skoler og friskoler.

4 VEDLEGG

Det å innlemme utgiftene til spesialundervisning i tilskuddsgrunnlaget slik at de statlige satsene til friskolene også dekker utgifter til spesialundervisning, kan gjøres på flere måter (jf. alternativ 2.1). Det å inkludere utgifter til spesialundervisning i tilskuddsgrunnlaget kan gjøres både ved å korrigere satsen ut fra andel elever i friskoler og ved å korrigere selve satsen. Departementet har utredet tre ulike måter innlemming av tilskudd til spesialundervisning i satsene kan gjøres på. Disse vil innebære ulik fordeling til friskolene og ulik kostnad:

1. Korrigere uttrekket for spesialundervisning med en prosentvis andel for frittstående skoler. Beregnet ut fra antall elever i frittstående skoler i forhold til antall elever totalt.
2. Korrigere uttrekket for spesialundervisning med en prosentvis andel for frittstående skoler i de kommunene som har friskoler. Beregnet ut fra antall elever i frittstående skoler i forhold til antall elever totalt i disse kommunene.
3. Justere satsen med en prosentvis andel for frittstående skoler. Beregnet ut fra antall elever i frittstående skoler i forhold til antall elever totalt.

Beregningene nedenfor baserer seg på tilskuddsgrunnlaget i 2017. Da var andelen elever i frittstående skoler i forhold til det totale antallet elever 3,21 pst. for alternativ 1 og 3.² I alternativ 2 beregnes andelen per kommune. Her vil andelen variere mellom kommunene.

4.1 ALTERNATIVENES BETYDNING FOR DE STATLIGE SATSENE FOR TILSKUDD TIL FRISKOLER

4.1.1 Alternativ 1:

Ved å redusere uttrekket for spesialundervisning med andelen beregnet ut fra antall elever i frittstående skoler i forhold til antall elever totalt, på 3,21 pst., øker grunnlaget som satsene beregnes ut fra, med 403 mill. kroner eller 0,86 pst. Knekkpunktet endrer seg ikke, da gjennomsnittlig skolestørrelse er den samme. Regresjonsanalysen viser en større økning av satsen under knekkpunktet enn over. Satsene for elever i frittstående grunnskole vil endre seg slik:

² I tilskuddsgrunnlaget for 2018 er andelen 3,23 pst. Det antas derfor marginale endringer i tallgrunnlaget sammenlignet med 2017-tall.

	Knekkpunkt	Sats inntil knekkpunkt barnetrinn	Sats over knekkpunkt barnetrinn	Sats inntil knekkpunkt ungdomstrinn	Sats over knekkpunkt ungdomstrinn
Dagens modell	44	163 400	65 300	178 900	71 500
Uttrekk i spesialundervisning, 3,21% alle kommuner	44	164 600	65 900	180 900	72 100
Endring i kroner		1 200	600	2 000	600
Endring i %		0,73 %	0,92 %	0,73 %	0,84 %

4.1.2 Alternativ 2:

Ved å redusere uttrekket for spesialundervisning med en prosentvis andel beregnet ut fra antall elever i frittstående skoler i forhold til antall elever per kommune, økes grunnlaget for beregning av satsene med 436 mill. kroner. Her varierer uttrekket fra 0,26 pst. til 74,33 pst. i de ulike kommunene. I kommuner med få elever og forholdsvis mange private skoler blir det et stort prosentvis uttrekk. Regresjonsanalysen viser også her en større økning av satsen under knekkpunktet og en lavere økning over knekkpunktet. Det vil fortsatt være samme knekkpunkt, men noe høyere satser. Satsene for elever i frittstående grunnskole vil endre seg slik:

	Knekkpunkt	Sats inntil knekkpunkt barnetrinn	Sats over knekkpunkt barnetrinn	Sats inntil knekkpunkt ungdomstrinn	Sats over knekkpunkt ungdomstrinn
Dagens modell	44	163 400	65 300	178 900	71 500
Uttrekk i spesialundervisning, %-vis andel per kommune	44	165 300	65 800	180 900	72 100
Endring i kroner		1 900	500	2 000	600
Endring i %		1,16 %	0,77 %	1,12 %	0,84 %

4.1.3 Alternativ 3:

En økning av satsene ut fra antall elever i frittstående skoler i forhold til antall elever totalt innebærer en økning på om lag 3,21 pst. At endringene i sum varierer litt fra 3,21 pst., skyldes avrundinger i modellen. Satsene for elever i frittstående grunnskole vil endre seg slik:

	Knekkpunkt	Sats inntil knekkpunkt barnetrinn	Sats over knekkpunkt barnetrinn	Sats inntil knekkpunkt ungdomstrinn	Sats over knekkpunkt ungdomstrinn
Dagens modell	44	163 400	65 300	178 900	71 500
Justering 3,21 % som korrigering av sats	44	168 700	67 400	184 600	73 800
Endring i kroner		5 300	2 100	5 700	2 300
Endring i %		3,24 %	3,22 %	3,19 %	3,22 %

4.2 ÅRSAKER TIL AT ØKNINGEN I GRUNNLAGET IKKE GIR FORVENTET ØKNING AV SATSEN

Når uttrekket for spesialundervisning korrigeres med 3,21 pst. i alle kommunene, øker tilskuddsgrunnlaget med 403 mill. kroner totalt. Grunnlaget fordeles per skole i den enkelte kommune. Da antall skoler varierer, varierer også gjennomsnittlig kostnad per skole i kommunene. Totalt sett øker parameteren gjennomsnittlig kostnad per skole med 52 mill. kroner eller 0,81 pst. En endring i grunnlaget på 3,21 pst. gir dermed ikke en tilsvarende økning i satsene. Endringen i gjennomsnittlig kostnad per skole varierer mellom 0,05 pst. og 5,02 pst.

Det samme ser vi når vi endrer grunnlaget med prosentvis endring i de kommunene som har frittstående skoler. Tilskuddsgrunnlaget endrer seg med 436 mill. kroner eller 0,93 pst., mens endringene i gjennomsnittlig kostnad per skole endrer seg fra 0,06 til 85,14 pst.

4.3 EFFEKT PER SKOLE AV Å INNLEMME UTGIFTENE TIL SPESIALUNDERVISNING I TILSKUDDSGRUNNLAGET

Skolene vil få et høyere tilskudd for sine elever, men spørsmålet er om økningen er stor nok til å gi elevene det tilbudet de har krav på ut fra det økte tilskuddet.

Alternativ 1 vil gi en økning i beregnet tilskudd til friskolene på mellom 5 100 og 411 825 kroner. Dette gir et økt bevilgningsbehov på totalt 13 mill. kroner over statsbudsjettet. Alternativ 2 vil gi en økning i beregnet tilskudd til friskolene på mellom 11 050 og 437 665 kroner, noe som gir en økning i bevilgningsbehovet på totalt 19 mill. kroner. Alternativ 3, en økning i tilskuddssatsen med 3,21 pst., gir en økning i beregnet tilskudd til skolene som varierer fra 39 950 til 1 335 265 kroner. Totalt medfører alternativ 3 en økning i bevilgningsnivået på 66 mill. kroner.

Innlemming av friskolers kapitalkostnader i tilskuddsgrunnlaget

1 BAKGRUNN

Kunnskapsdepartementet viser til anmodningsvedtak nr. 376, 19. desember 2017, gjort i forbindelse med behandlingen av Prop. 1 S (2017–2018), jf. Innst. 12 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen utrede grundig hvordan kostnader til bygg kan innlemmes i tilskuddsgrunnlaget for friskolene, basert på kostnader tilsvarende det skoler og studieretninger i det offentlige har av kapitalutgifter, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Departementet utkvitterte dette vedtaket i Prop. 1. S (2018–2019) for Kunnskapsdepartementet. Grunnet plassbegrensninger er teksten i Prop. 1 S kort og overordnet. Denne rapporten er ment som et supplement som mer grundig presenterer ulike modeller for innlemming av kostnader til bygg og departementets vurdering av disse.

2 DAGENS SITUASJON

2.1 GJELDENDE LOWVERK

Skoler godkjent etter friskoleloven får statstilskudd basert på gjennomsnittlige driftsutgifter i offentlige skoler som rapporteres i KOSTRA. Løpende utgifter til vedlikehold er inkludert i driftsutgiftene. Også kostnader til husleie er inkludert i tilskuddsgrunnlaget. Investeringsutgifter til skolebygg er derimot ikke inkludert i tilskuddssatsen til friskolene, da dette ikke er driftskostnader, men kapitalkostnader.

Friskoleloven § 6-1 om statstilskudd fastsetter at godkjente friskoler får statstilskudd tilsvarende 85 pst. av tilskuddsgrunnlaget per elev. Gjennomsnittlige driftsutgifter per elev i offentlig skole skal ligge til grunn for tilskuddsgrunnlaget. Det følger av økonomiforskrift til friskoleloven § 6-1 tredje ledd at statstilskuddet som hovedregel skal brukes det året tilskuddet blir gitt. Dersom skolens regnskap et år viser overskudd, kan likevel styret vedta å disponere inntil 25 pst. av totalt inntektsgrunnlag til skolens egenkapital, jf. økonomiforskriften § 6-3. Med «totalt inntektsgrunnlag» menes summen av alle skolens inntekter i regnskapsåret med unntak av gaver, som ikke er en del av det totale inntektsgrunnlaget og kan disponeres fritt av skolen. Utover dette har friskolene ikke anledning til kapitaloppbygging.

Skoler kan kreve skolepenger på inntil 15 pst. av tilskuddsgrunnlaget, jf. friskoleloven § 6-2 første ledd. I tillegg kan det kreves ekstra skolepenger for dekning av utgifter til husleie/kapitalkostnader med inntil 3 400 kroner for elever i grunnskolen og inntil 4 500 kroner for elever i videregående skoler, jf. økonomiforskriften § 5-1 fjerde ledd. Grunn- og videregående skoler for funksjonshemmede elever får dekket alle driftsutgifter ved statstilskudd, og kan ikke ta skolepenger med mindre skolen har søkt om og fått innvilget dette etter friskoleloven § 6-2 andre ledd.

2.2 FRISKOLENES UTGIFTER TIL SKOLEBYGG

Det finnes per i dag ingen samlet oversikt over de faktiske kapitalutgiftene til friskolene. Det må antas å være stor variasjon mellom skolene avhengig av eksempelvis hvor i landet de ligger, og om de har overtatt skolebygg uten vederlag. Det er også variasjon i skolenes kapitalutgifter ut fra om de eier eller leier skolebygg.

I en spørreundersøkelse gjort av Kristne Friskolers Forbund (KFF) blant sine medlemsskoler i 2018, finner de at for skoler som eier skolebygg, varierer avskrivningskostnadene per elev med mellom 265

kroner og 49 300 kroner. For KFFs medlemsskoler som leier skolebygg, varierer husleien per elev med mellom 2 100 kroner og 33 300 kroner.

Husleie er i utgangspunktet inkludert i tilskuddsgrunnlaget til friskolene, men utgjør nok i realiteten en liten andel av de offentlige skolenes driftskostnader, da de fleste offentlige skolebygg er kommunalt eid.

Friskoleorganisasjonene har i lang tid argumentert for at skolenes kapitalutgifter bør innlemmes i tilskuddsgrunnlaget, og de viser til at flere skoler sliter med å finansiere skolebygg. I budsjettforliket for 2014 ble det opprettet en særskilt tilskuddsordning med kapitaltilskudd til friskolene over kap. 228 post 82. Tilskuddet går til godkjente grunn- og videregående skoler som får tilskudd over kap. 228 post 70 og 71, og skal medvirke til at disse skal kunne finansiere husleie, vedlikehold og rehabilitering av bygg. I 2018 utgjør bevilgningen 62,4 mill. kroner. Tilskuddet fordeles til skolene etter elevtall.

3 ALTERNATIVER FOR INNLEMMING AV KOSTNADER TIL BYGG I TILSKUDDSGRUNNLAGET

3.1 VIDEREFØRING AV KAPITALTILSKUDET OVER STATSBUJSJETTET

Det særskilte kapitaltilskuddet til friskolene er en budsjettstyrt ordning. Tilskuddet fordeles etter elevtall. Fordelt på de 316 frittstående grunn- og videregående skolene som fikk tilskudd over kap. 228 post 70 og 71 i foregående skoleår, utgjør kapitaltilskuddet i gjennomsnitt om lag 200 000 kroner per skole. Det foreligger ingen oversikt over friskolenes investeringskostnader i bygg eller andre varige driftsmidler, men det er grunn til å tro at de samlede kostnadene er betydelig høyere enn kapitaltilskuddet.

En ulempe med kapitaltilskuddet er at det ikke er fullt ut treffsikkert når det gjelder behovet på den enkelte skole, ettersom alle skoler får likt tilskudd per elev uavhengig av faktiske kostnader. Slik KD ser det, vil det være vanskelig å gjøre kapitaltilskuddet mer treffsikkert. En alternativ løsning som har blitt foreslått i dialogen med friskoleorganisasjonene, er muligheten for et differensiert tilskudd, da man vet at det er ulike reelle behov for kapitalkostnader. Dette er imidlertid en løsning som ikke er ønskelig blant friskoleorganisasjonene, som mener et likt tilskudd fortsatt vil være det mest rettfærdige.

Til tross for at kapitaltilskuddet ikke vil treffe investeringsnivået på hver enkelt skole, er det en enkel og målrettet måte å kompensere friskolene for kostnader til husleie, vedlikehold og rehabilitering av bygg. Nivået på kapitaltilskuddet er fleksibelt.

3.2 INKLUDERE AVSKRIVNINGER I TILSKUDDSGRUNNLAGET

Tilskuddsgrunnlaget til friskolene er basert på gjennomsnittlige driftskostnader i offentlige skoler samt driftsutgifter til skolelokaler. Avskrivningskostnadene på bygg er ikke inkludert i tilskuddsgrunnlaget fordi det ikke er driftskostnader, men kapitalkostnader (avskrivninger på bygg er kostnader i form av verdiforringelse av bygg, dvs. kapitalslit). Avskrivninger på andre varige driftsmidler enn bygg, som for eksempel utstyr, ligger allerede inne i tilskuddsgrunnlaget.

Siden avskrivninger på bygg i offentlige skoler er registrert i KOSTRA, er det mulig å velge å inkludere disse i tilskuddsgrunnlaget til friskolene. En inkludering av avskrivninger på skolebygg i

tilskuddsgrunnlaget vil imidlertid ikke være i samsvar med ordlyden i friskoleloven § 6-1, og dette alternativet vil derfor eventuelt kreve lovendring. En slik lovendring vil utfordre det grunnleggende prinsippet i friskoleloven om at skolepenger og statstilskudd skal komme elevene til gode.

Det å innlemme avskrivningene i tilskuddsgrunnlaget vil være svært kostbart for staten. Utrekninger basert på satsene for 2019 og elevtall fra 1.10.2017 viser at budsjetteffekten ved å innlemme avskrivningskostnader i tilskuddsgrunnlaget vil være om lag 270 mill. kroner i helårseffekt i 2019 for frittstående grunn- og videregående skoler som får tilskudd over kap. 228 post 70 og 71.

En eventuell utvidelse av tilskuddsgrunnlaget til grunn- og videregående skoler vil kunne skape forventninger også hos andre typer friskoler som får tilskudd over kap. 228 om at disse vil få tilsvarende utvidelser. Dette gjelder både skoler godkjent etter kap. 4 i voksenopplæringsloven (bibelskoler, kunsts skoler mv.), frittstående grunn- og videregående skoler i utlandet, skoleskipene og Den tyske skolen i Oslo. Skolene som får midler over disse postene får i dag ikke kapitaltilskudd. Nevnte skoler har også tilskuddssatser basert på driftsutgifter i offentlig skole. Å inkludere avskrivninger i tilskuddsgrunnlaget for disse skolene er beregnet til å øke budsjettbehovet med ytterligere 20 mill. kroner i forhold til satsene for 2019. Budsjetteffekten vil totalt være på om lag 290 mill. kroner.

Å inkludere avskrivningskostnader vil på grunn av størrelsen på den samlede budsjetteffekten øke risikoen for overkompensasjon mer enn eksempelvis dagens kapitalinnskudd.

Det er heller ikke gitt at nivået på avskrivningskostnader er det samme i friskoler som i offentlige skoler. For eksempel er det en høyere andel elever på yrkesfaglige utdanningsprogram i offentlige skoler enn i friskoler. Mens 36 pst. av elevene i offentlige videregående skoler går på yrkesfaglige utdanningsprogram skoleåret 2017–18, er andelen i friskoler på 19 pst. Generelt kan det antas at arealbehovet både er annerledes og større på yrkesfaglige programmer enn på studieforberedende programmer, pga. spesialrom, verksteder etc. KOSTRA skiller ikke på avskrivningskostnader mellom ulike utdanningsprogram. Utdanningsdirektoratet antar at spesialrom til yrkesfaglige program koster minst like mye som tradisjonelle skolebygg. Siden andelen elever på yrkesfaglige utdanningsprogram er høyere i offentlig skole, vil det være et større arealbehov og/eller et annerledes behov for bygg og lokaler i offentlige skoler enn i friskoler. Dette vil innebære delvis inkludering av avskrivningskostnader fra ikke sammenlignbare bygg og høyere avskrivningskostnader per elev.

Dette tilsier også at friskolene kan bli overkompensert dersom avskrivningene i offentlige skole legges til grunn for tilskuddet.

Friskoleorganisasjonene mener på sin side at det å inkludere avskrivninger i tilskuddssatsen ikke vil dekke de reelle avskrivningskostnadene hos friskolene. Dette begrunnes med at mange av bygningene i offentlige skoler er gamle og fikk lav bokført verdi da avskrivningene ble opprettet i kommunale regnskap, samt at kommunene forsømmer løpende vedlikehold. Avskrivningsgrunnlaget i offentlige skoler vil være en gjenspeiling av kommuneøkonomien og prioriteringer i kommunene.

I likhet med kapitaltilskuddet vil heller ikke en inkludering av avskrivninger i tilskuddsgrunnlaget være treffsikkert på skolenivå. Det er trolig store variasjoner i kostnader til bygg i friskolene.

3.3 SØKBAR TILSKUDDSORDNING

En alternativ modell vil være en søkbar tilskuddsordning hvor skolene kan søke om tilskudd basert på faktiske investeringsutgifter. En søkbar tilskuddsordning vil kunne være mer treffsikker for den enkelte skole dersom budsjettbevilgningen er høy nok til å dekke investeringsbeløpet på skolene.

Det kan være en budsjettstyrt ordning med et øvre tak for samlet tilskudd, hvor skolene får samme prosentvis avkortning av tilskuddet hvis taket overstiges, eller det kan være en regelstyrt ordning. Ordningen vil dermed ikke nødvendigvis innebære full kompensasjon. En slik ordning vil være svært ressurskrevende å administrere. Den vil kreve stor grad av rapportering fra skolene og store ressurser til oppfølging og kontroll hos forvaltningen.

3.4 RENTEKOMPENSASJONSORDNING FOR FRISKOLER

Et annet mulig alternativ til en søkbar tilskuddsordning er å opprette en rentekompensasjonsordning for friskoler, tilsvarende den tidligere ordningen som offentlige skoler kunne søke på. Ordningen ble avviklet fra 2017. Kommuner og fylkeskommuner fikk tilskudd til rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg over statsbudsjettets kap. 225 post 65. Tilskuddet skulle kompensere skoleeier for renteutgifter ved investeringer i skole- og svømmelokaler, innenfor en ramme på totalt 30 mrd. kroner, som staten har gitt tilsagn til i perioden 2002–2016. Fra 2010 ble det åpnet for at friskoler kunne søke kommunen/fylkeskommunen om rentekompensasjon innenfor kommunens/fylkeskommunens tildelte ramme. Så vidt departementet kjenner til, er det ingen friskoler som har fått tilskudd.

En rentekompensasjonsordning for friskolene vil kunne være treffsikkert når det gjelder behovet på hver enkelt skole, da skolene vil få kompensasjon for faktisk lånefinansiering. Det vil imidlertid i likhet med ordningen nevnt i 3.3 være en svært ressurskrevende ordning å administrere.

Det er sterke prinsipielle motforestillinger mot rentekompensasjonsordninger. Rente-kompensasjonsordninger og forskuttering av fremtidige statlige bevilgninger er ordninger som skyver statens utgifter frem i tid og binder opp midler i flere tiår fremover for å finansiere tidligere års aktivitet. Dette reduserer Stortingets mulighet til å vurdere den årlige budsjettbevilgningen opp mot andre formål. Det er i strid med hovedprinsippet for finansiering av statlige aktiviteter om at bevilgninger på statsbudsjettet skal tilsvare utbetalinger knyttet til aktiviteter i det aktuelle budsjettåret.

3.5 MODELL ETTER PRIVATE BARNEHAGER

Private barnehager mottar i likhet med friskoler driftstilskudd basert på offentlige barnehagers gjennomsnittlige driftsutgifter. De har i tillegg krav på et kapitaltilskudd fra kommunen, som blir kompensert for dette gjennom rammetilskuddet. Kapitaltilskuddet gjelder både barnehager som eier og leier lokaler. Satsene til barnehagene varierer ut fra byggeår. Det er fire ulike nasjonale satser for ulike intervaller av byggeår: til og med 2008, 2009–2011, 2012–2014 og 2015–2017. Eldre barnehager har lavere tilskuddssatser enn nye (og dyrere) barnehager. Satsene beregnes av Telemarksforsking og er basert på anslag på avskrivningskostnader hentet fra Husbanken. Modellen som er brukt for å beregne kapitaltilskudd til private barnehager, er mer treffsikker enn den som er brukt for å beregne dagens kapitaltilskudd til friskolene. Å innføre en ordning med satser differensiert ut ifra byggeår vil likevel være administrativt krevende på friskolefeltet. Det vises i denne sammenheng til at det ikke finnes noen samlet oversikt over byggeår for friskolene.

KD har ikke oversikt over kostnadene ved å differensiere kapitaltilskuddet til friskolene etter modell fra barnehagene. Vista Analyse har imidlertid skrevet en rapport på oppdrag fra friskoleorganisasjonene, hvor de beregner kapitalkostnader for friskolene etter tilsvarende

beregning som private barnehager. Vista Analyse tar utgangspunkt i gjennomsnittskostnader uavhengig av byggeår og beregner en tilsvarende modell for skolesektoren til 375 mill. kroner.¹

Kunnskapsdepartementet vil påpeke at det er stor forskjell i finansieringsmodellen mellom private barnehager og friskoler, noe som gjør at det ikke nødvendigvis er naturlig å sammenligne disse sektorene. Mens private barnehager finansieres gjennom de frie inntektene til kommunene, får friskolene et regelstyrt tilskudd direkte over statsbudsjettet.

4 KONKLUSJON

Etter en grundig gjennomgang av ulike modeller for innlemming av tilskudd mener KD at den beste løsningen for å inkludere kostnader til bygg i tilskuddsgrunnlaget til friskolene er gjennom kapitaltilskuddet. Tilskuddsordningen er budsjettstyrt og enkel å administrere.

Slik KD ser det, er det klare motargumenter mot de øvrige alternativene for innlemming av kapitalkostnader i tilskuddet. Det å inkludere avskrivninger i tilskuddsgrunnlaget til friskolene vil være svært kostbart. Både en søkbar tilskuddsordning og en modell tilsvarende den som brukes for barnehagesektoren, vurderes som administrativt krevende. En rentekompensasjonsordning for friskolene vil være uheldig fordi det gir store bindinger på statsbudsjettet i mange år fremover. KD går derfor ikke inn for disse alternativene.

Utgifter til kapital og husleie ivaretas ikke fullt ut innenfor dagens tilskuddsordning. Departementet har forståelse for at friskolene fra sitt ståsted argumenterer for en ordning med dekning av kapitalutgifter i tillegg til driftstilskudd. Dette er bakgrunnen for at det under H/FrP-regjeringen ble innført et kapitaltilskudd i statsbudsjettet for 2014. Formålet med kapitaltilskuddet er å medvirke til at frittstående skoler skal kunne finansiere husleie og vedlikehold og rehabilitering av bygg. Da kapitaltilskuddet ble innført i 2014 var det på 10 mill. kroner, og har økt til 64,1 mill. kroner i 2019.

¹ "Hva koster det å drive friskoler" Rapport 2017/18. Vista Analyse.

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
Karl Johansgate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

18/3012-

9. november 2018

**Statsbudsjettet 2018 - Prop. 1 S (2018-2019) for Kunnskapsdepartementet
Rettebrev**

Kapittel 5, side 281

I avsnittet før tabell 5.2 står det:

«Med bakgrunn i statsbudsjettanalysen for 2018 fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) viser eit førebels overslag fra Kunnskapsdepartementet at dei samla løyvingane til forskning og utvikling i budsjettforslaget til regjeringa for 2019 er på om lag 37,1 mrd. kroner. Dette utgjør 1,02 pst. av overslaget for BNP i 2019. Dette er ein nominell auke på om lag 1,4 mrd. kroner frå saldert budsjett 2018. Dersom ein inkluderer Skattefunn-ordninga, blir den offentlege FoU-innsatsen på om lag 41,6 mrd. kroner i 2019. Inkludert provenyeffekten av Skattefunn utgjør FoU-innsatsen 1,14 pst. av overslaget for BNP i 2019.»

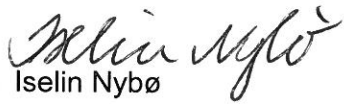
Det skal stå:

«Med bakgrunn i statsbudsjettanalysen for 2018 fra Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) viser eit førebels overslag fra Kunnskapsdepartementet at dei samla løyvingane til forskning og utvikling i budsjettforslaget til regjeringa for 2019 er på om lag 37,1 mrd. kroner. Dette utgjør 1,02 pst. av overslaget for BNP i 2019. Dette er ein nominell auke på om lag 1,4 mrd. kroner frå saldert budsjett 2018. Dersom ein inkluderer Skattefunn-ordninga, blir den offentlege FoU-innsatsen på om lag **41,8** mrd. kroner i 2019. Inkludert provenyeffekten av Skattefunn utgjør FoU-innsatsen **1,15** pst. av overslaget for BNP i 2019.»

Kapittel 5, side 282

Verdien i siste celle i tabell 5.3 Overslag over løyvingar til FoU i statsbudsjettet 2005–19, kolonne "Prosentdel av BNP, inkl. Skattefunn", raden for 2019 skal være **1,15** og ikke 1,14.

Med hilsen

Iselin Nybø

Kopi:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Utdannings- og forskningskomiteen i Stortinget

